

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annettua lakia, hätäkeskustoiminnasta annettua lakia ja rikoslakia.

Rajavartiolaitoksen virkamiehen siirtämistä toiseen tehtävään koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että virkamies voitaisiin siirtää toiseen, saamallaan koulutuksella rajavartiolaitoksessa vakiintuneesti hoidettavaan tehtävään. Rajavartijan peruskoulutusta koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että peruskurssin opiske-

lijän opintososiaaliset edut pääsääntöisesti yhdenmukaistettaisiin Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevien kadettien kanssa. Opiskelua ei enää suoritettaisi virkatehtävänä.

Rajavartiolaitoksen lupa- ja valvontasioiden rekisteri jaettaisiin kahdeksi eri rekisteriksi. Rajavartiolaitoksen tiedonsaanti-oikeutta Hätäkeskuslaitokselta ehdotetaan täsmennettäväksi.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA JA EHDOTETUT MUUTOKSET	3
Virkamiehen siirtäminen	3
Rajavartiomiehen määräaikainen erottaminen	3
Eroamisikä	4
Rajavartijan peruskurssi	4
Henkilötietojen käsittely	5
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	6
3.1 Taloudelliset vaikutukset	6
3.2 Henkilöstövaikutukset	6
3.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	6
3.4 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon	7
3.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset	7
4 ASIAN VALMISTELU	7
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	9
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	9
1.1 Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta	9
1 luku Yleiset säännökset	9
2 luku Rajavartiolaitoksen hallinto ja henkilöstö sekä sen virkamiestä koskevat erityiset oikeudet ja velvollisuudet	9
3 luku Koulutus, opetus ja tutkimus rajavartiolaitoksessa	12
4 luku Erinäiset säännökset	19
1.2 Laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa	20
1.3 Laki hätäkeskustoiminnasta	23
1.4 Rikoslaki	23
45 luku Sotilasrikoksista	23
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	23
3 VOIMAANTULO	23
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	24
LAKIEHDOTUKSET	31
1. Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta	31
2. Laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta	39
3. Laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain 20 §:n muuttamisesta	42
4. Laki rikoslain 45 luvun 27 §:n muuttamisesta	43
LIITE	44
RINNAKKAISTEKSTIT	44
1. Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta	44
2. Laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta	60
3. Laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain 20 §:n muuttamisesta	70
4. Laki rikoslain 45 luvun 27 §:n muuttamisesta	71

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Rajavartiolaitos vastaa Suomen ulkorajojen valvonnasta ja osallistuu valtakunnan sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden ylläpitämiseen, pelastustoimeen sekä erinäisiin valvontatehtäviin. Se on myös johtava meripelastusviranomainen.

Rajavartiolainsäädännön kokonaisuudistus tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 2005. Rajavartiolaki (578/2005), laki rajavartiolaitoksen hallinnosta (577/2005, jäljempänä rajavartiolaitoksen hallintolaki) sekä laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa (579/2005, jäljempänä rajavartiolaitoksen henkilötietolaki) korvasivat rajavartiolaitoksesta annetun lain (320/1999).

Viimeisimmät rajavartiolainsäädännön muutokset tulivat voimaan vuoden 2011 alusta, kun rajavartiolaitoksessa siirryttiin kaksiportaiseen johtamisjärjestelmään. Lisäksi vuonna 2011 uuden esitutkintalain (805/2011), uuden pakkokeinolain (806/2011) ja uuden poliisilain (872/2011) säätämisen yhteydessä rajavartiolainsäädäntöön hyväksyttiin eräitä välttämättömiä teknisiä muutoksia. Nämä muutokset tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

Rajavartiolaitoksen tehtävät Ahvenanmaan maakunnassa määräytyvät rajavartiolain, Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) sekä rajavartiolaitoksen tehtävistä Ahvenanmaalla annetun tasavallan presidentin asetuksen (420/2004, jäljempänä sopimusasetus) mukaan. Maakunnan alue on ollut jo vuodesta 1856 lähtien demilitarisoitu. Rajavartiolaitokselle kuuluu Ahvenanmaalla rajavalvontatehtävät sekä Tullin ohella tullitehtäviä. Lisäksi rajavartiolaitos vastaa Ahvenanmaalla meripelastuksesta ja suorittaa Ahvenanmaan poliisin pyytämiä virka-aputehtäviä. Rajavartiolaitoksen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tehtävistä maakunnassa säädetään erikseen sopimusasetuksessa.

2 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Virkamiehen siirtäminen

Rajavartiolaitoksen virkamies on rajavartiolaitoksen hallintolain 14 §:n nojalla velvollinen siirtymään toiseen rajavartiolaitoksen virkaan tai tehtävään, kun se on tarpeen rajavartiolaitoksen yksityiskohtaisen kokoonpanon mukaisen avoimen viran tai tehtävän täyttämistä varten taikka muutoin palveluksen asianmukaista järjestämistä varten. Virkamiehen siirtämistä toiseen tehtävään koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi. Virkamiehen voisi siirtää toiseen, virkamiehen saamaa koulutusta vastaavaan rajavartiolaitoksen tehtävään. Siirtymisvelvollisuuden perusteet säilyisivät ennallaan.

Muutoksenhakuoikeus laajenisi koskemaan toiseen tehtävään siirtämistä silloin, kun virkamies ei ole antanut nimenomaista suostumustaan siirtoon. Käyttöön otettaisiin valituslupamenettely oikeusministeriön oikeusvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentamista koskevan hankkeen (OM/12/41/2007) mukaisesti.

Rajavartiomiehen määräaikainen erottaminen

Rajavartiomiehen määräaikaisesta virantoimituksesta erottamisesta päättää nimittävä viranomainen. Jos nimittävä viranomainen on valtioneuvosto, virantoimituksesta erottamisesta päättää sisäasiainministeriö. Rajavartiolaitoksen upseerit nimittää perustuslain 128 §:n ja rajavartiolaitoksen hallintolain 12 §:n mukaan tasavallan presidentti. Tästä johtuen tasavallan presidentin nimittämän rajavartiomiehen määräaikaisesta virantoimituksesta erottamisesta päättää tasavallan presidentti.

Määräaikaista virantoimituksesta erottamista koskevaa kurinpitorangaistusta ei kui-

tenkaan ole tarkoituksenmukaista viedä tasavallan presidentin päätettäväksi. Tämän vuoksi ehdotetaan, että sisäasiainministeriö voisi päättää rajavartiomiehen määräaikaisesta virantoimituksesta erottamisesta paitsi valtioneuvoston nimittämän, myös tasavallan presidentin nimittämän virkamiehen kohdalla. Sääntely vastaisi asiallisesti puolustusvoimien vastaavaa sääntelyä ja yhdenmukais-taisi rajavartiolaitoksen upseerin virassa palvelevien asemaa suhteessa puolustusvoimissa palveleviin upseereihin.

Eroamisikä

Eroamiseksi kutsutaan sitä ikää, jolloin henkilön on viimeistään erottava palveluksesta. Eroamisikä rajavartiolaitoksen sotilasvirassa on rajavartiolaitoksen päälliköllä 63 vuotta ja rajavartiolaitoksen apulaispäälliköllä, kenraalilla, amiraalilla, everstillä ja kommodorilla 60 vuotta. Muissa sotilasviroissa eroamisikä on 55 vuotta lentäjän koulutusta edellyttäviä tehtäviä koskein poikkeuksin. Sellaisessa tehtävässä eroamisikä on 50 vuotta.

Puolustusvoimissa eroamisikä on puolustusvoimain komentajan virassa 63 vuotta, pääesikunnan päällikön, kenraalin, amiraalin, everstin ja kommodorin virassa tai niihin rinnastuvassa sotilasvirassa 60 vuotta, kuitenkin lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä kenraalinvirassa 55 vuotta ja everstin virassa 52 vuotta. Muissa sotilasviroissa eroamisikä on 55 vuotta, lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä kuitenkin 45–50 vuotta henkilön koulutus ja kokemus huomioon ottaen.

Rajavartiolaitosta koskevat säännökset poikkeavat asiallisesti puolustusvoimista siten, että rajavartiolaitoksessa ei ole erillistä eroamiskäytäntöä lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä kenraalin ja everstin virassa. Tällainen sääntely olisi tarpeen myös rajavartiolaitoksessa. Eroamisikä lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä olisi kenraalin ja everstin virassa 55 vuotta. Säännös ei vaikuttaisi sotilaseläkkeelle jäämiseen, vaan henkilö voisi edelleen halutessaan jäädä eläkkeelle 50 vuoden iässä tai aikaisemminkin, jos valtion eläkelain (1295/2006) mukaiset edelly-

tykset täyttyvät. Lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä oikeus saada vanhuuseläke alkaa aikaisintaan 45 vuoden iässä ja 20 palvelusvuoden jälkeen.

Rajavartijan peruskurssi

Raja- ja merivartiokoulussa rajavartijan peruskurssi suoritetaan virkatehtävänä. Opiskelija nimitetään määräajaksi rajavartijan virkaan, jolloin hänelle maksetaan opiskeluaikaa rajavartiolaitoksen palkkausjärjestelmän mukainen palkkaus. Opiskelijaksi hyväksytyltä edellytetään, että hän antaa ennen opiskelun alkamista kirjallisen sitoumuksen, että hän palvelee rajavartiolaitoksessa opiskelun päättymispäivästä lukien kahden vuoden vähimmäisajan.

Rajavartijan peruskurssilla opiskelevien opintososiaaliset edut muutettaisiin valtioneuvoston päätöksellä syistä pääsääntöisesti vastaamaan Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevien kadettien etuja. Opiskelu olisi edelleen maksutonta, mutta sitä ei enää suoritettaisi virkatehtävänä. Opiskelijalla ei enää olisi virkamiehelle kuuluvia oikeuksia ja velvollisuuksia, eikä siten virkamiesasemaa.

Lain tasolla säädettäisiin rajavartijan peruskurssilla opiskelevan asemasta, opintososiaalisista asioista, päihdetestauksesta sekä menettelystä opiskeluoikeuden menettämistä ja opiskelun keskeyttämistä koskevassa asiassa. Lisäksi rajavartiolaitoksesta annetusta valtioneuvoston asetuksesta (651/2005) siirrettäisiin lain tasolle ja täsmennettäisiin säännökset opetus- ja tutkintokielistä, koulutukseen valitsemisesta, opiskelijan muista tehtävistä, opiskeluaikasta ja opiskelun siirtämisestä sekä vaitiolovelvollisuudesta ja -oikeudesta. Muun muassa opiskeluoikeuden menettämistä säännökset koskisivat kaikkia Raja- ja merivartiokoulun opiskelijoita.

Rajavartijan peruskurssille tulevan opiskelijan tulisi muutoksen jälkeenkin allekirjoittaa palvelussitoumus opintojen alussa, koska opintonsa hyväksytysti suorittanut rajavartija nimitettäisiin välittömästi opintojen päättymisen jälkeen rajavartijan virkaan. Käytännössä rajavartijan peruskurssilla opiskelevan

palvelusitoutuksesta aiheutuva korvausvelvollisuus tulisi laskemaan, koska siinä ei enää huomioitaisi opiskelijan nykyisin saamaa palkkausta.

Opiskeluun liittyvien päätösten muutoksenhaakujärjestelmää yhdenmukaistettaisiin. Pääsykokeen perusteella tapahtuvaa koulutukseen valitsemista, palvelusitoutumusta, päihdetestaukseen määräämistä, opiskelun siirtämistä sekä peruskurssin opiskelijan opintososiaalisia etuja koskevista asioista otettaisiin käyttöön oikaisuvaatimusmenettely, jossa päätökseen tyytymätön voisi vaatia siihen oikaisua rajavartiolaitoksen esikunnalta.

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen voisi hakea muutosta hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisesti hallinto-oikeudelta. Jatkossa muutoksenhaakua ei enää keskitettäisi Helsingin hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen voisi hakea muutosta valituslupamenettelyn kautta korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Kirjallisen varoituksen antamista, opiskelun keskeyttämistä ja opiskeluoikeuden menettämistä koskeviin päätöksiin haettaisiin muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen voisi hakea muutosta valituslupamenettelyn kautta korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Henkilötietojen käsittely

Rajavartiolaitoksella on käytössään rajavartiolaitoksen toiminnallinen tietojärjestelmä, jonka osarekistereitä ovat tutkinta- ja virka-apurekisteri, lupa- ja valvonta-asioiden rekisteri, rikoksesta epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteri sekä turvallisuustietorekisteri. Rajavartiolaitos tallettaa lakisääteisten tehtävien yhteydessä kerättyjä tietoja suorakäyttöisesti myös eräiden muiden viranomaisten rekistereihin. Näistä voidaan keskeisimpinä mainita poliisiasian tietojärjestelmä ja poliisin hallintoasiain tietojärjestelmä, joista säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003, jäljempänä poliisitoimen henkilötietolaki). Rajavartiolaitos ei ole rekisterinpitäjä poliisin henkilörekistereihin talletettujen tietojen osalta,

vaikka vastaakin niiden oikeellisuudesta sekä tallettamisen ja käytön laillisuudesta omassa toiminnassaan.

Rajavartiolaitoksen lupa- ja valvonta-asioiden rekisteriin voidaan tallettaa rajavartiolaitoksen lupahallintoon sekä lakisääteisiin valvontatehtäviin liittyviä tietoja. Hallituksen esityksessä rajavartiolaiksi (HE 6/2005 vp) todetaan, että rajatarkastusta pidetään lähinnä hallinnollisena toimintana. Oikeus rajan ylittämiseen evätään kuitenkin muun muassa silloin, kun henkilön arvioidaan aiheuttavan vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle tai kun hänet on tuomittu rikoksesta rangaistukseen Suomessa oleskelunsa aikana tai hän on syyllistynyt toistuvasti rikoksiin. Tämän vuoksi katsottiin aiheelliseksi tallettaa rajatarkastustiedot alun perin rajavartiolaitoksen tutkinta- ja virka-apurekisteriin. Vuodesta 2010 alkaen rajatarkastustiedot siirrettiin lupa- ja valvonta-asioiden rekisteriin, koska niiden katsottiin olevan hallinnollisia tietoja. Samalla tulkinta rajavalvonnan oikeudellisesta luonteesta käytännössä muuttui.

Lupa- ja valvonta-asioiden rekisterin tietoryhmät on määritelty poliisilain (493/1995) 1 §:n 3 momentin (uuden poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentin) mukaisiksi tiedoiksi. Kyseinen määritelmä merkitsee käytännössä sitä, että rekisteritietojen mukainen toiminta katsotaan hallinnolliseksi toiminnaksi. Rajavartiolaitoksen valvontatehtävät ovat kuitenkin luonteeltaan pikemminkin poliisilain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä.

Rajavalvontaan liittyvien tietojen tallettaminen hallinnolliseen rekisteriin on aiheuttanut tulkintaepäselvyyksiä siitä, voidaanko rajavalvonnassa hyödyntää poliisilain 1 §:n 1 momentin mukaisia tietoja sisältäviä henkilörekistereitä.

Koska lupa- ja valvonta-asioiden rekisteriin talletettavien tietojen luonne ja käyttötarkoitukset poikkeavat toisistaan, asiaryhmät olisi tarkoituksenmukaista erottaa omiksi rekistereikseen. Lupa-asiat olisi määriteltävä uuden poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentin mukaisesti hallinnolliseksi toiminnaksi ja valvontatehtävät poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaiseksi toiminnaksi.

Erottelu olisi perusteltua erityisesti käyttö-tarkoitussidonnaisuuden vaatimuksen kannal-

ta. Kun rajavartiolaitoksen valvontatehtävät katsottaisiin nimenomaisesti uuden poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaiseksi toiminnaksi, se mahdollistaisi muiden samaa tarkoitusta varten perustettujen henkilörekisterien tietojen käyttämisen ilman erityisiä poikkeusperusteita. Käytännössä kyse olisi esimerkiksi mahdollisuudesta hyödyntää tutkinta- ja virka-apurekisteriin tai poliisiasiain tietojärjestelmään talletettuja tietoja valvontatehtävissä. Tällöin voitaisiin tarkistaa esimerkiksi näihin rekistereihin talletetut työturvallisuustiedot taikka henkilö- ja ajoneuvokulutus. Lupa-asioihin liittyvissä tehtävissä muiden rekisterien käyttömahdollisuus on perusteltua olla rajatumpi.

Rajavartiolaitoksen lupa- ja valvonta-asioiden rekisteri ehdotetaan jaettavaksi kahdeksi eri rekisteriksi. Uuteen lupa-asioiden rekisteriin talletettaisiin ainoastaan rajavyöhykelupiin ja -ilmoituksiin liittyviä tietoja, joiden voidaan katsoa olevan selkeästi hallinnolliseen toimintaan liittyviä. Uuteen valvonta-asioiden rekisteriin talletettaisiin rajavartiolaitoksen valvontatehtävissä saatuja tietoja, joiden voidaan katsoa olevan pikeminkin uuden poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa säädettyä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvää toimintaa. Valvontatehtäviin kuuluisivat myös rajatarkastukset ja muu rajavalvonta.

Voimassa olevassa lainsäädännössä rajavartiolaitokselle ei ole säädetty yleistä oikeutta saada tietoja hätäkeskustietojärjestelmästä teknisen käyttöyhteyden avulla. Tiedot saadaan lähtökohtaisesti vain silloin, kun hätäkeskus on hälyttänyt rajavartiolaitoksen tehtävään taikka muutoin erikseen pyytämällä. Hätäkeskustietojärjestelmään talletetaan viranomaisten työturvallisuuden kannalta merkityksellisiä tietoja (varotiedot), joilla on olennainen merkitys myös rajavartiolaitoksen lakisääteisten tehtävien suorittamisessa. Tiedot tulisi saada automaattisesti ilman erillistä pyyntöä. Rajavartiolaitokselle ehdotetaan oikeutta saada teknisen käyttöyhteyden avulla hätäkeskustietojärjestelmästä henkilön oman turvallisuuden tai rajavartiolaitoksen työturvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja rajavartiolaitoksen lakisääteisen tehtävän suorittamiseksi.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Rajavartijan peruskurssin muuttuminen palkattomaksi vähentäisi rajavartiolaitoksen palkkamenoja. Nykyisillä opintososiaalisilla eduilla toteutettuna 60 opiskelijan 12 kuukauden peruskurssin palkkaus-, päiväraha- ja kotimatkakustannukset ovat noin 1 600 000 euroa. Peruskurssin muuttuminen palkattomaksi tarkoittaisi nykytasolla noin 1 160 000 euron säästöä vuodessa. Opintotukimenot eivät juuri lisääntyisi, sillä opiskelijat eivät olisi oikeutettuja opintotuen opintorahaan. Opintotuen asumislisää opiskelija voisi saada vain poikkeustapauksessa.

Lupa- ja valvonta-asioiden rekisterin erottamisen kahdeksi eri rekisteriksi sekä teknisen käyttöyhteyden luomisen hätäkeskustietojärjestelmään ei arvioida aiheuttavan merkittäviä kustannuksia.

3.2 Henkilöstövaikutukset

Peruskurssin muuttuminen palkattomaksi ei rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan vaikuta merkittävästi opiskelijoiden rekrytointiin. Aiemmille opiskelijoille tehty kysely osoitti, ettei opiskeluajalta maksettu palkkaus vaikuttanut ratkaisevasti henkilön halukkuuteen hakeutua alalle.

Peruskurssin opiskelijaa ei jatkossa enää nimitettäisi opiskelun ajaksi virkaan määräajaksi. Muutos pienentäisi rajavartiolaitoksen henkilötyövuosikehystä vuosittaisen opiskelijamäärän verran.

3.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Rajavartiolaitoksen lupa- ja valvonta-asioiden rekisterin jakaminen kahdeksi eri rekisteriksi parantaisi viranomaisten toimintaedellytyksiä, kun valvontatehtävissä olisivat käytettävissä kaikki valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

3.4 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon

Esityksellä ei ole välittömiä sukupuolivaikutuksia eikä se kohtele eri sukupuolia eri tavoin.

3.5 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä on vaikutuksia Raja- ja merivartiokoulun opiskelijoiden asemaan. Opiskelijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista säädettäisiin nykyistä tarkemmin.

4 Asian valmistelu

Esitysluonnos on laadittu sisäasiainministeriön rajavartio-osastolla osana rajavartiolaainsäädännön tarkistamishanketta. Tässä työssä tukena oli sisäasiainministeriön 5 päivänä syyskuuta 2012 asettama työryhmä. Työryhmässä olivat edustettuina sisäasiainministeriö, oikeusministeriö, Poliisihallitus, Tulli sekä rajavartiolaitoksen henkilöstöjärjestöjen yhteinen edustaja.

Työryhmä kokoontui kuusi kertaa. Kiireisen valmisteluajataulun ja esitysluonnoksen laajuuden vuoksi työryhmä ei kyennyt käsittelemään esitysluonnosta kokonaisuudessaan perusteellisesti. Esitysluonnos viimeisteltiin virkatyönä.

Sisäasiainministeriö pyysi rajavartiolaainsäädännön tarkistamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta lausunnon 84 viranomaiselta, organisaatiolta ja järjestöltä. Lausunnon antoi yhteensä 42 viranomaista ja muuta tahoa. Lisäksi 9 tahoa ilmoitti, ettei niillä ole lausuttavaa. Lausunnoista on laadittu tiivistelmä, joka on saatavilla sisäasiainministeriön verkkosivuilta www.intermin.fi.

Lausuntokierroksen jälkeen hallituksen esityksen luonnos jaettiin kahteen osaan, joista tämä hallituksen esitys on ensimmäinen toisen osan jäädessä myöhemmin annettavaksi. Tähän hallituksen esitykseen sisältyvistä lakiehdotuksista lausuntokierroksella lausuiivat oikeusministeriö, puolustusministeriö, sisäasiainministeriön pelastusosasto, sisäasiainministeriön poliisiosasto, valtiovarainministeriö, Ahvenanmaan hallinto-oikeus, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Hätäkeskuslaitos, Poliisiammattikorkeakoulu, Oulun hal-

linto-oikeus, tietosuojavaltuutetun toimisto, Turun hallinto-oikeus, Verohallinto, Palkan- saajajärjestö Pardia, Päälystöliitto ry, Rajaturvallisuusunioni ry, Suomen Poliisijärjestöjen liitto ry ja Upseeriliitto ry. Lisäksi esitysluonnosta on keväällä 2013 käsitelty rajavartiolaitoksen yhteistoimintamenettelyssä.

Lausunnoissa ehdotettuja muutoksia pidettiin pääosin kannatettavina. Lausunnoissa esitetyt muutosehdotukset on pääosin otettu huomioon hallituksen esityksessä.

Lausuntojen perusteella virkamiehen siirtämistä toiseen tehtävään koskevaa säännöksen sanamuotoa on täsmennetty. Valtiovarainministeriön lausunnon perusteella toiseen tehtävään siirtämistä koskevaa valitusoikeutta ei laajennettu kaikkiin siirtämistä koskeviin päätöksiin. Muutoksenhakuoikeus koski ainoastaan sellaista tehtävään siirtämistä, johon virkamies ei ole antanut suostumustaan.

Lisäksi on täsmennetty Raja- ja merivartiokoulun opiskelijan opiskeluoikeuden menettämisen ja opiskelun määräaikaisen keskeyttämisen perusteita sekä opiskelijaksi pyrkivää ja opiskelijaa koskevien arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevia säännöksiä. Poliisiammattikorkeakoulun lausunnon perusteella on täsmennetty Raja- ja merivartiokoulun johtosäännöllä opiskelijoille asetettavia velvoitteita ja rajoituksia.

Ne muutosehdotukset, joita ei otettu huomioon, on pyritty kuvaamaan tässä.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus ehdotti täsmennyksiä rajajoukkoja koskevaan rajavartiolaitoksen hallintolain 2 §:ään. Pykälään ehdotetaan vain teknistä viittausmuutosta.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus ehdotti rajavartiolaitoksen hallintolakiin lisättäväksi, että Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n 22 kohtaa vastaavasti maakunnan hallitusta olisi kuultava, jos rajavartiolaitoksen yksikköjä tai toimintoja lakkautetaan maakunnassa. Ehdotusta ei toteutettu, sillä maakunnan hallituksen kuulemisesta hallintoasioissa säädetään Ahvenanmaan itsehallintolaissa.

Turun hallinto-oikeus katsoi, että oikaisuvaatimusmenettely tulisi laajentaa koskemaan rajavartiolaitoksen hallintolain 14 §:n mukaisia toiseen virkaan tai tehtävään siirtämistä koskevia päätöksiä. Oikaisuvaatimusmenettelyn soveltuvuutta virkasuhdetta

koskeviin päätöksiin ei pidetty mahdollisena selvittää tässä yhteydessä.

Palkansaajajärjestö Pardia ja Rajaturvallisuusunioni ry vastustivat virkamiehen siirtämistä alemman vaativuusluokan tehtävään. Upseeriliitto ry totesi hyväksyvänsä menettelyn vain, jos virkamies ei todennetusti suoriudu tehtävistään. Muissa siirroissa virkamiehen kiinteä palkkaus ei saa alentua. Päälystöliitto ry katsoi, ettei virkamiestä tule hänestä itsestään riippumattomasta syystä siirtää alemman vaativuusluokan tehtävään.

Palkansaajajärjestö Pardia, Rajaturvallisuusunioni ry ja Suomen Poliisijärjestöjen liitto ry pitivät rajavartijan peruskurssin opintososiaalisten etuuksien muutosta merkittävänä heikennyksenä.

Päälystöliitto ry esitti, että palvelussitoumus koskisi ainoastaan Raja- ja merivartiokoulun peruskoulutusta ja peruskurssia eikä kaikkea pääsykokeen perusteella tapahtuvaa opiskelua. Ehdotusta on tältä osin täsmennetty niin, että palvelussitoumusta ei vaadittaisi pituudeltaan alle kaksi kuukautta kestävä koulutuksen yhteydessä.

Poliisiammattikorkeakoulu katsoi, että rajavartijan peruskurssin laajuudesta tai ainakin vähimmäislaajuudesta tulisi säätää laissa tai valtioneuvoston asetuksessa. Koulutuksen laajuudesta ja kestosta ehdotetaan määrättäväksi Raja- ja merivartiokoulun johtosäännössä. Rajavartiolaitos ei järjestä ammatillisten tutkintojen koulutusta, minkä vuoksi ammatilliset opinnot luokitellaan täydennyskoulutukseksi.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus katsoi, että Raja- ja merivartiokoulun opinnot tulisi voida keskeyttää enintään kolmen vuoden määräajaksi kotihoidon tukeen liittyvistä syistä. Esityksessä päädyttiin säilyttämään

nykyinen enintään kahden vuoden määräaika.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys laeiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta (HE 66/2012 vp). Esitykseen sisältyvässä rajavartiolaitoksen henkilötietolain muutosehdotuksessa ehdotetaan muutoksia osin samoihin säännöksiin, joita koskevia muutosehdotuksia sisältyy nyt annettavaan esitykseen. Esityksiin sisältyvät muutosehdotukset tulisi sovittaa yhteen esitysten eduskuntakäsittelyssä.

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys laiksi sotilaskurinpidoista ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 30/2013 vp). Esityksellä on vaikutusta tässä esityksessä ehdotettuun rajavartiolaitoksen hallintolain 31 §:n muutokseen, mikä tulisi ottaa huomioon eduskuntakäsittelyssä.

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys turvallisuus selvityslain (HE 57/2013 vp). Tässä esityksessä ehdotetussa rajavartiolaitoksen hallintolain 26 §:n muutoksessa viitataan nykyiseen turvallisuus selvityslainsäädäntöön. Esitykset olisi tarkoituksen mukaisinta sovittaa yhteen eduskuntakäsittelyssä.

Eduskunnan käsiteltäväksi on tulossa hallituksen esitys, jossa ehdotetaan tuloverolain (1535/1992) muuttamista muun muassa säätämällä rajavartijan peruskurssin sosiaali- ja muiden etuuksien verovapaudesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta

1 luku Yleiset säännökset

2 §. *Rajajoukot.* Pykälään päivitetäisiin viittaus uuteen asevelvollisuuslakiin (1438/2007).

2 luku **Rajavartiolaitoksen hallinto ja henkilöstö sekä sen virkamiehtiä koskevat erityiset oikeudet ja velvollisuudet**

3 §. *Rajavartiolaitos, päällikkö ja hallintoyksiköt.* Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin Raja- ja merivartiokoulua koskeva kirjoitustekninen muutos.

5 §. *Sisäasiainministeriön tehtävät rajavartiolaitoksessa.* Valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta annetun lain (362/2002) 3 §:n 1 momentin mukaan valtakunnallisten tai keskitetysti hoidettavien valtion toimintojen sijoituspai-kasta päättää asianomainen ministeriö. Mainitun lain 3 §:n 2 momentin mukaan asianomainen ministeriö voi pidättää itselleen alaistensa virastojen ja laitosten päätösvallan alueellisten ja paikallisten valtion yksikköjen ja toimintojen lakkauttamista tai supistamista koskevissa tapauksissa, jotka ministeriö katsoo merkittäviksi.

Pykälän 2 momentin mukaan sisäasiainministeri ratkaisee rajavartiolaitoksen alueellisten ja paikallisten yksikköjen ja toimintojen lakkauttamista tai supistamista koskevat asiat. Toisin kuin valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta annetun lain 3 §:n 2 momentissa, ministerin päätösvaltaa ei ole kytketty asian merkittävyyteen. Säännös on sanamuodoltaan ehdoton, eikä anna ministeriölle tai rajavartiolaitokselle asiassa harkintavaltaa.

Pykälän 2 momentin perusteluissa ei myöskään ole tarkemmin määritelty, mitä toiminnolla tarkoitetaan. Toiminnon käsitettä ei ole esimerkiksi kytketty siihen, onko toiminto valtakunnallinen vai alueellinen tai

paikallinen. Myöskään sillä ei voida katsoa olevan merkitystä, kuka toiminnon on alun perin perustanut.

Rajavartiolaitoksessa tehdään säännöllisesti päätöksiä rajavartiolaitoksen toimintojen tai yksikköiden siirroista, yhdistämisistä ja lakkauttamisista. Osa niistä on merkitykseltään vähäisiä ja perustuu esimerkiksi operatiivisiin tehokkuusnäkökohtiin. Tällaisia päätöksiä voivat olla esimerkiksi tietyn operatiivisen toiminnon lakkauttaminen tai alueellisesti läheisten yksikköjen yhdistäminen.

Edellä mainituissa tapauksissa ei ole taloudellisista tai yhteiskunnallisesti merkittävistä syistä perusteltua, että päätöksentekijänä olisi aina sisäasiainministeri. Rajavartiolaitoksen päällikön tulisi voida ratkaista sellaiset alueellisten ja paikallisten yksikköjen ja toimintojen lakkauttamista tai supistamista koskevat asiat, jotka eivät ole yhteiskunnallisesti tai taloudellisesti merkittäviä. Momentin sanamuotoa ehdotetaan tämän vuoksi tarkistettavaksi. Sisäasiainministerillä olisi edelleen aina halutessaan oikeus ottaa asia ratkaistavakseen.

7 §. *Tasavallan presidentin päätöksenteko rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioissa.* Pykälän 2 momentin mukaan tasavallan presidentti tekee päätökset rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioissa sisäasiainministerin esittelystä valtioneuvoston ulkopuolella. Asiaa esiteltäessä pääministerillä on oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä siitä. Pykälän 3 momentin mukaan presidentti voi omasta aloitteestaan tai sisäasiainministerin esityksestä siirtää sotilaskäskyasian presidentin valtioneuvostossa ratkaistavaksi. Tällöin presidentti päättää asiasta sisäasiainministerin esittelystä ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta.

Pykälään lisättäisiin rajavartiolaitoksen päällikön oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä 2 momentin mukaisessa niin sanotussa kabinettiesittelyssä ja 3 momentin mukaisessa esittelyssä valtioneuvostossa. Vastaava sääntely on puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 32 §:n 1 ja 3 momentissa, minkä mukaan puolustusvoimien komentajalla on oikeus olla läsnä ja lausua asiasta kabinettiesittelyssä silloin kun esittelijä on puolus-

tusministeri sekä valtioneuvostossa presidentin sinne ratkaistavaksi siirtämää asiaa käsiteltäessä.

9 §. Rajavartiolaitoksen virat. Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan rajavartiolaitoksen päällikön oikeudesta perustaa, muuttaa ja lakkauttaa rajavartiolaitoksen virkoja samoin kuin oikeudesta sijoittaa ja siirtää virkoja rajavartiolaitoksessa säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Lain 14 §:ssä säädetään niistä edellytyksistä, jolloin rajavartiolaitoksen virkamies on velvollinen siirtymään toiseen rajavartiolaitoksen virkaan tai tehtävään. Virkamiehen siirtämisestä säädetään tarkemmin rajavartiolaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 25 §:ssä. Jollei muuta säädetä, henkilön siirrosta hallintoyksikössä päättää hallintoyksikön päällikkö rajavartiolaitoksen yksityiskohtaisen kokoonpanon asettamissa puitteissa. Henkilön siirrosta hallintoyksiköstä toiseen päättää rajavartiolaitoksen esikunta. Valtioneuvoston tehtävään määräämän virkamiehen siirrosta päättää kuitenkin valtioneuvosto ja rajavartiolaitoksen päällikön tehtävään määräämän virkamiehen siirrosta rajavartiolaitoksen päällikkö.

Tullessaan nimitetyksi rajavartiolaitoksen virkaan pysyy virkamies pääsääntöisesti samassa virassa, mutta hänet voidaan määrätä lain 14 §:n mukaan toiseen tehtävään samassa tai toisessa hallintoyksikössä. Rajavartiolaitoksen henkilövoimavarojen tehokkaan hallinnan kannalta ei ole tarkoituksenmukaista, että henkilö siirtyessään hallintoyksiköstä toiseen siirtyisi myös kyseiseen hallintoyksikköön sijoitettuna toiseen virkaan. Virkamiehen palvelussuhteen hallinnan kannalta on tarkoituksenmukaisempaa, että henkilö pääsääntöisesti pysyy samassa virassa koko sen ajan, kun hän on rajavartiolaitoksen palveluksessa, ja siirtyy pääsääntöisesti toiseen tehtävään.

Voimassa olevan pykälän 2 momentista johtuu, ettei rajavartiolaitoksen esikunta voi siirtää virkamiestä hallintoyksiköstä toiseen virkoiheen, vaan viran siirtämistä tai sijoittamista koskevan päätöksen tekee rajavartiolaitoksen päällikkö myös niiden henkilöiden osalta, jotka siirtää rajavartiolaitoksen esikunta. Momentin sanamuotoa ehdotetaan tämän johdosta väljennettäväksi.

Pykälän 2 momenttiin ehdotettavan muutoksen myötä rajavartiolaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 19 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että rajavartiolaitoksen esikunta päättäisi viran siirtämisestä ja hallintoyksikköön sijoittamisesta. Niiden virkojen osalta, joihin nimittää valtioneuvosto tai rajavartiolaitoksen päällikkö, toimivalta siirtää virat ja sijoittaa ne hallintoyksiköihin säilyisi edelleen rajavartiolaitoksen päälliköllä.

14 §. Virkamiehen siirtäminen toiseen virkaan tai tehtävään. Pykälän 1 momenttia täsmennettäisiin siten, että virkamiehen siirtymisvelvollisuus toiseen tehtävään koskisi siirtämistä sellaiseen tehtävään, jota rajavartiolaitoksen henkilöstökokoonpanossa vaikiintuneesti hoidetaan virkamiehen saamalla koulutuksella. Siirtymisvelvollisuuden perusteisiin ei tässä yhteydessä esitetä muutoksia voimassa olevaan lakiin verrattuna.

Valtion virkamieslain (750/1994) mukaisen, työjohto-oikeuteen perustuvien virkamiehen tehtäväsisällön muuttamisen ja tehtävään määräämisen lisäksi rajavartiolaitoksessa voidaan virkamies siirtää toiseen virkaan tai tehtävään. Menettely mahdollistaa virkamiehen siirtämisen edellä mainittuja keinoja laajemmin kattaen myös siirtämisen toiselle palveluspaikkakunnalle ilman suostumusta.

Yleisenä käytäntönä on, että siirtymisvelvollisuudesta huolimatta avoin virka tai tehtävä täytetään halukkuuskyselyyn ilmoittautuneiden hakijoiden joukosta (sotilastehtävät) tai valtion virkamieslain mukaisen hakumenettelyn perusteella (siviilivirat ja -tehtävät).

Vuonna 2012 rajavartiolaitoksessa siirrettiin toiseen tehtävään yhteensä 247 virkamiestä 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua siirtymisvelvollisuuden perusteella. Näistä virkamiehistä 224 antoi suostumuksensa siirtoon ja 23 virkamiestä ei.

Rajavartiolaitoksen pitkäjänteisellä ura- ja henkilöstösuunnittelulla pyritään toisaalta varmistamaan, että rajavartiolaitoksen tehtäviin voidaan aina määrätä ammattitaitoista ja riittävän kokemuksen omaavaa henkilöstöä ja toisaalta, että rajavartiolaitoksen henkilöstö siirtyy ensisijaisesti ylempään tai samantasoiseen tehtävään.

Virkamiehen siirtäminen toiseen, samaansa koulutusta vastaavaan rajavartiolaitoksen tehtävään tulisi aikaisemmin noudatetun käy-

tännön mukaisesti olla mahdollista myös muulloin kuin virkamiehen antaman suostumuksen perusteella. Muutostarve johtuu korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä (KHO:2013:5), jossa se totesi, ettei nykyinen säännös oikeuta siirtämään virkamiestä vaativuusluokaltaan alempaan tehtävään.

Virkamiehen siirtäminen toiseen, saamaan sa koulutusta vastaavaan rajavartiolaitoksen tehtävään tulisi olla mahdollista esimerkiksi rajavartiolaitoksen sotilasvirassa toimivan virkamiehen urakierron aikana, jotta rajavartiolaitokselle määrättyt lakisääteiset tehtävät voitaisiin suorittaa mahdollisimman turvallisesti ja tehokkaasti. Rajavartiolaitoksen sotilasvirassa palvelevan tulee saada uransa aikana laaja-alaista tietoa ja kokemusta alan toiminnoista. Tämä on mahdollista toteuttaa vain rajavartiolaitoksen eri tehtävissä. Suhteellisen pienessä organisaatiossa, kuten rajavartiolaitos on, ei siirtäminen vähintään yhtä vaativaan tehtävään ole aina mahdollista. Siirtämisen tulee kuitenkin tapahtua virkamiehen saaman koulutuksen mukaisten tehtävien piirissä.

Virkamiehen siirtäminen toiseen, koulutustaan vastaavaan tehtävään tulisi olla mahdollista myös silloin, kun virkamiehestä johtuvasta syystä hänellä ei ole enää edellytyksiä hoitaa nykyistä tehtäväänsä. Virkamies voi esimerkiksi käyttäytymisellään aiheuttaa sen, ettei hän ole enää kelvollinen työskentelemään rajavartiomiehen toimivaltuuksia edellyttävässä tehtävässä. Jos virkamiehen käyttäytyminen ei ole niin moitittavaa, että se edellyttäisi virkamiehen irtisanomista, määräaikaista erottamista tai virantoimituksesta pidättämistä, tulisi olla mahdollista siirtää virkamies tehtäviin, joita hän voi hoitaa ilman rajavartiomiehen toimivaltuuksia. Yleensä tällainen siirto olisi luonteeltaan väliaikainen ja siirtäminen takaisin rajavartiomiehen tehtävään tehtäisiin välittömästi, kun rajavartiomiehen toimivaltuudet voitaisiin palauttaa virkamiehelle.

Siirto saattaa myös tarkoittaa siirtämistä tehtävään, jonka rajavartiolaitoksen palkkausjärjestelmän mukainen vaativuusluokka on pienempi. Erityisesti näitä tilanteita varten virkamiehen palkkaus on suojattu rajavartiolaitoksen tarkentavassa virkaehtosopimuksessa siten, että palkkaus pysyy samalla ta-

solla yhden vuoden ajan siirron jälkeen. Jos palkkaus ei ole tuona aikana noussut vähintään siirtoa edeltävälle tasolle, niin se laskee vuoden jälkeen yhden vaativuusluokan.

Pykälän 2 momentti säilyisi nykyisellään.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt siirtojärjestelmään liittyvää muutoksenhakukieltoa oikeasuhtaisena muun ohella sen johdosta, että siirto voi kohdistua vain samantasoiseen tai ylempään virkaan tai henkilön oman suostumuksen perusteella tapahtuvaan tehtävään siirtoon (esimerkiksi PeVL 40/1998 vp, PeVL 29/2006 vp, PeVL 51/2006 vp ja PeVL 51/2010 vp). Muutoksenhakuoikeutta ehdotetaan edellä lausutun mukaisesti laajennettavaksi pykälän 3 momentissa koskemaan myös pykälän nojalla tehtävää siirtämistä toiseen tehtävään silloin kun virkamies ei ole antanut siirtoon nimenomaista suostumustaan. Muutoksenhakuoikeus koskee nykyisin vain niitä siirtoja virkaan tai tehtävään, joissa palveluspaikkakunta muuttuu. Muuhun toiseen virkaan tai tehtävään siirtämistä tai tehtävään määräämistä koskevaan päätökseen ei edelleenkaan saisi hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhakusäännökseen lisättäisiin valituslupajärjestelmä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätökseen voisi hakea muutosta valituslupamenettelyn kautta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Siirtämistä koskeva päätös voitaisiin panna heti täytäntöön, ellei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

15 §. Rajavartiomies. Pykälän 1 momentin mukaan rajavartiomies on rajavartiolaitoksen virkamies, joka on saanut valtioneuvoston asetuksella säädettyään rajavartiomiehen koulutuksen ja jonka asianomaisen hallintoyksikön päällikkö on määrännyt rajavartiomieheksi. Sanamuodosta johtuu, että kun virkamies siirretään tai hän siirtyy toiseen hallintoyksikköön, hänet tulee uudestaan määrätä rajavartiomieheksi. Menettely ei ole virkamiehen palvelussuhteen hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen. Tämän vuoksi kohtaa muutettaisiin niin, että hallintoyksikön päällikön määräys rajavartiomieheksi pysyisi voimassa hallintoyksiköstä toiseen siirtymisestä huolimatta.

Pykälän 2 momentti säilyisi ennallaan.

Pykälän 3 momentti poistettaisiin, sillä Raja- ja merivartiokoulun peruskurssin opiskelijat eivät jatkossa enää opiskelisi rajavartijan virkaan määräjäksi nimitettyinä eikä heillä siten olisi rajavartiomiehen toimivaltuuksiaan.

20 a §. *Rajavartiomiehen määräaikainen virantoimituksesta erottaminen.* Pykälän mukaan rajavartiomiehelle, joka toimii vastoin virkavelvollisuuksiaan tai laiminlyö niitä, voidaan kurinpitorangaistuksena määrätä virantoimituksesta erottaminen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi kuukaudeksi, jolle ei varoitusta ole pidettävä riittävänä.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin niin, että myös tasavallan presidentin nimittämän virkamiehen määräaikaisesta virantoimituksesta erottamisesta päättäisi sisäasiainministeriö.

Vastaava sääteily on puolustusvoimista annetun lain 48 §:n 2 momentissa, jonka mukaan tasavallan presidentin tai valtioneuvoston nimittämän ammattisotilaan virantoimituksesta erottamisesta päättää puolustusministeriö. Muutoksella asetettaisiin rajavartiolaitoksen upseerin virassa palvelevat yhdenvertaiseen asemaan puolustusvoimissa palvelevien upseerien kanssa ja saatettaisiin virantoimituksesta erottaminen määräjäksi rajavartiolaitoksen kurinpitokeinovalikoimaan myös upseerin virassa palvelevien osalta.

23 §. *Virkapuku.* Pykälässä säädetään rajavartiolaitoksen virkapukuna käytettävästä sotilaspuvusta. Selvyyden vuoksi pykälää muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin rajavartiolaitoksen virkapuvusta ilman sotilaspuvun käsitettä. Lisäksi täsmennettäisiin rajavartiomiehen tunnuksia koskevan asetuksen antovaltuuden sanamuotoa. Rajavartiolaitoksen päällikön myöntämistä poikkeuksista virkapuvun käyttöön muulle kuin rajavartiolaitoksen sotilasvirassa palvelevalle virkamiehelle säädettäisiin kootusti 4 momentissa. Muutokset olisivat luonteeltaan teknisiä.

3 luku **Koulutus, opetus ja tutkimus rajavartiolaitoksessa**

25 §. *Raja- ja merivartiokoulussa annettava koulutus ja opetus.* Pykälän 2 momentin viittaus maanpuolustuskorkeakoulusta annettuun asetukseen muutettaisiin viittaukseksi

Maanpuolustuskorkeakoulusta annettuun lakiin, jossa säädetään nykyisin upseerin koulutusohjelmaan, jatko-opintoihin tai täydennyskoulutukseen kuuluvasta opetuksesta.

Pykälän 3 momenttiin sekä pykälän ruotsinkieliseen otsikkoon ja 1 momenttiin tehtäisiin vähäinen kielellinen tarkistus.

25 a §. *Rajavartiolaitoksen koulutus- ja tutkimustoiminnan yleisjärjestelyt.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jonka 1 momentti vastaisi nykyistä 26 §:ää. Sanamuotoon tehtäisiin pieni kielellinen tarkistus.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Raja- ja Raja- ja merivartiokoulun johtosäännöstä. Siinä määrättäisiin koulutuksen ja opetuksen kestosta ja laajuudesta, koulutuksen ja opetuksen järjestelyistä kuten tutkintovaatimuksista ja oppiaineista, opiskelijavalinnan menettelyistä ja opintojen arvostelun perusteista. Tämä olisi perusteltua sen vuoksi, että rajavartijan peruskurssi ei tuota erityistä tutkintoa, vaan kelpoisuuden rajavartijan virkaan. Rajavartiolaitos ei järjestä ammatillisten tutkintojen koulutusta, minkä vuoksi ammatilliset opinnot luokitellaan täydennyskoulutukseksi.

Johtosäännössä määrättäisiin myös opiskelijan asemaa koskevista asioista eli asianmukaisesta käyttäytymisestä ja muusta sotilaallisen järjestyksen edellyttämästä sisäjärjestyksestä, vapaa-ajasta, lomista, poissaoloista, Raja- ja merivartiokoulun tilojen ja omaisuuden käytöstä sekä valmiuden ylläpitoon liittyvistä velvoitteista, kuten päivystyksestä.

Rajavartiolaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan Raja- ja merivartiokoulun johtaja hyväksyy Raja- ja merivartiokoulun opetussuunnitelmat. Asiasta säädettäisiin jatkossa pykälän 3 momentissa.

25 b §. *Raja- ja merivartiokoulun opiskelija.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin Raja- ja merivartiokoulun opiskelijoista. Opiskelijalla tarkoitettaisiin rajavartijan peruskurssilla opiskelevaa ja muita Raja- ja merivartiokoulussa opiskelevia.

25 c §. *Opetus- ja tutkintokielet.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, joka pääosin vastaisi rajavartiolaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen sääntelyä. Raja- ja merivartiokoulun opetus- ja tutkintokielet olisivat suomi tai ruotsi. Opiskelijalla olisi oikeus käyttää opiskelijavalinnassa ja kokeissa joko suomen tai

ruotsin kieltä. Opinnäyte laadittaisiin joko suomen tai ruotsin kielellä. Raja- ja merivartiokoulu voisi päättää muunkin kielen käyttämisestä opetuksessa ja opintosuorituksissa.

25 d §. *Opiskelijan vaitiovelvollisuus ja -oikeus.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, joka vastaisi täsmennettynä rajavartiolaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen sääntelyä. Pykälän mukaan Raja- ja merivartiokoulussa opiskelevan vaitiovelvollisuudesta ja -oikeudesta olisi voimassa, mitä rajavartiolaitoksen hallintolain 17 §:ssä säädetään.

25 e §. *Opiskelijan virkapuvun käyttö.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin 23 §:ää täydentävästi rajavartijan peruskurssin opiskelijan velvollisuudesta rajavartiolaitoksen virkapuvun käyttöön. Virkapuvun käyttäminen liittyy Raja- ja merivartiokoulun sotilaalliseen järjestykseen. Virkapuku on tärkeä sotilaallisen johtamisen kannalta, sillä sen arvomerkeistä voi havaita muun muassa henkilön sotilasarvon ja tehdä nopeasti päätelmiä käskyvaltasuhteista.

26 §. *Rajavartijan peruskurssille valitseminen.* Voimassa olevassa 26 §:ssä säädetään rajavartiolaitoksen koulutus- ja tutkimustoiminnasta. Asiasta säädettäisiin jatkossa uudessa 25 a §:ssä.

Pykälään otettaisiin säännökset rajavartijan peruskurssille valitsemisesta. Raja- ja merivartiokoulu valitsee rajavartijan peruskurssin opiskelijat. Opiskelijavalinnoissa olisi otettava huomioon se, että koulutuksen tavoitteena on saavuttaa sellainen pätevyys, että henkilö voidaan nimittää rajavartijan virkaan. Pykälän 1 momentin mukaan valintakokeen läpäisyn lisäksi rajavartijan peruskurssille otettavalta vaadittaisiin, että henkilö on Suomen kansalainen ja suorittanut aseellisen varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen. Hänen olisi tullut suorittaa ylioppilastutkinto, lukion oppimäärä tai vähintään toisen asteen ammatillinen tutkinto. Lisäksi hänen olisi oltava terveydentilaltaan ja muutoin rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta sopiva. Henkilöllä tulisi olla myös vähintään B-luokan ajo-oikeus. Vaatimus varusmiespalveluksen suorittamisesta ei 2 momentin mukaan koskisi henkilöitä, joilla on Ahvenanmaan itsehallintolain mukainen Ahvenanmaan kotiseutu-oikeus.

Pykälän 3 momentin mukaan rajavartijan peruskurssin opiskelijaksi pyrkivän tulisi antaa Raja- ja merivartiokoululle opiskelijaksi ottamisen arvioinnissa tarvittavat terveydentilaansa koskevat tiedot Raja- ja merivartiokoulun määräämällä tavalla. Rajavartioliitoksen esikunnan pykälän 4 momentin perusteella vahvistamissa valintaperusteissa määritellään aistitoimintojen osalta vaadittava näkökyky, väriaisti ja kuuloaisti. Koulutukseen valittavan tulee valintakokeen osana olevan terveystarkastuksen perusteella olla rajavartijan ammattiin sopiva. Koulutukseen ei hyväksytä hakijaa, jolla on työkykyä alentava tai rajoittava sairaus.

Pykälän 5 momentin mukaan Raja- ja merivartiokoulu pyytäisi rajavartijan peruskurssin opiskelijoiksi pyrkivistä turvallisuusselvityksistä annetun lain (177/2002) mukaisen turvallisuusselvityksen. Mainitun lain mukaan turvallisuusselvitys voidaan tehdä virkaan tai tehtävään hakeutuvasta, tehtävään tai koulutukseen otettavasta taikka virkaa tai tehtävää hoitavasta henkilöstä. Turvallisuusselvityksen tekeminen edellyttää, että selvityksen kohteena oleva henkilö on antanut siihen etukäteen kirjallisen suostumuksensa. Turvallisuusselvityksistä annetun lain 8 §:ssä on määritelty, mihin rekistereihin sisältyviä tietoja voidaan käyttää turvallisuusselvitystä tehtäessä. Rekisteritietoja, joita tässä yhteydessä saadaan käyttää, ovat muun muassa poliisiasian tietojärjestelmä, poliisin hallintoasiain tietojärjestelmä, suojelupoliisin toiminnallinen tietojärjestelmä ja rikosrekisteri.

26 a §. *Muuhun koulutukseen osallistuminen.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä muuhun kuin rajavartijan peruskurssin koulutukseen osallistumisesta. Nykyisen 27 §:n mukaisesti rajavartiolaitoksen virkamies voitaisiin määrätä osallistumaan koulun opetukseen. Rajavartiolaitoksen virkamiehen opiskelu Raja- ja merivartiokoulussa toteutettaisiin virkatehtävänä lukuun ottamatta rajavartijan peruskurssia.

26 b §. *Opiskelijan muut tehtävät.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, joka vastaisi sisällöllisesti osittain rajavartiolaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 44 §:ää. Säännös nostettaisiin lain tasolle.

Peruskurssin opiskelijan olisi 1 momentin mukaan suoritettava rajavartiolaitoksen esi-

kunnan määräyksestä myös muita tehtäviä kuin koulutukseen liittyviä harjoituksia, jos se on tarpeen rajavartiolaitoksen toimialaan kuuluvien vakavien erityistilanteiden hoitamiseksi. Edellytyksenä olisi tehtävässä tarvittava riittävä koulutus, jotta tehtävä voitaisiin suorittaa toimenpiteiden mahdollisen kohteen oikeusturvaa ja samalla myös opiskelijan työturvallisuuden kannalta asianmukaisella tavalla. Peruskurssin opiskelijat muodostavat merkittävän reservin, jonka käyttäminen saattaa olla tarpeellista esimerkiksi laajojen hallitsemattoman maahantulon tapausten tai vakavien meripelastustapahtumien yhteydessä.

Pykälän 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa mahdollisesti tarvittavat toimivaltuudet johtuisivat rajavartiolaitain 35 §:n 2 momentista, jossa säädetään rajavartiomiestä avustavan henkilön toimivaltuuksista.

26 c §. *Opiskelijan opintososiaaliset etuudet.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädetäisiin rajavartijan peruskurssilla opiskelevan opintososiaalisista eduista. Nykyisin rajavartijan peruskurssin opiskelijat opiskelevat rajavartijan virkaan määrääjäksi nimettyinä. Opiskelujen ajalta heille maksetaan rajavartiolaitoksen palkkausjärjestelmän mukaista palkkaa. Opiskelijat ovat oikeutettuja myös maksuttomaan majoitukseen, mutta ruokailu ei ole maksutonta.

Jatkossa rajavartijan peruskurssilla opiskeleva ei olisi virkasuhteessa rajavartiolaitokseen. Pykälän 1 momentin mukaan rajavartijan peruskurssilla opiskelevalle järjestettäisiin opiskelun ajaksi maksutta majoitus, muonitus, vaatetus, terveydenhuolto sekä opinto- ja harjoitusvälineet.

Rajavartijan peruskurssin opiskelijalle voitaisiin 2 momentin mukaan suorittaa kustannusten korvauksena päivärahaa, joka on suuruudeltaan vähintään 46 prosenttia kulloinkin voimassa olevasta valtion virkamiesten kokopäivärahasta. Lisäksi hänellä olisi 3 momentin mukaan oikeus saada vähintään kaksi kustannettua matkaa (matkaliput) opiskelupaikan ja koti- tai asuinpaikan välillä Suomessa jokaista täyttä opiskelukalenterikukautta kohden. Ulkomaille ja ulkomailta matkat korvattaisiin vain, jos opiskelija asuu ulkomailta vakinaisesti.

Raja- ja merivartiokoulu vastaisi rajavartijan peruskurssilla opiskelevan maksuttomasta terveydenhuollosta siltä osin, kuin hoidon tarve on ilmennyt opiskeluajana eikä terveydenhuoltoa korvata muulla perusteella. Raja- ja merivartiokoulussa koulutuksessa olevat rajavartiolaitoksen virkamiehet kuuluvat oman hallintoyksikkönsä työterveydenhuollon piiriin. Tämän vuoksi terveydenhuollon järjestämisestä ja sen kustannusten korvauksesta on tarpeen säätää 4 momentissa vain rajavartijan perustutkintoa suorittavien osalta.

Maksuton ylläpito, päiväraha, matkustamiskustannusten korvaus tai muukaan pykälän nojalla saatava opintososiaalinen etuus, kuten maksuton terveydenhuolto, eivät olisi veronalaista tuloa. Etuuksien verovapaudesta säädetäisiin tuloverolaissa. Hallitus antaa tästä erillisen esityksen budjettilakien yhteydessä.

Lain siirtymäsäännöksen mukaan lain voimaan tullessa käynnissä olevan peruskurssin opiskelijat jatkaisivat opintojaan nykyisin voimassa olevien säännösten mukaan. Muutokset koskisivat siten tammikuussa 2014 alkavan peruskurssin opiskelijoita. Vuoden 2013 peruskurssi päättyy helmikuussa 2014. Jos vuoden 2013 peruskurssin opiskelija ei ole saattanut opiskeluaan päätökseen kurssinsa mukana, hän siirtyisi jatkamaan opintojaan tämän lain mukaan vuoden 2017 alussa.

Raja- ja merivartiokoulussa sotatieteiden kandidaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelevan opintososiaalisista eduista säädetään Maanpuolustuskorkeakoulusta annetusta laissa ja Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa tarkoitetuista etuuksista annetussa puolustusministeriön asetuksessa (1125/2008).

Rajavartijan peruskurssin opiskelijan opintososiaalisista etuuksista voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä sisäasiainministeriön asetuksella ehdotetun 36 §:n 3 momentin nojalla.

27 §. *Palvelussitoumus.* Pykälän 1 momentin säännökset rajavartiolaitoksen virkamiesten osallistumisesta Raja- ja merivartiokoulun opetukseen siirrettäisiin uuteen 26 a §:ään.

Palvelussitoumuksia koskevaan sääntelyyn tehtäisiin eräitä teknisiä tarkistuksia, koska

puolustusvoimien koulutuksessa vaadituista palvelussitoumuksista säädetään nykyisin Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 29 §:ssä.

Nykyisen 27 §:n 2 momentin sanamuodon mukaan opiskelijan on annettava palvelussitoumus ennen opiskelun alkamista. Jatkossa opiskelijan tulisi antaa palvelussitoumus opintojen alussa, mikä mahdollistaisi palvelussitoumuksen tekemisen ensimmäisten opiskeluviikkojen aikana. Käytännössä opintojen keskeyttäminen ja opiskelupaikasta luopuminen tapahtuu usein juuri ensimmäisten viikkojen aikana. Voimassa olevan lain mukaan päätös koulutuskustannusten korvaamisesta on tehtävä, vaikka opiskelusta olisi ehtinyt kertyä vain vähän kustannuksia.

Pykälän 1 momentin mukaan palvelussitoumus vaadittaisiin jatkossa sellaiseen pääsykokeen perusteella valittavaan koulutukseen, jonka pituus on vähintään kaksi kuukautta. Tätä lyhyemmässä koulutuksessa koulutuskustannusten korvaamiselle ei ole perusteita.

Pykälän nykyinen 3 momentti siirtyisi 2 momentiksi ja siihen tehtäisiin eräitä teknisiä tarkistuksia.

Pykälän uuden 3 momentin mukaan jos opiskelu keskeytyy tai keskeytetään, päätöksen korvauksen perimisestä tekisi Raja- ja merivartiokoulu. Virasta irtisanoutuessa tai irtisanottaessa vastaavan päätöksen tekisi hallintoyksikkö.

Voimassa olevan 4 momentin mukaan pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoksenhaussa otettaisiin käyttöön oikaisuvaatimus- ja valituslupamenettely ja siitä säädettäisiin jatkossa kootusti 29 §:ssä.

Pykälän uuden 4 momentin mukaan korvaus saataisiin ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan uutta sisältöä.

27 a §. Päihdetestaus. Lakiin lisättäisiin uusi pykälä päihdetestauksesta. Nykyisen käytännön mukaisesti rajavartijan peruskurssille ei hyväksytä henkilöä, jos henkilölle tehty huumausainetesti osoittaa hakijan käyt-

täneen laittomasti huumausaineita. Käytäntö on perustunut lain 10 §:ään, jonka mukaan rajavartiolaitoksen virkaan nimitettävän tulee olla elämäntavoiltaan nuhteeton ja luotettava.

Valtion virkamieslain 8 b §:n mukaan valtion virkaan nimittämisen edellytyksenä on, että virkaa hakenut tai siihen ilmoittautunut henkilö viranomaisen pyynnöstä antaa tehtävän hoidon terveydellisiä edellytyksiä koskevia tietoja sekä osallistuu lisäksi tarvittaessa asian selvittämiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Virkaa hakeva tai siihen ilmoittautunut voidaan velvoittaa toimittamaan huumausainetestiä koskeva todistus yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 7 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa virkaan nimittämisen edellytyksenä.

Jatkossa rajavartijan peruskurssilla opiskelevia ei nimitettäisi rajavartijan virkaan määrääjäksi, joten virkamieslain 8 b §:n säännös ei enää koskisi heitä. Tästä syystä lakiin olisi lisättävä uusi säännös päihdetestauksen suorittamisesta peruskurssille hyväksymisen edellytyksenä. Myös Maanpuolustuskorkeakouluun otettavan on osallistuttava päihdetestaukseen Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 30 §:n mukaisesti. Koulutukseen liittyvä päihdetestaus on käytössä myös poliisilla ja pelastusallalla. Tavoitteena on torjua päihdeiden käyttöä erityisesti muiden henkilöiden tai yleisen turvallisuuden takaamisen kannalta.

Päihdetestaus voitaisiin suorittaa myös rajavartijan peruskurssin ja sen osana olevan työharjoittelun aikana. Peruskurssin aikana päihdetestauksen lähtökohtana olisi, että opiskelijan päihdeiden käyttö selvitetäisiin opiskelijan suostumuksella. Jos kirjallisen suostumuksen antanut opiskelija kieltäytyisi päihdetestistä tai jos opiskelija ei missään vaiheessa antaisi suostumusta testaukseen, hänet voitaisiin määrätä päihdetestiin. Edellytyksenä olisi, että on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on päihdeiden vaikutuksen alaisena. Epäily ei kuitenkaan tarkoittaisi, että epäily olisi näytettävä toteen, vaan epäily voisi perustua esimerkiksi koulun henkilökunnan tekemiin havaintoihin opiskelijan käyttäytymisestä.

Päihdetestissä selvitetäisiin alkoholin, huumeiden sekä lääkeaineiden käyttö. Testituloksen perusteella lääkäri laatisi Raja- ja

merivartiokoululle lausunnon, jossa hän ottaisi kantaa opiskelijan edellytyksiin suoriutua opinnoistaan.

Päihdetestistä kieltäytyminen taikka siinä positiivisen tuloksen antaminen voisi johtaa siihen, ettei rajavartijan peruskurssille hakevaa valita koulutukseen. Oikeusturvan takeena olisi mahdollisuus oikaisuvaatimuksen tekemiseen rajavartiolaitoksen esikunnalle ja edelleen mahdollisuus valittaa rajavartiolaitoksen oikaisuvaatimuksesta antamasta päätöksestä hallinto-oikeuteen. Myös päihdetestiin määräämisestä peruskurssin aikana voisi tehdä oikaisuvaatimuksen. Jos kieltäytyminen tai positiivisen tuloksen antaminen tapahtuisi rajavartijan peruskurssin aikana, seurauksena voisi olla 28 §:n perusteella koulutuksesta erottaminen.

Pykälän 2 momentin mukaan päihdetestistä saatu tieto on terveydentilatieto. Laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö voisi luovuttaa Raja- ja merivartiokoululle kirjallisen johtopäätöksen päihdetestistä. Terveydentietojen käsittelystä Raja- ja merivartiokoulussa säädettäisiin uudessa 28 c §:ssä.

27 b §. *Opiskelu-aika ja opiskelun siirtäminen ja keskeyttäminen.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, joka vastaisi täsmennettynä rajavartiolaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen säännöksiä. Pykälän mukaan opinnot olisi suoritettava opetussuunnitelmassa määritellyssä enimmäisajassa. Opetussuunnitelman vahvistamisesta säädettäisiin ehdotetussa 25 a §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan Raja- ja merivartiokoulu voisi opiskelijan hakemuksesta siirtää opiskeluoikeutta tai keskeyttää opiskelun enintään kahden vuoden määräajaksi. Syynä keskeytykseen voisi olla muun muassa raskaus ja lapsen syntymä tai työskentely ulkomailla sotilaallisissa kriisinhallinta- tai siviilikriisinhallintatehtävissä. Myös pitkäaikainen sairaus voisi olla perusteena opiskelijan omasta aloitteesta tapahtuvalle opintojen keskeyttämiselle. Muussa tapauksessa päätöksessä olisi kyse Raja- ja merivartiokoulun suorittamasta tarkoituksenmukaisuusharkinnasta.

Raja- ja merivartiokoulu voisi 3 momentin mukaan omasta aloitteestaan keskeyttää opiskelun kerrallaan enintään yhden vuoden määräajaksi rajavartijan peruskurssilla opis-

kelevan pitkäaikaisen sairauden vuoksi tai jos opiskelija ei kykene suorittamaan opintojaan hyväksytysti opetussuunnitelman mukaisesti. Opiskelu voitaisiin keskeyttää myös opiskelijaan kohdistuvan rikostutkinnan ajaksi tai muusta edellisiin rinnastettavasta painavasta syystä.

Opiskelijaan kohdistuvan rikosepäilyn perusteella tapahtuvan opiskelun keskeyttämisen edellytyksenä olisi, että opiskelija on esitutkinnassa epäiltynä rikoksesta ja opintojen keskeyttäminen on välttämätöntä epäillyn rikoksen törkeys ja laatu huomioon ottaen. Kyseeseen tulisi esimerkiksi sellainen epäilty rikos, josta rangaistukseen tuomittu opiskelija voisi menettää opinto-oikeutensa lain 28 §:n perusteella.

Aikaa, jona opinnot ovat keskeytyneenä, ei 4 momentin mukaan laskettaisi opintojen enimmäisaikaan.

28 §. *Opiskeluoikeuden menettäminen.* Opiskeluoikeuden menettämisen perusteita tarkennettaisiin 28 §:n 1 momentin uudella 2 kohdalla niin, että Raja- ja merivartiokoulu voisi peruuttaa opiskelijalta oikeuden osallistua koulutukseen ja opetukseen, jos tämä on antanut koulutukseen pyrkiessään sellaisen väärän tai harhaanjohtavan tiedon taikka salannut sellaisen itseään koskevan seikan, joka olisi estänyt hänen valintansa opiskelijaksi.

Rajavartijan peruskurssille valittavan sopivuutta rajavartijan virkaan arvioidaan valintamenettelyyn sisältyvien haastattelujen avulla ja hankkimalla opiskelijaksi pyrkivästä turvallisuusselvitys. Turvallisuusselvityksestä ei aukottomasti selviä henkilön mahdollinen rikollinen tai muutoin rajavartiolaitoksen tehtävien hoitamisen kannalta sopimaton tausta. Mahdollinen rikollinen tausta voi jäädä turvallisuusselvityksen tekemisen yhteydessä tulematta ilmi esimerkiksi silloin, kun opiskelijaksi pyrkivä on syyllistynyt ulkomailla rikokseen ja asian käsittely on vielä kesken.

On välttämätöntä, että myös tällainen myöhemmin esiin tullut rikollinen teko voisi olla peruste koulutuksesta erottamiselle. Teko ei turvallisuusselvitystä tehtäessä ja muutoin henkilön sopivuutta rajavartijan virkaan arvioidaessa ollut Raja- ja merivartiokoulun tiedossa, mutta tieto olisi johtanut siihen, ettei henkilöä olisi voitu hyväksyä koulutukseen,

Tällaisessa tilanteessa opiskelija ei enää täytä koulutuksen valintaperusteita.

Opiskelijan käyttäytymiseen liittyviä opinto-oikeuden menettämisperusteita täsmennettäisiin uudella 3 kohdalla. Sen mukaan lainvoimainen tuomio sellaisesta rikoksesta, joka osoittaa sopimattomuutta rajavartiolaitoksen virkaan, voisi olla koulutuksesta erottamisperuste. Nykyinen 2 kohta siirrettäisiin 4 kohdaksi. Sen mukaan käytös, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta rajavartiolaitokselle kuuluvien tehtävien asianmukaiseen hoitoon, voisi johtaa opiskeluoikeuden menettämiseen, jos kirjallista varoitusta ei ole pidettävä riittävänä seuraamuksena. Sääntely vastaisi tältä osin asiallisesti Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa säädettyä opinto-oikeuden menettämistä koskevaa 27 §:ää.

Rajavartijan peruskurssin aikana saattaa syntyä tilanteita, joiden seurauksena perusteita koulutuksen jatkamiselle ei enää ole. Opiskelija voi esimerkiksi opiskelun aikana sairastua tai vammautua niin pahoin, että on täysin selvää, ettei hän koulutuksen jälkeen voisi toimia rajavartiomiehenä. Tästä otettaisiin nimenomainen säännös 1 momentin 5 kohtaan. Opiskelija voisi menettää opiskeluoikeutensa terveydentilansa vuoksi vain, jos terveydentilan muutos olisi pysyvä tai pitkäaikainen.

Voimassa olevan 28 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan opinto-oikeuden voi menettää, jos kieltäytyy päihdetestauksesta tai antaa päihneiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen. Kohta siirrettäisiin momentin 6 kohdaksi ja siihen lisättäisiin myös kieltäytyminen osallistumisesta ehdotetussa uudessa 28 b §:ssä tarkoitettuun terveystarkastukseen.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan uuden sanamuodon mukaan opiskeluoikeuden voisi menettää, jos henkilö ei jatka opiskeluaan 27 b §:ssä tarkoitetun määräajan päätyttyä. Erottamisperusteena voisi olla se, että opiskelija ei jatka opintojaan hänelle myönnetyn taikka määrätyn keskeytyksen jälkeen.

Pykälän 1 momentin 8 ja 9 kohdat vastaisivat asiallisesti nykyistä 4 ja 5 kohtaa. Ne koskevat opetukseen osallistumisen laiminlyöntiä olennaisella tavalla sekä Raja- ja merivartiokoulun johtosäännön rikkomista olennaisella tavalla. Molempiin kohtiin lisät-

täisiin olennaisuuden rinnalle toistuvuuden määre. Näissä tapauksissa opiskeluoikeuden menettämisen edellytys olisi, ettei kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena.

Nykyisen 28 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan opiskeluoikeuden voi menettää, jos opiskelija ei ole suorittanut opintojaan opetussuunnitelmassa määrätyn ajan kuluessa. Kohta siirrettäisiin 10 kohdaksi ja siihen lisättäisiin selvennyksenä, ettei opiskeluoikeutta kuitenkaan menetä, jos Raja- ja merivartiokoulu erityisestä syystä myöntää henkilölle lisää aikaa opintojen loppuun saattamiseen.

Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin vähäisiä kielellisiä tarkistuksia.

Pykälän 3 momentti poistettaisiin, koska rajavartijan peruskurssin opiskelijaa ei enää nimitettäisi rajavartijan virkaan.

Pykälän otsikkoon tehtäisiin kielellinen tarkistus.

28 a §. *Menettely opiskelun keskeyttämistä, varoituksen tai huomautuksen antamista tai opiskeluoikeuden menettämistä koskevassa asiassa.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin perustuslain 21 §:n 2 momentin edellyttämällä tavalla Raja- ja merivartiokoulun opiskelijan oikeudesta tulla kuulluksi häntä koskevan haitallisen seuraamuksen yhteydessä.

Pykälän 1 momentin mukaan ennen kuin päätös opiskelun keskeyttämisestä, varoituksen tai huomautuksen antamisesta taikka opiskeluoikeuden menettämistä tehdään, Raja- ja merivartiokoulun olisi yksilöitävä opiskelijalle toimenpiteisiin johtava teko tai laiminlyönti sekä kuultava opiskelijaa samoin kuin hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin opintojen hyväksilukemisesta tilanteesta, jossa opiskeluoikeuden menettämistä tai opiskelun keskeyttämistä koskeva päätös kumotaan, puretaan tai poistetaan ylimääräisessä muutoksenhaussa.

28 b §. *Opiskeluoikeuden menettämiseen ja opiskelun keskeyttämiseen liittyvä tiedonsaanti.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jonka 1 ja 2 momentissa säädettäisiin rajavartijan peruskurssin opiskelijan velvollisuudesta osallistua Raja- ja merivartiokoulun määräyksestä terveystarkastukseen. Terveystarkastuk-

seen määrääminen edellyttää kuitenkin perusteltua epäilyä siitä, että esimerkiksi vakavan sairauden vuoksi opiskelijan terveydentila ei ole enää rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta sopiva. Valtion virkamieslain 19 §:ssä on säännöksiä virkamiehen määräämisestä tarkastuksiin ja tutkimuksiin hänen terveydentilansa selvittämiseksi. Jatkossa rajavartijan peruskursilla opiskelevia ei nimitettäisi rajavartijan virkaan määrääjäksi, joten virkamieslain säännös ei enää koskisi heitä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Raja- ja merivartiokoulun tiedonsaantioikeudesta opiskelijaan kohdistuvaa rikosepäilyä koskevista tiedoista. Nämä tiedot ovat viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 3 kohdan ja henkilötietolain (523/1999) 11 §:n 3 kohdan nojalla arkaluonteisia henkilötietoja.

28 c §. Arkaluonteisten tietojen käsittely. Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin Raja- ja merivartiokoulun oikeudesta käsitellä opiskelijaksi pyrkijää ja opiskelijaa koskevia terveydentilatietoja tai rikollista tekoa ja rangaistusta koskevia tietoja. Muuten henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin henkilötietolakia. Henkilötietolain mukaan arkaluonteisten tietojen käsittely on kielletty henkilötietolaissa määriteltyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Henkilötietolain 12 §:n mukaan arkaluonteisten tietojen käsittelykielto ei estä muun muassa tietojen käsittelyä, josta säädetään laissa.

Ehdotetun 1 momentin mukaan opiskelijaksi pyrkijän ja opiskelijan terveydentilaa ja rikollista tekoa ja rangaistusta koskevia tietoja saisivat käsitellä Raja- ja merivartiokoulussa vain ne henkilöt, jotka valmistelevat taikka tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden menettämisestä, opiskelun keskeyttämisestä taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Raja- ja merivartiokoulu toimisi opiskelijoiden terveydentilaa tai rikollista tekoa ja rangaistusta koskevien tietojen henkilötietolaissa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä. Raja- ja merivartiokoulun tulisi ehdotetun 2 momentin mukaisesti säilyttää arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulisi 3 momentin mukaan poistaa Raja- ja merivartiokoulun asianomai-

sesta rekisteristä henkilötietolain 12 §:n 2 momentin mukaisesti välittömästi sen jälkeen kun niiden käsittelylle ei olisi enää Raja- ja merivartiokoulun lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta. Raja- ja merivartiokoulun tulisi kuitenkin poistaa tiedot rekisteristä viimeistään kolmen vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

29 §. Muutoksenhaku. Voimassa olevan 1 momentin mukaan opiskeluoikeuden menettämistä ja kirjallisen varoituksen antamista koskevaan Raja- ja merivartiokoulun johtajan päätökseen voi vaatia oikaisua rajavartiolaitoksen esikunnalta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen, mutta hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Pykälään koottaisiin kaikki opiskeluun liittyvät muutoksenhakusäännökset. Muutoksella on tarkoitus yhdenmukaista opiskelua koskevien päätösten muutoksenhakujärjestelmää oikeusministeriössä vireillä olevan oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmähankkeen mukaisesti.

Pykälän 1 momentin oikaisuvaatimus- ja valituslupasääntelyn alaisiksi lisättäisiin pääsykokeen perusteella tapahtuvaa koulutukseen valitsemista, palvelussitoumusta, päihdetestaukseen määräämistä, rajavartijan peruskurssin opiskelijan opintososiaalisia etuja ja opiskelun siirtämistä koskevat päätökset. Oikaisuvaatimukseen sovellettaisiin hallintolain yleissäännöksiä. Oikaisuvaatimuksen tekemiselle varattu 14 päivää muuttuisi yleissäännöksen mukaiseksi 30 päiväksi.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Jatkossa muutoksenhakua ei enää keskitettäisi Helsingin hallinto-oikeuteen.

Asiaryhmää koskeva jatkomuutoksenhaku-kielto hallinto-oikeuden päätöksestä muutettaisiin valituslupasääntelyksi. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Jatkomuutoksenhaku-kiellon poistaminen parantaisi asianosaisen oikeusturvaa, mutta ei asiaryhmän pienuuden vuoksi merkittävästi lisäisi korkeimman hallinto-oikeuden työmäärää.

Uuden 2 momentin mukaan kirjallisen varoituksen antamista, opiskelun keskeyttämistä sekä opiskeluoikeuden menettämistä koskevista Raja- ja merivartiokoulun päätöksistä valitettaisiin hallinto-oikeuteen. Tällaisissa sanktioluonteisissa asioissa on tärkeää saada muutoksenhakuasia mahdollisimman nopeasti tuomioistuimeen, joten oikaisuvaatimusmenettely ei sovellu näihin asioihin. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Opiskelun keskeyttämistä ja opiskeluoikeuden menettämistä koskeva päätös voitaisiin panna heti täytäntöön, ellei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Pykälän nykyinen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi. Se säilyisi asiasisällöllisesti ennallaan ja siihen tehtäisiin eräitä vähäisiä kielellisiä tarkistuksia.

4 luku Erinäiset säännökset

31 §. Sotilasrikossäännösten soveltaminen. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maininta sotilasrikossäännösten soveltamisesta myös rajavartijan peruskurssilla opiskeleviin, koska jatkossa he eivät olisi enää sotilasvirkaan nimitettyjä opintojensa aikana. Vastaava lisäys tehtäisiin myös rikoslain 45 luvun 27 §:ään.

35 a §. Eroamisikä. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä eroamisikäksi kenraalin ja everstin virassa 55 vuotta. Nykyisin eroamisikä rajavartiolaitoksen sotilasvirassa lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä on 50 vuotta. Rajavartiolaitoksessa ei ole erillistä eroamisikää lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä kenraalin tai everstin virassa.

Ehdotettu muutos olisi samansuuntainen puolustusvoimissa voimassa olevien lentävän henkilöstön eroamisien kanssa. Rajavartiolaitoksen lentokalusto muodostuu pääosin meripelastuskelpoisista helikoptereista. Kun rajavartiolaitoksen palveluksessa on yleisesikuntakoulutettu lentäjän koulutuksen omaava upseeri, on tarkoituksenmukaista ja myös taloudellista, että korkean ammattitaidon ja pitkän kokemuksen omaava upseeri voisi halutessaan palvella pitempään everstin tai ken-

raalin virassa lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä. Tällä hetkellä rajavartiolaitoksessa palvelee vain yksi yleisesikuntaupseerikoulutettu upseeri lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä. Kenraalin tai everstin virassa oleva upseeri voi olla määrättyä oman tehtävänsä lisäksi ilma-aluksen ohjaajaksi.

Pykälän 5 momenttiin lentäjän koulutusta edellyttäviin tehtäviin lisättäisiin vartiolentolaiivueen koulutuspäällikkö, päälennonopettaja ja pääteoriaopettaja. Siviili-ilmailun lupakirja- ja koulutusvaatimusten perusteella myös rajavartiolaitoksella tulee lentoperaattorina olla koulutusorganisaatio, johon kuuluvat koulutuspäällikkö, päälennonopettaja ja pääteoriaopettaja.

Vartiolentolaiivueen organisaatiomuutosten vuoksi kohdasta poistettaisiin lentueen päällikkö, lentueupseeri ja tarkastuslentäjä. Niiden tilalle tulisi lentotoimintayksikön päällikkö, lentotoimintayksikön varapäällikkö, lentoturvallisuuspäällikkö, lentotoimintaupseeri ja koelentäjä.

36 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Pykälän 2 momentin 3 kohdasta poistettaisiin asetuksenantovaltuus koulutuksen valintamenettelystä ja opintojen keskeyttämisestä, sillä näistä asioista säädettäisiin jatkossa lain tasolla. Opetuksen ja koulutuksen järjestelyistä, oppiaineista ja tutkintovaatimuksesta määrättäisiin jatkossa Raja- ja merivartiokoulun johtosäännössä.

Pykälän 3 momentin mukaan sisäasiainministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset rajavartiolaitoksen virkapuvusta. Pykälästä poistettaisiin maininta sotilaspuvusta 23 §:ään tehtävien muutosten mukaisesti. Myös viittaus valtion virkapukuavustuksiin poistettaisiin, sillä rajavartiolaitoksen virkaehtosopimusten mukaan virkapukuavustuksista ja siihen liittyvästä omavastuusta on luovuttu. Tehtävän edellyttämä vaatetus on maksuton. Virkapuvun kokoonpanosta, kuosista ja väristä päätäisi jatkossa rajavartiolaitoksen päällikkö pykälän 4 momenttiin tehtävän muutoksen mukaisesti.

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin uusi 2 kohta, jonka mukaan sisäasiainministeriön asetuksella annettaisiin tarvittaessa tarkempia säännöksiä rajavartijan peruskurssin opiskelijan maksuttoman ylläpidon ja terveydenhuol-

lon järjestämisestä, päivärahan rahamäärästä ja maksamismenettelystä sekä matkustamiskustannusten korvaamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä.

Pykälän otsikkoon tehtäisiin kielellinen tarkistus.

1.2 Laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaikoksessa

3 §. *Rajavartiolaituksen toiminnallinen tietojärjestelmä.* Pykälän 1 momentin luetteloa rajavartiolaituksen toiminnallisen tietojärjestelmän osarekistereistä täsmennettäisiin lupa- ja valvonta-asioiden rekisterin jakamisen johdosta.

5 §. *Henkilörekisterin perustaminen, rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelyn valvonta.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan rajavartiolaituksen esikunta päättää henkilörekisterin perustamisesta, jos rekisteri on tarkoitettu rajavartiolaituksen valtakunnalliseen käyttöön tai muuhun kuin rajavartiolaituksen sisäiseen käyttöön. Muun henkilörekisterin perustamisesta voi päättää hallintoyksikkö, jollei toisin säädetä tai määrätä.

Momentin sanamuotoa muutettaisiin niin, että rajavartiolaituksen esikunnan sijasta rajavartiolaituksen hallintoyksikkö voisi päättää myös muuhun kuin rajavartiolaituksen sisäiseen käyttöön tarkoitetun henkilörekisterin perustamisesta. Tämä olisi tarpeen erityisesti poliisin, Tullin ja rajavartiolaituksen yhteistoiminnassa, jossa on tarkoituksenmukaista perustaa viranomaisten yhteisiä henkilörekistereitä esimerkiksi yhteisissä tutkinta- ja tiedusteluryhmissä sekä analyysitoiminnassa.

Rajavartiolaituksen esikunnalla säilyisi edelleen oikeus määrätä toisin henkilörekistereiden perustamisesta ja muutoinkin valvoa rekisterinpitoa ja käyttötarkoitussidonnaisuuden noudattamista.

7 §. *Tutkinta- ja virka-apurekisteri.* Pykälän 3 momentin 1 kohta kumottaisiin ja kohdan mukaiset omaisuustiedot siirrettäisiin tallettavaksi poliisiasiain tietojärjestelmään. Muutoksella yhdenmukaistettaisiin erilaisten kuulutustietojen talletuspaikka. Rajavartiolaitos tallettaa voimassa olevan lain mukaisesti poliisiasiain tietojärjestelmään jo etsintäkuulutustiedot, etsittävien moottoriajoneuvojen tiedot ja tunnistettavien tiedot.

8 §. *Lupa-asioiden rekisteri.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään poliisiasiain tietojärjestelmän käyttämisestä rajavartiolaituksen tehtävissä. Asiasta säädetäisiin jatkossa 10 §:ssä.

Uudessa 8 §:ssä säädetäisiin rajavartiolaituksen lupa-asioiden rekisteristä. Kyseessä olisi uusi hallinnollista toimintaa varten perustettava henkilörekisteri, joka sisältäisi voimassa olevan 9 §:n mukaisen lupa- ja valvonta-asioiden rekisterin lupa-asiat. Lupa- ja valvonta-asioiden erottaminen omiin rekistereihinsä olisi perusteltua rekisteriin talletettavien tietojen erilaisen luonteen ja käyttötarkoituksen vuoksi.

Pykälän 1 momentin mukaan rekisteri voisi sisältää tietoja, joita on tarpeen käsitellä poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaitukselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Pykälän 2 momentti sisältäisi rekisteriin talletettavien tietojen luettelon. Luettelo vastaisi muiden rajavartiolaituksen henkilörekistereiden vastaavaa luetteloa. Luettelo on tyhjentävä ja siinä tarkoitettujen tietojen välttämättömiä rajavyöhykelupien tai rajanylityslupien myöntämisessä ja lupaehtojen valvonnassa.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin tarkemmin, mitä tietoluokkia lupa-asioiden rekisteri voi sisältää. Rekisteriin talletettaisiin rajavartiolaituksen lupa- ja ilmoitustiedot, joista säädetään voimassa olevan 9 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohdassa.

Pykälän 4 momentissa säädetäisiin poikeus rekisterin käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Säännöksen mukaan lupa-asioiden rekisterin tietoja voitaisiin käyttää myös lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettussa Schengenin rajasäännöstössä säädetyn rajavalvonnan suorittamiseksi. Säännös on tarpeen, koska rajavalvonta luokiteltaisiin uuden valvonta-asioiden rekisterin perustamisen myötä jatkossa poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaiseksi toiminnaksi. Rajavalvonnassa on kuitenkin tarpeen saada tietoa myös esimerkiksi rajavyöhykeluvista ja rajavyöhykeilmoituksista, jotka ovat poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentin mukaista tietoa.

Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan uutta sisältöä.

9 §. *Valvonta-asioiden rekisteri.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään lupa- ja valvon-

ta-asioiden rekisteristä. Pykälän 3 momentin 1 ja 2 kohdan lupahallinnolliset tiedot siirretäisiin uuteen lupa-asioiden rekisteriin, josta säädettäisiin lain 8 §:ssä.

Uusi valvonta-asioiden rekisteri sisältäisi voimassa olevan pykälän 3 momentin 3—8 kohdan mukaiset tiedot. Rekisteriin tallettaisiin siten meriliikenteen ja talousvyöhykkeen valvontatiedot, maa- ja merirajan valvontatiedot, rajaliikenteen henkilötiedot, säilöön otettujen ulkomaalaisten tiedot, rajatarkastustiedot sekä Schengenin rajasäännösten liitteessä II mainitut tiedot.

Lisäksi rekisteriin siirrettäisiin 12 §:n mukaisesta turvallisuustietorekisteristä automaattisesti tunnistettavien tietoluokka, koska kyseiset tiedot liittyvät keskeisesti rajavartiolaitoksen suorittamaan tekniseen valvontaan. Tietoluokan siirtäminen vain rajatun henkilöryhmän käytössä olevasta rekisteristä kaikkiin rajatarkastusta suorittavien rajavartiomiesten käytettäväksi parantaisi olennaisesti rajavartiolaitoksen mahdollisuuksia tunnistaa kiinniotettavat henkilöt jo rajatarkastuksen yhteydessä.

Pykälän 1 momenttia ja 3 momentin johdantokappaletta muutettaisiin siten, että rekisteriin talletettavat tiedot määriteltäisiin hallinnollisten tietojen sijaan poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisiksi tiedoiksi. Muutos on tarpeen, koska rajavartiolaitoksen lakisääteisten valvontatehtävien voidaan perustellusti katsoa olevan pikemminkin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoon liittyvää toimintaa kuin hallinnollista toimintaa. Valvontatehtävissä on myös tarpeen hyödyntää poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisten henkilörekistereiden tietoja, kuten työturvallisuustietoja tai henkilö- tai ajoneuvokuulutuksia. Muutos on aiheellinen henkilörekistereiden käyttötarkoitussidonnaisuuteen liittyvien epäselvyyksien välttämiseksi.

Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan uutta sisältöä.

10 §. Poliisin henkilörekistereiden käyttäminen rajavartiolaitoksen tehtävissä. Pykälän rakenne ja sisältö ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan. Pykälässä säädettäisiin yleisesti siitä, miten rajavartiolaitos voi tallettaa lakisääteisiin tehtäviinsä liittyviä tietoja poliisin henkilörekistereihin. Ehdotettu

sääntely olisi käytännössä informatiivista, koska asiasta säädetään täsmällisesti poliisitoimen henkilötietolaissa. Pykälän uudella sanamuodolla vältettäisiin tarpeeton kaksinkertainen sääntely.

Poliisitoimen henkilötietolain 14 §:n 4 kohdan mukaan rajavartiolaitos voi tallettaa suoraikäyttöisesti poliisiasiain tietojärjestelmään tietoja, joita on tarpeen käsitellä poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen sellaisten tehtävien suorittamiseksi, jotka rajavartiolaissa tai muualla laissa säädetään rajavartiolaitokselle. Samoin poliisin hallintoasiain tietojärjestelmään voidaan tallettaa tietoja, joita on tarpeen käsitellä poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen sellaisten tehtävien suorittamiseksi, jotka rajavartiolaissa tai muualla laissa säädetään rajavartiolaitokselle.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että rajavartiolaitos saa tallettaa poliisin henkilörekistereihin rajavartiolaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja tarpeellisia tietoja siten kuin siitä poliisitoimen henkilötietolaissa säädetään.

Koska rajavartiolaitoksen poliisiasiain tietojärjestelmään tallettavat tiedot määräytyvät poliisitoimen henkilötietolain 14 §:n 4 kohdan perusteella, ei pykälässä enää luettelaisi talletettavia tietoja.

Käytännössä talletettavat tiedot pysyvät samana kuin mitä ne ovat voimassa olevan 8 §:n 3 momentin ja 10 §:n 3 momentin mukaan. Rajavartiolaitos tallettaa säännönmukaisesti poliisiasiain tietojärjestelmään poliisitoimen henkilötietolain 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuja etsintäkuulutustietoja, etsittävien moottoriajoneuvojen tietoja, pidätettyjen tietoja, tekotapatietoja, tunnistettavien tietoja ja tuntomerkitietoja sekä poliisitoimen henkilötietolain 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuja aselupatietoja, passitietoja, kuvatietoja ja ulkomaalaisten tunnistamistietoja. Jatkossa rajavartiolaitos tallettaisi uutena tietoryhmänä poliisiasiain tietojärjestelmään myös 7 §:n 3 momentin 1 kohdassa mainitut omaisuustiedot. Tällöin kaikki Rajavartiolaitoksen keskeiset kuulutustiedot talletettaisiin samaan rekisteriin.

Pykälän 2 momentti sisältäisi voimassa olevan pykälän 4 momenttia vastaavan sään-

nöksen siitä, että rajavartiolaitos vastaa poliisin henkilörekistereihin talletetun tiedon oikeellisuudesta ja sen tallettamisen sekä käytön laillisuudesta omassa toiminnassaan.

Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan uutta sisältöä.

11 §. *Rikoksista epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteri.* Pykälän 3 momentin sanamuotoa mukautettaisiin Tullin hallinnosta annetun lain johdosta.

12 §. *Turvallisuustietorekisteri.* Pykälän 3 momentin 5 kohdan mukaan turvallisuustietorekisteriin voidaan tallettaa rajavartiolaitain 29 §:ssä säädetyn tunnistamisen suorittamiseksi tarpeellisia kuvatietoja henkilöistä, jotka on otettava kiinni vankeudella rangaistavan rikoksen estämiseksi, selvittämiseksi tai syytöseen saattamiseksi taikka vankeusrangaistuksen täytäntöön panemiseksi (automaattisesti tunnistettavien tiedot). Kyseinen tietoluokka ei toistaiseksi ole ollut käytössä.

Koska ehdotettavaan uuteen valvontasioiden rekisteriin voitaisiin tallettaa uuden poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisista tietoa, on perusteltua, että myös edellä mainitut kuvatiedot talletettaisiin kyseiseen rekisteriin. Pykälän 3 momentin 5 kohta kumottaisiin siten tarpeettomana ja vastaava tietoluokka lisättäisiin 9 §:n 3 momentin uudeksi 2 kohdaksi.

14 §. *Arkaluonteisten tietojen käsittely.* Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin DNA-tunnisteen tallettamista koskevista rajoituksista viittaamalla asianomaisiin pakkokeinolain säännöksiin. Säännös vastaisi poliisitoimen henkilötietolain 10 §:n 4 momenttia.

14 a §. *Salaisilla tiedonhankintakeinoilla saatujen ylimääräisten tietojen käsittely.* Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin salaisilla tiedonhankintakeinoilla saatujen ylimääräisten tietojen käsittelystä. Säännös on tarpeen, koska rajavartiolaitoksella on eräissä tutkimissaan rikoksissa oikeus käyttää myös salaisia tiedonhankintakeinoja, kuten telekuuntelua ja televalvontaa.

Pykälän 1 momentti sisältäisi viittaussäännökset poliisilain ja pakkokeinolain säännöksiin salaisilla tiedonhankinta- ja pakkokeinoilla saadun ylimääräisen tiedon käyttämisestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, mihin rajavartiolaitoksen henkilörekistereihin 1 momentissa tarkoitettu ylimääräinen tieto saadaan tallettaa. Tieto voitaisiin tallettaa rajavartiolaitoksen tutkinta- ja virka-apurekisteriin ja rikoksesta epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteriin. Kyseisissä henkilörekistereissä käsitellään rajavartiolaitoksen rikostorjuntaan liittyviä tietoja.

22 §. *Rajavartiolaitoksen oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä.* Hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 20 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta hätäkeskustietojärjestelmästä. Pykälän mukaan rajavartiolaitoksella on yksittäisten tapausten lisäksi oikeus saada tietoja ja hätäkeskustietojärjestelmästä siten kuin siitä meripelastuslain (1145/2001) 14 §:ssä säädetään. Meripelastuslaissa säädetyt tiedot on oikeus saada teknisen käyttöyhteyden avulla. Sen sijaan rajavartiolaitoksella ei ole oikeutta saada teknisen käyttöyhteyden avulla hätäkeskustietojärjestelmästä tietoja muiden lakisäätteisten tehtäviensä suorittamiseksi.

Hätäkeskustietojärjestelmään talletetaan henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja (varotiedot), joista säädetään hätäkeskustoiminnasta annetun lain 17 §:n 1 momentin 6 kohdassa. Kyseisen säännöksen perustelujen mukaan (HE 262/2009 vp) varotietojen tulee olla kaikille viranomaisille yhteisiä. Tiedot ovat välttämättömiä operatiivisten yksiköiden työn kannalta, jotta toimenpiteisiin voidaan varautua ja ryhtyä oikealla tavalla. Perustelujen mukaan näitä varotietoja voivat olla esimerkiksi tiedot paikasta, jossa oleskelee vaarallinen henkilö. Vaarallisuus voi käsittää esimerkiksi vaarallisen tarttuvan taudin tai ilmettä käyttäytymisessä erityisenä aggressiivisuutena. Varotieto voi olla myös tieto kohteen räjähdysvaarasta tai vaarallisesta säteilystä.

Varotiedot olisivat ensisijaisen tärkeitä kaikkien rajavartiolaitoksen lakisäätteisten tehtävien hoitamisessa. Varotiedoilla voi olla olennainen merkitys niin rikostorjunnassa, rajavalvonnassa kuin muissakin rajavartiolaitoksen valvontatehtävissä.

Pykälän 1 momentin uudessa 22 kohdassa säädettäisiin rajavartiolaitoksen oikeudesta saada teknisen käyttöyhteyden avulla hätä-

keskustietojärjestelmästä henkilön oman turvallisuuden tai rajavartiolaitoksen virkamiehen työturvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja. Tietoja voitaisiin käyttää rajavartiolaitoksen lakisääteisten tehtävien hoidossa. Teknisen käyttöyhteyden yksityiskohdista sovittaisiin erikseen.

Pykälän 1 momentin 21 kohdan viittaus väestötietolakiin korvattaisiin viittauksella väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettuun lakiin (661/2009).

31 §. Tietojen poistaminen tutkinta- ja virka-apurekisteristä. Pykälästä poistettaisiin tarpeettomana viittaukset suorakäyttöisesti poliisiasiain tietojärjestelmään talletettaviin tietoihin, koska asiasta säädetään poliisitoimen henkilötietolain 22 §:ssä. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan uutta sisältöä.

32 §. Tietojen poistaminen lupa-asioiden rekisteristä ja valvonta-asioiden rekisteristä. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan ehdotettavaa uutta rekisterijakoa. Samalla pykälän 1 momentti poistettaisiin tarpeettomana, koska poliisin hallintoasiain tietojärjestelmään talletettavien tietojen poistamisesta säädetään poliisitoimen henkilötietolain 23 §:ssä.

Pykälän 2 ja 3 momentti siirtyisivät 1 ja 2 momentiksi. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin lupa-asioiden rekisterin tietojen poistamisesta ja 2 momentissa valvonta-asioiden rekisterin tietojen poistamisesta. Säännökset säilyisivät asiasisällöllisesti ennallaan.

1.3 Laki hätäkeskustoiminnasta

20 §. Tietojen luovuttaminen. Pykälässä säädetään tietojen luovuttamisesta hätäkeskustietojärjestelmästä. Rajavartiolaitoksen henkilötietolain 22 §:n 1 momentin 22 kohtaan ehdotettavan uuden säännöksen vuoksi pykälän 4 momenttiin lisättäisiin viittaus kyseiseen säännökseen.

1.4 Rikoslaki

45 luku Sotilasrikoksista

Soveltamisala

27 §. Sotilaat. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin maininta sotilasrikossäännösten soveltamisesta myös rajavartijan peruskurssilla opiskeleviin, koska jatkossa he eivät olisi enää sotilasvirkaan nimitettyjä opintojensa aikana. Vastaavaa lisäystä esitetään myös rajavartiolaitoksen hallintolain 31 §:ään.

Lisäksi ehdotetaan, että rajavartiolaitoksen sotilastehtävässä palvelevan käsite muutettaisiin sotilasvirassa palvelevaksi, mikä vastaisi rajavartiolaitoksen hallintolain sanamuotoa.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Rajavartiolaitoksen hallintolakiin ehdotetut muutokset merkitsisivät muutoksia valtioneuvoston asetukseen rajavartiolaitoksesta, josta olisi kumottava lain tasolle siirrettävät koulutusta koskevat säännökset. Valtioneuvoston asetukseen olisi tehtävä myös viran siirtämistä ja sijoittamista koskevat muutokset.

Rajavartijan peruskurssin muuttuminen palkattomaksi edellyttäisi muutoksia sisäasiainministeriön asetukseen rajavartiolaitoksen virkamiesten koulutuskustannusten korvaamisesta (721/2007).

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014.

Rajavartiolaitoksen hallintolain muutosehdotuksen siirtymäsäännöksen mukaan rajavartijan peruskurssilla lain voimaantullessa opiskeleva jatkaisi opintojaan lain voimaantullessa voimassa olevien säännösten mukaisesti. Jos opiskelija ei olisi suorittanut rajavartijan peruskurssia viimeistään 31 joulukuuta 2016, hän siirtyisi opiskelemaan uusien säännösten mukaisesti.

Rajavartiolaitoksen henkilötietolain muutosehdotukseen sisältyy siirtymäsäännös, jonka mukaan laissa tarkoitettu tietojenkäsit-

tely on saatettava lain mukaiseksi neljän vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

4 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Perustuslain 80 §:n 1 momentin perusteella yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla.

Esitystä perustuslain kannalta arvioitaessa merkityksellisimpiä ovat lainsäädäntömuutokset, joilla annettaisiin viranomaisille uusia yksilöön kohdistuvia tai yksilön oikeuksia rajoittavia toimivaltuuksia tai laajennettaisiin jo olemassa olevia toimivaltuuksia taikka joilla muuten rajoitettaisiin yksilön oikeuksia tai toimintavapautta. Esitykseen sisältyy useita perusoikeusjärjestelmän kannalta merkityksellisiä lainkohtia, joista osasta ei ole nykyisin lainkaan säännöksiä tai nykyisiä säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi. Samalla on otettava huomioon perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVM 25/1994 vp).

Kansalaisuusvaatimus

Rajavartijan virkaan johtaviin opintoihin otettavan tulee rajavartiolaitoksen hallintolaisia koskevan ehdotuksen mukaan olla Suomen kansalainen. Ehdotus on merkityksellinen perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaisen syrjäntäkiellon näkökulmasta.

Lailla voidaan perustuslain 125 §:n 1 momentin mukaan säätää, että määrättyihin julkisiin virkoihin tai tehtäviin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. Sanonnalla "määrätty" julkinen virka tai tehtävä on ilmaistu periaate, jonka mukaan kansalaisuusvaatimuksia tulee asettaa vain rajoitetusti ja perustelluista syistä (HE 1/1998 vp, s. 180/I).

Valtion virkamieslain 7 §:n 1 momentin 10 kohdassa säädetään, että puolustusministeriön, puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen virkaan voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. Rajavartiolaitoksen hallintolain 10 §:n 1 momentin mukaan rajavartiolaitoksen virkaan nimitettävältä vaaditaan, että hän on Suomen kansalainen. Kyseinen säännös on

säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 19/2005 vp).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut koulutukseen liittyvää kansalaisuusvaatimusta lausunnossaan ehdotuksesta poliisikoulutuksesta annettavaksi laiksi (PeVL 28/2004 vp) ja lausunnossaan laiksi Maanpuolustuskorkeakoulusta (PeVL 31/2008 vp). Kansalaisuusvaatimusta poliisimiehen virassa voidaan pitää hyväksyttävänä perustuslain näkökulmasta, koska virkaan kuuluu merkittävää julkisen vallan käyttöä. Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen upseerien tehtävät ovat kansakunnan yleisen turvallisuuden kannalta sillä tavoin merkityksellisiä, että tällaisiin virkoihin johtavaan koulutukseen voidaan asettaa kansalaisuusvaatimus.

Raja- ja merivartiokoulussa annetaan koulutusta kelpoisuuden saamiseksi rajavartijan virkaan. Koska rajavartiolaitoksen virkaan voidaan nimittää ainoastaan Suomen kansalainen, ei ole tarkoituksenmukaista ottaa rajavartijan koulutukseen muita kuin Suomen kansalaisia. Ehdotetun kansalaisuusvaatimuksen säätämiseksi on näin ollen rajavartijan virkakelpoisuuteen liittyvä hyväksyttävä peruste. Kansalaisuuteen kohdistuva rajoitus ei muodostu perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädetyin virkakelpoisuuden johdosta perustuslain 6 §:n 2 momentin kannalta ongelmalliseksi.

Asevelvollisuuden suorittaminen

Rajavartijan virkaan johtaviin opintoihin otettavan tulee rajavartiolaitoksen hallintolaisia koskevan ehdotuksen mukaan olla suorittanut asevelvollisuuden aseellisessa palveluksessa tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen. Ehdotus on merkityksellinen perustuslain 6 §:n 2 momentin syrjäntäkiellon kannalta.

Rajavartiolaitoksen hallintolain 9 §:n mukaan rajavartijan ja merivartijan virat ovat sotilasvirkoja. Lain 10 §:n 2 momentin mukaan rajavartiolaitoksen sotilasvirkaan nimitettävältä vaaditaan, Ahvenanmaan kotiseutuoikeuteen liittyvin poikkeuksin, että hän on suorittanut asevelvollisuuden aseellisessa palveluksessa tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen. Tämän vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista ottaa rajavartijan peruskurssin

opiskelijaksi henkilöä, joka ei kuitenkaan voisi tulla nimitetyksi rajavartiolaitoksen sotilasvirkaan. Ehdotettu sääntely ei muodostu ongelmalliseksi perustuslain kannalta.

Terveystilaa koskevat vaatimukset

Rajavartiolaitoksen hallintolakia koskevassa ehdotuksessa on säännöksiä rajavartijan peruskurssille pyrkivän terveystilalle asetettavista edellytyksistä. Käytännössä opiskelijaksi pyrkivän on täytettävä muun muassa näölle, kuulolle ja fyysiselle kunnolle asetetut vaatimukset. Ehdotus on merkityksellinen perustuslain 6 §:n 2 momentin syrjäntäkiellon kannalta, koska henkilöltä voitaisiin terveystilansaan liittyvästä syystä evätä opiskeluoikeus.

Ehdotettujen säännösten tarkoituksena on varmistaa, että rajavartijan peruskurssille otetaan koulutettavaksi ja koulutetaan vain henkilöitä, jotka ovat terveystilaltaan ja fyysiseltä kunnoltaan sopivia rajavartiomiehiksi. Rajavartiolaitoksen hallintolain 10 §:n 2 momentin mukaan rajavartiolaitoksen sotilasvirkaan nimitettävän on oltava terveystilaltaan ja ruumiilliselta kunnoltaan virkaan sopiva. Rajavartiomiehet käyttävät merkittävää julkista valtaa ja heidän tehtävänsä ovat usein fyysisesti ja psyykkisesti vaativia. Merkittävänä julkisen vallan käyttönä pidetään muun muassa itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muutoin merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin (HE 1/1998 vp, s. 179/II ja esimerkiksi PeVL 1/2008 vp ja PeVL 10/2006 vp).

Rajavartiomiehen tehtävät ja niistä johtuvat vaatimukset huomioon ottaen sääntelyyn on yhteiskunnallisesti painava peruste. Ehdotettu sääntely täyttää perustuslain yleisten rajoitusedellytysten asettamat vaatimukset, eikä sääntely muodostu tältä osin perustuslain 6 §:n 2 momentin kannalta ongelmalliseksi.

Virkapukupakko

Rajavartiolaitoksen hallintolakia koskevassa ehdotuksessa on säännös rajavartijan peruskurssin opiskelijan velvollisuudesta pitää rajavartiolaitoksen virkapukua. Säännös rajoittaisi perustuslain 7 §:ssä taattua henkilökohtaista vapautta. Henkilökohtaisen vapau-

den katsotaan kattavan ihmisen fyysisen vapauden lisäksi myös hänen tahdonvapautensa ja itsemääräämisoikeutensa. Itsemääräämisoikeudella tarkoitetaan yksilön oikeutta määrätä itsestään ja toimistaan. Virkapukupakko rajoittaa tätä oikeutta. Virkapukupakon perusteena on rajavartiolaitoksen sotilaallinen järjestys ja sotilasvirkaan johtavat opinnot.

Vastaavaa sääntelyä on toteutettu Maanpuolustuskorkeakoulua koskevan lain säätämisen yhteydessä perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 31/2008 vp). Ehdotettu sääntely täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset eikä se muodostu perustuslain 7 §:n kannalta ongelmalliseksi.

Opiskeluoikeuden menettäminen

Rajavartiolaitoksen hallintolakiin esitetään täsmentäviä säännöksiä Raja- ja merivartiokoulun opiskelijan opiskeluoikeuden menettämisestä. Opiskelija voisi menettää opiskeluoikeutensa, jos hän on Raja- ja merivartiokouluun pyrkiessään antanut sellaisen vääran tai harhaanjohtavan tiedon taikka salannut sellaisen itseään koskevan seikan, joka olisi estänyt hänen valintansa opiskelijaksi. Opiskeluoikeuden voisi menettää, jos henkilö tuomitaan lainvoimaisella tuomiolla rangaitukseen rikoksesta, joka osoittaa sopimattomuutta rajavartiolaitoksen virkaan. Opiskeluoikeuden voisi menettää myös, jos opiskelija menettelee tavalla, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta rajavartiolaitokselle kuuluvien tehtävien asianmukaiseen hoitoon, eikä kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena.

Opiskeluoikeuden voisi menettää, jos opiskelija ei ole terveystilaltaan enää sopiva rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta ja terveystilan muutos arvioidaan pysyväksi tai pitkäaikaiseksi. Ehdotetun 28 b §:n mukaan Raja- ja merivartiokoulu voisi määrätä rajavartijan peruskurssin opiskelijan terveystilan selvittämiseksi tarkastuksiin ja tutkimuksiin terveystilan selvittämiseksi perustellusta syystä. Kieltäytyminen tällaisesta terveystilan toteamiseksi tarpeellisesta tarkastuksesta tai tutkimuksesta voisi olla peruste menettää opiskeluoikeus.

Perustuslakivaliokunta on käsitellyt opiskeluoikeuden menettämiseen liittyviä kysymyksiä esimerkiksi lausunnoissaan PeVL 74/2002 vp, PeVL 12/2006 vp ja PeVL 29/2006 vp, ja on tällöin kiinnittänyt huomiota oikeasuhtaisuuden vaatimukseen.

Rajavartijan peruskurssin opintoihin ja niiden päämääränä olevien virkojen ja tehtävien hoitamiseen liittyvien erityispiirteiden vuoksi on pidettävä perusteltuna jo ennakolta varmistua siitä, että opiskelijat ovat henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan kyseisiin virkatehtäviin soveltuvia. Rajavartiomiehet käyttävät tehtävissään merkittävää julkista valtaa. Opiskeluoikeuden menettämisen edellytykset on tarkoin lueteltu laissa ja peruuttamista koskevaan päätökseen saisi hakea muutosta hallinto-oikeudelta.

Sääntely täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset eikä muodostu ongelmalliseksi perustuslain tai oikeasuhtaisuuden periaatteen kannalta.

Opiskelun keskeyttäminen

Rajavartiolaitoksen hallintolakiin esitetään säännöstä, jonka mukaan Raja- ja merivartiokoulu voisi keskeyttää opiskelijan opiskelun enintään kahden vuoden määräajaksi muun muassa opiskelijaan kohdistuvan rikostutinnan ajaksi.

Asiassa on merkitystä perustuslain 21 §:n mukaisella syyttömyysolettamalla. Syyttömyysolettama kuuluu osana perustuslain 21 §:ssä säädettyihin oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin. Lisäksi syyttömyysolettamasta määrätään Euroopan ihmisoikeussopimuksessa sekä kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut vastaanlaista sääntelyä lausunnoissaan PeVL 60/2010 vp. Menettelyn tulee muun muassa olla mahdollista vain aivan poikkeuksellisesti ja kun epäillyn rikoksen törkeys ja laatu osoittavat opiskelijan menettelyn olevan olennaisessa ristiriidassa opiskelujen tavoitteen kanssa.

Ehdotetun säännöksen mukaan menettely tulisi kyseeseen vain, kun opintojen keskeyttäminen on välttämätöntä epäillyn rikoksen

törkeys ja laatu huomioon ottaen. Opiskelun keskeyttämistä koskevaan päätökseen saisi hakea muutosta hallinto-oikeudelta.

Ehdotuksen on katsottava täyttävän suhteellisuusperiaatteen vaatimukset. Sääntely täyttää tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden vaatimukset. Ehdotettu sääntely täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset, eikä sääntely muodostu tältä osin perustuslain 21 §:n kannalta ongelmalliseksi.

Palvelussitoutumus

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai toimeentulolla. Rajavartiolaitoksen hallintolain säännökset palvelussitoutuksesta on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 19/2005 vp). Palvelussitoutumusta on arvioitava perustuslain 18 §:n sekä perustuslain 7 §:n 1 momentissa turvautun henkilökohallisen vapauden kannalta.

Palvelussitoutumus vaadittaisiin rajavartijan peruskurssia suorittamaan hyväksytyltä edelleenkin, vaikka jatkossa opiskelu olisi palkatonta. Palvelussitoutumusvaatimus olisi edelleen perusteltu ja suhteellisuusvaatimuksen mukainen, sillä rajavartijan peruskurssilla opiskeleville annetaan maksuttoman opiskelun ajaksi korvauksetta muun muassa majoitus, muonitus ja vaatetus. Vastaavanlaista sääntelyä on hyväksytty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 13/2001 vp). Laissa säädetään sitoumuksessa tarkoitettujen palvelun enimmäisaika ja tämän palvelusuhteen perusehdot sen lakkaaminen mukaan luettuna sekä palvelusuhdetta koskevien riittaisuuksien ratkaiseminen. Ehdotettu sääntely täyttää perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten vaatimukset, eikä sääntely muodostu tältä osin perustuslain 18 §:n tai 7 §:n 1 momentin kannalta ongelmalliseksi.

Päihdetestaus

Rajavartiolaitoksen hallintolakia koskevassa ehdotuksessa on säännös opiskelijaksi hakevan ja opiskelijan velvollisuudesta osallistua päihdetestiin. Päihdetestausta koskevia säännöksiä on tarkasteltava suhteessa perus-

tuslain 7 §:n mukaiseen henkilökohtaisen vapauden ja koskemattomuuden suojaan sekä perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaiseen yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan.

Sääntelyn tavoitteena on muun ohella ehkäistä ennakoita ja vähentää päihteiden käytöstä aiheutuvia haitallisia seuraamuksia ja riskejä. Kysymys on toisten henkilöiden oikeuksien ja painavien yhteiskunnallisten etujen suojaamisesta. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt vastaavaa sääntelyä muun muassa lausunnoissaan PeVL 28/2004 vp ja PeVL 31/2008 vp. Päihdetestauksen hyväksyttävyyden osalta päihteiden käytön torjuntaa ja muiden henkilöiden tai yleisen turvallisuuden takaamista voidaan pitää painavina yhteiskunnallisina tarpeina ja myös perusoikeusjärjestelmän mukaisina tarpeina perusoikeuksien rajoittamiselle. Suhteellisuusvaatimuksen voidaan katsoa esityksessä toteutuvan, koska päihdetestaus suoritettaisiin rajoitetulle joukolle eli niille henkilöille, jotka pyrkivät koulutettaviksi tai opiskelevat rajavartijaksi. On välttämätön yhteiskunnallinen ja turvallisuuden takaamiseen liittyvä tarve varmistua siitä, että rajavartijan peruskurssille otetaan koulutettavaksi ja koulutetaan vain henkilöitä, jotka ovat sopivia rajavartiomiehiksi ja käyttämään julkista valtaa koulutuksen jälkeen. Sääntelylle on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet. Ehdotus täyttää perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten vaatimukset, eikä sääntely muodostu tältä osin perustuslain 7 §:n tai 10 §:n 1 momentin kannalta ongelmalliseksi.

Yksityisyyden suojaan katsotaan kuuluvan sen olennaisena osana yksilön tietosuojaa. Perustuslain 10 §:n mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla, mikä tarkoittaa, että yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä tulee turvata lain tasoisilla säännöksillä. Päihdetestissä saatu tieto on terveydentilaa koskeva arkaluonteinen tieto, johon liittyy henkilötietojen suoja koskevat vaatimukset. Ehdotus sisältää tarkat säännökset tietojen käsittelystä, säilyttämisestä ja poistamisesta ja täyttää tältä osin perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten vaatimukset, eikä sääntely muodostu perustuslain 10 §:n kannalta ongelmalliseksi.

Opiskelijaa koskeva tietosuojaa ja tiedonvaihto

Rajavartiolaitoksen hallintolakia koskevassa ehdotuksessa on säännöksiä opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevien sekä opiskelijan rikos- ja kiinniottotietojen antamisesta ja käsittelystä.

Tällaisella sääntelyllä on yhteys henkilökohtaiseen vapauteen ja yksityiselämän suojaan (PeVL 74/2002 vp, PeVL 31/2008 vp, PeVL 60/2010 vp). Lisäksi se koskee henkilötietojen suojaamista.

Henkilötietolaissa korostetaan tarpeellisuusvaatimusta henkilötietojen käsittelyssä eli kerättävien ja käsiteltävien henkilötietojen tulee olla käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia.

Terveydentilaa koskevia tietoja tarvitaan sen varmistamiseksi, että rajavartijan peruskurssille otetaan koulutettavaksi ja koulutetaan vain henkilöitä, jotka ovat sopivia rajavartiomiehiksi. Raja- ja merivartiokoulu voi vaatia opiskelijalta vain opiskelijaksi ottamisen tai opiskeluoikeuden peruuttamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaa koskevat tiedot. Opiskelija voidaan myös määrätä terveystarkastukseen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on terveydellinen este koulutukseen osallistumiselle ja opintojen suorittamiselle. Rikoksia koskevia tietoja tarvitaan arvioitaessa opiskeluoikeuden menettämisen tai opiskelun keskeyttämisen edellytyksiä. Terveydentilatietojen ja rikoksia koskevien tietojen vaatimiselle on yhteiskunnallinen peruste.

Terveydentilatiedot ja rikoksia koskevat tiedot ovat henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja, joiden kirjaamisessa lähtökohtana on, että henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta on arvioitava tiukoin kriteerein. Tiedot on lain 12 §:n 2 momentissa ilmaistun pääsäännön mukaan poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei ole laissa säädettyä perustetta. Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan poliisikoulutusta koskevasta lakiehdotuksesta (PeVL 28/2004 vp) katsonut, että henkilötietolain säännöksestä riippumatta tietojen säilytysaika on selvyiden vuoksi asianmukaista sisällyttää erityislakiin.

Ehdotuksessa on rajattu se henkilöpiiri, joka tällaisia tietoja saa käsitellä. Lisäksi tietojen poistamiselle säädettäisiin ehdoton kolmen vuoden takaraja, joka lasketaan siitä, kun tiedot on merkitty rekisteriin. On perusteltua, että tiedot ovat Raja- ja merivartiokoulun käytettävissä koko opiskeluajan, johon voi sisältyä myös enintään kahden vuoden pituinen poissaolo opiskelijan hakemuksesta perusteella.

Ehdotus täyttää perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten vaatimukset, eikä sääntely muodostu tältä osin perustuslain 10 §:n kannalta ongelmalliseksi.

Raja- ja merivartiokoulun johtosääntö

Rajavartiolaitoksen hallintolakia koskevan ehdotuksen mukaan rajavartiolaitoksen päällikön vahvistamisessa Raja- ja merivartiokoulun johtosäännössä voitaisiin määrätä muun muassa opiskelijan asianmukaisesta käyttäytymisestä sekä koulun tilojen ja omaisuuden käytöstä.

Perustuslakivaliokunta on aiemmassa lausunnossaan (PeVL 70/2002 vp) katsonut, ettei perustuslain kannalta ole ongelmallista säätää opetuksen järjestäjän velvollisuudesta hyväksyä määräyksiä esimerkiksi koulutyön järjestelyihin tai koulurakennusten ja niiden piha-alueiden käyttämiseen liittyvistä seikoista. Koulu- ja oppilaitoskohtaisten järjestysääntöjen antamisessa ei lähtökohtaisesti ole kysymys perustuslain 80 §:ssä säännellystä lainsäädäntövallan delegoinnista, vaan oikeudesta tehdä alueellisesti rajattuja yleisluonteisia hallintopäätöksiä.

Perustuslain 2 §:ssä säännellyn oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti ehdotettu sääntely sisältää luonnehdinnat johtosäännöllä määrättävissä olevista asioista. Tämä on oleellista myös Raja- ja merivartiokoulun opiskelijan oikeusturvan kannalta, sillä johtosäännön rikkomisesta voisi ehdotuksen mukaan seurata opiskeluoikeuden menettäminen tai kirjallinen varoitus.

Virkamiehen siirtäminen toiseen tehtävään

Rajavartiolaitoksen hallintolain virkamiehen siirtoa toiseen virkaan tai tehtävään koskevaa 14 §:ää muutettaisiin täsmentämällä

toiseen tehtävään siirron edellytyksiä. Velvollisuus siirtyä toiseen tehtävään koskisi siirtämistä tehtävään, jota rajavartiolaitoksen henkilöstökokoonpanossa vakiintuneesti hoidetaan virkamiehen saamalla koulutuksella.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut puolustusvoimien virkamiestä koskevaa siirtovelvollisuutta perustuslain 9 §:ssä turvatuun asuinpaikan valinnan vapauden näkökulmasta. Vastaavasti perustuslakivaliokunta on arvioinut asiaa perustuslain 21 §:n sen säännöksen kannalta, jonka perusteella jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi (PeVL 40/1998 vp, PeVL 51/2006 vp). Valiokunta on pitänyt tavanomaista pitemmälle menevien velvollisuuksien säätämistä puolustusvoimien virkamiehille puolustusvoimien tehtävien vuoksi perusteltuna. Kysymys on puolustusvoimien henkilöstöjärjestelmän tavanomaisesta ja hyväksyttävänä pidettävästä piirteestä, josta puolustusvoimien palvelukseen hakeutuvat ovat etukäteen tietoisia. Siirrot kohdistuvat yleisen periaatteen mukaan samantasoiseen tai ylempään virkaan, mitä periaatetta on noudatettava myös valtion uuden palkkausjärjestelmän puitteissa (PeVL 51/2006 vp).

Puolustusvoimista sanottu koskee myös rajavartiolaitosta. Rajavartiolaitoksen yksityiskohtaisen kokoonpanon mukaisen avoimen viran tai tehtävän täyttämistä varten taikka muutoin palveluksen asianmukaista järjestämistä varten virkamies on velvollinen siirtymään toiseen virkaan tai tehtävään. Toiseen tehtävään siirtymistä täsmennettäisiin niin, että sen pitäisi tapahtua niiden tehtävien rajoissa, joita rajavartiolaitoksessa vakiintuneesti hoidetaan virkamiehen saamalla koulutuksella.

Ehdotetulle sääntelylle on rajavartiolaitoksen tehtävien tarkoituksenmukaisen hoidon ja rajavartiolaitoksen sotilasvirassa palvelevan virkamiehen urakierron kannalta painavat perusteet. Virkamiehen oikeusturvan takeena tehtävään siirrosta olisi valitusoikeus hallinto-oikeuteen silloin kun virkamies ei ole antanut suostumustaan siirtoon. Ehdotetun sääntelyn katsotaan täyttävän perusoikeusjärjestelmän asettamat vaatimukset eikä se ole kohtuuton virkamiehen kannalta.

Oikaisuvaatimusmenettely ja valituslupajärjestelmä

Rajavartiolaitoksen hallintolakia koskevan ehdotuksen mukaan valitusoikeutta laajennettaisiin sellaiseen päätökseen, joka koskee virkamiehen siirtämistä tehtävään ilman hänen suostumustaan. Nykyisin valitusoikeus koskee toiseen tehtävään siirtämistä, jos päätös aiheuttaa virkamiehen palveluspaikkakunnan muutoksen. Valituskelpoinen virkamiehen toiseen virkaan tai tehtävään siirtämistä koskeva päätös tulee noudatettavaksi siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Jatkossa virkaan tai tehtävään siirtämistä koskevat hallinto-oikeuden päätökset kuuluisivat valituslupajärjestelmän piiriin.

Raja- ja merivartiokoulun koulutukseen valitsemista, palvelussitoumusta, päihdetestiin määräämistä, opintososiaalisia etuja ja opiskelun siirtämistä koskevista päätöksistä voisi jatkossa vaatia oikaisua oikaisuvaatimusmenettelyn kautta. Oikaisuvaatimusmenettely ei koskisi sanktioluonteisia päätöksiä eli kirjallisen varoituksen antamista, opiskelun keskeyttämistä sekä opiskeluoikeuden menettämistä.

Valituslupajärjestelmän piiriin kuuluisivat Raja- ja merivartiokoulun opiskelijan koulutukseen valitsemista, palvelussitoumusta, päihdetestiin määräämistä, opintososiaalisia etuja, kirjallisen varoituksen antamista, opiskelun siirtämistä ja keskeyttämistä sekä opiskeluoikeuden menettämistä koskevat hallinto-oikeuden päätökset. Opiskeluoikeuden menettämistä tai opiskelun keskeyttämistä koskeva päätös voitaisiin antaa heti täytäntöön, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Nykyisin valitusoikeus hallinto-oikeuteen koskee vain palvelussitoumusta, opiskeluoikeuden menettämistä ja kirjallisen varoituksen antamista. Opiskeluoikeuden menettämistä ja kirjallisen varoituksen antamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei nykyään saa hakea muutosta valittamalla.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 32/2012 vp katsonut, ettei valituslupajärjestelmään ja sen laajentamiseen ole enää perusteita suhtautua lähtökohtaisen pidättyvästi. Sen sijaan valituslupajärjestelmän hy-

väksyttävyyttä ja oikeasuhtaisuutta on syytä kussakin tapauksessa arvioida valiokunnan aiemman käytännön pohjalta.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt mahdollisena vähentää asiaratkaisuun johtavia valituksia korkeimpaan hallinto-oikeuteen sellaisissa asiaryhmissä, joissa korkeinta hallinto-oikeutta edeltäviä muutoksenhakukeinoja on voitu useimmissa tapauksissa pitää oikeusturvan kannalta riittävinä (PeVL 35/2009 vp, PeVL 33/2008 vp). Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota suhteellisuusperiaatteen kannalta muassa asioiden merkittävyyteen ja laatuun (PeVL 15/2011 vp, PeVL 57/2010 vp, PeVL 35/2009 vp, PeVL 33/2008 vp). Lisäksi valiokunta on antanut merkitystä myös korkeinta hallinto-oikeutta edeltävälle oikaisu- ja valitusmenettelylle (PeVL 57/2010 vp) ja sille, että korkeimman hallinto-oikeuden on myönnettävä valituslupa, jos siihen on jokin hallintolainkäyttölain 13 §:n 2 momentissa määritelty peruste (PeVL 15/2011 vp, PeVL 57/2010 vp). Valituslupamenettelyn katsotaan luultavasti myös vähentävän korkeimpaan hallinto-oikeuteen käsiteltäviksi tulevien asioiden määrää ja merkitsevän siten valituslupamenettelyn piiriin kuuluvien asioiden vireilläolon kokonaisajan lyhentymistä ainakin jossain määrin (PeVL 33/2008 vp, PeVL 35/2009 vp).

Esityksessä muutoksenhakuoikeus laajenisi koskemaan virkamiehen tehtävään siirtämistä silloin, kun virkamies ei ole antanut siirtoon suostumustaan, sekä Raja- ja merivartiokoulun opiskelijavalintaa, päihdetestiin määräämistä sekä opiskelun siirtämistä ja keskeyttämistä koskevia päätöksiä. Samalla otettaisiin käyttöön oikaisuvaatimusmenettely niissä opiskeluun liittyvissä päätöksissä, jotka eivät ole sanktioluonteisia. Muutoksenhakuoikeuden laajeneminen ja oikaisuvaatimusmenettelyn käyttöönotto lisäävät muutoksenhakukeinoja.

Valituslupajärjestelmän piiriin nyt ehdotetut päätökset ovat yksilön kannalta merkittäviä. Samalla ne kuitenkin osittain harkinnanvaraisina päätöksinä ovat laadultaan sellaisia, joissa oikeusturvan takeiden kannalta riittävästi voidaan pitää, että korkeimman hallinto-oikeuden on myönnettävä valituslupa, jos

siihen on jokin hallintolainkäyttölain 13 §:n 2 momentissa määritelty peruste.

Lisäksi yksittäisen virkamiehen tai opiskelijan kannalta merkittävää on päätöksen käsittelyn joutuisuus, mitä kahden tuomioistuinnasteen täysimittainen käsittely ei toteuta. Joutuisuuden tarvetta korostaa myös virkamiehen virkaan tai tehtävään siirtämistä sekä Raja- ja merivartiokoulun opiskelijan opiskelun keskeyttämistä ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevien päätösten täytäntöönpanokelpoisuus muutoksenhausta huolimatta.

Näillä perusteilla valituslupajärjestelmän piiriin ehdotettujen päätösten kohdalla voidaan oikeusturvan takeiden kannalta pitää riittävänä pääsyä korkeimpaan hallinto-oikeuteen valituslupan perusteella.

Henkilörekisterit

Henkilötietojen käsittelyä ja henkilörekistereitä koskevilla säännöksillä puututaan perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattuun yksityiselämän suojaan. Lainkohdan mukaan henkilötietojen käsittelystä säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnin osalta ovat ainakin sen tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, tietojen sallitut käyttötarkoitukset mukaan luetettuna tietojen luovutettavuus, tietojen säilytysaika ja rekisteröidyn oikeusturva. Sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista (esimerkiksi PeVL 11/2008 vp, PeVL 27/2006 vp, PeVL 35/2004 vp ja PeVL 14/2002 vp).

Lailla säättämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (esimerkiksi PeVL 12/2002 vp ja PeVL 51/2002 vp).

Esityksessä ehdotetaan, että rajavartiolaitoksen lupa- ja valvonta-asioiden rekisteri jaettaisiin kahdeksi eri rekisteriksi, koska nykyinen rekisteri sisältää käyttötarkoituksestaan hyvin erityyppisiä tietoja. Uusien rekisterien tietojen luonne määriteltäisiin siten, että tietojen käyttäminen olisi mahdollista ilman poikkeusperusteita kaikissa niissä rajavartiolaitoksen tehtävissä, joita varten tiedot on kerätty. Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että lupa-asioiden rekisterin tietojen käyttötarkoitus olisi valvonta-asioiden rekisterin tietojen käyttötarkoitusta suppeampi. Ehdotuksen voidaan katsoa parantavan käyttötarkoitussidonnaisuuden vaatimuksen toteutumista ja turvaavan nykyistä paremmin perustuslain 10 §:ssä taattuja oikeuksia. Ehdotetun sääntelyn voidaan katsoa vastaavan perustuslakivaliokunnan edellyttämää tarkkuutta ja täsmällisyyttä.

Edellä olevan perusteella katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Koska esitys kuitenkin sisältää useita perusoikeuksien toteutumisen kannalta merkityksellisiä asioita, hallitus pitää perusteltuna, että esityksestä pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 2 §, 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 2 momentti, 7 §:n 2 ja 3 momentti, 9 §:n 2 momentti, 14 ja 15 §, 20 a §:n 2 momentti, 23 § ja 25 §, 26—29 §, 31 §:n 1 momentti, 35 a §:n 2 ja 5 momentti sekä 36 §:n otsikko, 2 momentin 3 kohta sekä 3 ja 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 2 momentti ja 20 a §:n 2 momentti laissa 221/2007, 31 §:n 1 momentti laissa 555/2007 ja 35 a §:n 2 ja 5 momentti laissa 477/2010, sekä

lisätään lakiin uusi 25 a—25 e, 26 a—26 c, 27 a, 27 b ja 28 a—28 c § seuraavasti:

2 §

Rajajoukot

Tässä laissa tarkoitetaan rajajoukoilla niitä rajavartiolaitoksen virkamiehiä ja rajavartiolaitoksessa asevelvollisuuslain (1438/2007) nojalla palvelemaan määrättyjä tai vapaaehtoista asepalvelusta suorittavia henkilöitä, jotka voidaan valtakunnan puolustusta tehostettaessa liittää puolustusvoimiin.

3 §

Rajavartiolaitos, päällikkö ja hallintoyksiköt

Rajavartiolaitos on sisäasiainministeriön johdon ja valvonnan alaisena toimiva valtion keskushallintoon kuuluva viranomainen. Rajavartiolaitosta johtaa sisäasiainministeriössä rajavartiolaitoksen päällikkö alaisinaan hallintoyksikköinä rajavartiolaitoksen esikunta, rajavartiostot ja merivartiostot, Raja- ja merivartiokoulu sekä vartiolentolaivue (*hallintoyksiköt*).

5 §

Sisäasiainministeriön tehtävät rajavartiolaitoksessa

Sisäasiainministeri ratkaisee rajavartiolaitoksen alueellisten ja paikallisten yksikköjen

ja toimintojen lakkauttamista tai supistamista koskevat asiat, jotka ovat yhteiskunnallisesti tai taloudellisesti merkittäviä. Jollei toisin säädetä, rajavartiolaitoksen päälliköllä on oikeus esittelystä ratkaista muut rajavartiolaitosta ja sen toimialaa koskevat sisäasiainministeriön päätettäviksi säädetty hallintoasiat.

7 §

Tasavallan presidentin päätöksenteko rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioissa

Tasavallan presidentti tekee päätökset rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioissa sisäasiainministerin esittelystä valtioneuvoston ulkopuolella. Päätökset varmentaa sisäasiainministeri. Asiaa esiteltäessä pääministerillä ja rajavartiolaitoksen päälliköllä on oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä siitä.

Tasavallan presidentti voi omasta aloitteestaan tai sisäasiainministerin esityksestä siirtää sotilaskäskyasian presidentin valtioneuvostossa ratkaistavaksi. Tällöin presidentti päättää asiasta sisäasiainministerin esittelystä ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta. Sotilaskäskyasiaa presidentille valtioneuvostossa esiteltäessä rajavartiolaitoksen päälliköllä on oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä siitä.

9 §

Rajavartiolaitoksen virat

 Rajavartiolaitoksen virkojen perustamisesta, muuttamisesta ja lakkauttamisesta sekä sijoittamisesta ja siirtämisestä rajavartiolaitoksessa säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Virkamiehen siirtäminen toiseen virkaan tai tehtävään

Rajavartiolaitoksen virkamies on velvollinen siirtymään toiseen vähintään samantasoiseen rajavartiolaitoksen virkaan taikka toiseen, virkamiehen saamaa koulutusta vastaavaan rajavartiolaitoksen tehtävään, kun se on tarpeen rajavartiolaitoksen yksityiskohtaisen kokoonpanon mukaisen avoimen viran tai tehtävän täyttämistä varten taikka muutoin palveluksen asianmukaista järjestämistä varten.

Jos siirtäminen toiseen virkaan tai tehtävään aiheuttaa virkamiehelle palveluspaikkakunnan muutoksen, asianomaiselle on annettava päätöksestä tieto vähintään kolme kuukautta aikaisemmin.

Toiseen virkaan tai tehtävään siirtämistä koskevaan päätökseen, joka aiheuttaa virkamiehen palveluspaikkakunnan muuttumisen taikka ilman virkamiehen suostumusta tapahtuvaan tehtävään siirtämistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Siirtämistä koskeva päätös tulee kuitenkin noudatettavaksi siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Muuhun toiseen virkaan tai tehtävään siirtämistä taikka virkamiehen tehtävään määräämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

15 §

Rajavartiomies

Rajavartiomies on rajavartiolaitoksen virkamies, joka on saanut valtioneuvoston asetuksella säädettävän rajavartiomiehen koulutuksen ja jonka hallintoyksikön päällikkö on määrännyt rajavartiomieheksi.

Rajavartiomiehellä on rajavartiolaissa (578/2005) ja muussa laissa rajavartiomiehelle säädetyt toimivaltuudet.

20 a §

Rajavartiomiehen määräaikainen virantoimituksesta erottaminen

-----
 Virantoimituksesta erottamisesta päättää nimittävä viranomainen. Jos nimittävä viranomainen on tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, virantoimituksesta erottamisesta päättää sisäasiainministeriö. Virantoimituksesta erottamisesta päättävän viranomaisen tulee panna virantoimituksesta erottaminen vireille viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen sai tiedon seikasta, joka saattaa aiheuttaa virantoimituksesta erottamisen.

23 §

Virkapuku

 Rajavartiolaitoksen sotilasvirassa oleva on velvollinen palveluksessa käyttämään rajavartiolaitoksen virkapukua, jollei virkatehtävän laadun tai muun syyn vuoksi toisin määrätä. Muu kuin rajavartiolaitoksen sotilasvirassa oleva henkilö ei saa käyttää rajavartiolaitoksen virkapukua taikka pukuun kuuluvaa asustetta erehdyttävästi muistuttavaa asua tai pukinetta sillä tavoin, että se voi saada aikaan vaikutelman käyttäjän asemasta rajavartiolaitoksen sotilasvirassa olevana virkamiehenä.

Rajavartiomiehen tehtävään määrättyllä virkapuvun käyttöön velvollisella on oltava virkapuvussa rajavartiomiehen asemaa osoittavat rajavartiomiehen tunnukset sisäasiainministeriön asetuksella tarkemmin säädettä-

vällä tavalla. Muu kuin rajavartiomies ei saa käyttää rajavartiomiehen asemaa osoittavia tunnuksia, ellei rajavartiolaitoksen päällikkö anna lupaa tunnusten käyttöön teatteriesityksissä tai muissa vastaavissa tilaisuuksissa.

Virkapukua ja rajavartiomiehen tunnusta voidaan käyttää myös virkatehtävään liittyvän matkan aikana ja edustettaessa rajavartiolaitosta.

Rajavartiolaitoksen päällikkö voi sallia rajavartiolaitoksen virkapuvun käyttämisen myös muulle kuin sotilasvirassa palvelevalle virkamiehelle tai antaa tälle erityisestä syystä tilapäisen luvan käyttää virkapukua taikka pukuun kuuluvaa asustetta muistuttavaa, 1 momentissa tarkoitettua asua tai pukinetta.

25 §

Raja- ja merivartiokoulussa annettava koulutus ja opetus

Raja- ja merivartiokoulussa voidaan antaa rajavartiolaitoksen virkaan kelpoisuusvaatimukseksi säädettyä koulutusta sekä täydennys- ja erikoiskoulutusta rajavartiolaitoksen henkilökunnalle ja muille henkilöille. Raja- ja merivartiokoulu vastaa rajavartiolaitoksessa harjoitettavasta tutkimuksesta rajavartiolaitoksen toimialalla.

Raja- ja merivartiokoulussa voidaan järjestää Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa (1121/2008) tarkoitettua upseerin koulutusohjelmaan, jatko-opintoihin tai täydennyskoulutukseen kuuluvaa opetusta rajavartiolaitoksen toimialalla sen mukaan kuin Maanpuolustuskorkeakoulun kanssa asiasta erikseen sovitaan.

Vartiolentolaivuudessa voidaan järjestää rajavartiolaitoksen ilmailussa tarpeellista koulutusta yhteistoiminnassa Raja- ja merivartiokoulun sekä muiden oppilaitosten kanssa.

25 a §

Rajavartiolaitoksen koulutus- ja tutkimustoiminnan yleisjärjestelyt

Rajavartiolaitoksen päällikkö vahvistaa rajavartiolaitoksen esikunnan esityksestä rajavartiolaitoksen koulutusta ja tutkimustoimin-

taa koskevat tulostavoitteet ja toimintalinjat sekä Raja- ja merivartiokoulun johtosäännön.

Raja- ja merivartiokoulun johtosäännössä voidaan määrätä:

1) koulutuksen ja opetuksen kestosta ja laajuudesta;

2) koulutuksen ja opetuksen järjestelyistä;

3) opiskelijavalinnan menettelyistä;

4) opintojen arvostelun perusteista;

5) opiskelijan asianmukaisesta käyttäytymisestä ja muusta sotilaallisen järjestyksen edellyttämästä sisäjärjestyksestä;

6) opiskelijan vapaa-ajasta, lomista ja poisoloista;

7) Raja- ja merivartiokoulun tilojen ja omaisuuden käytöstä; ja

8) valmiuden ylläpitoon liittyvistä velvoitteista.

Raja- ja merivartiokoulu päättää Raja- ja merivartiokoulun opetussuunnitelmista.

25 b §

Raja- ja merivartiokoulun opiskelija

Raja- ja merivartiokoulun opiskelijalla tarkoitetaan rajavartijan peruskurssilla opiskelevaa ja muuta Raja- ja merivartiokoulussa opiskelevaa henkilöä.

25 c §

Opetus- ja tutkintokielet

Raja- ja merivartiokoulun opetus- ja tutkintokieli on suomi tai ruotsi.

Opiskelijalla on oikeus käyttää opiskelijavalinnassa ja kokeissa joko suomea tai ruotsia. Opinnäyte laaditaan joko suomen tai ruotsin kielellä.

Raja- ja merivartiokoulu voi päättää muunkin kielen käyttämisestä opetuksessa ja opin-
tusuorituksissa.

25 d §

Opiskelijan vaihtolovelvollisuus ja -oikeus

Raja- ja merivartiokoulun opiskelijan vaihtolovelvollisuuteen ja -oikeuteen sovelletaan, mitä 17 §:ssä säädetään.

25 e §

Opiskelijan virkapuvun käyttö

Rajavartijan peruskurssin opiskelijan on käytettävä koulutukseen osallistuessaan 23 §:n mukaista rajavartiolaitoksen virkapukua.

26 §

Rajavartijan peruskurssille valitseminen

Raja- ja merivartiokoulu valitsee opiskelijat rajavartijan peruskurssille. Peruskurssille voidaan hyväksyä valintakokeen läpäissyt henkilö, joka on:

- 1) Suomen kansalainen;
- 2) suorittanut ylioppilastutkinnon, lukion oppimäärän tai vähintään toisen asteen ammatillisen tutkinnon;
- 3) terveydentilaltaan ja muutoin rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta sopiva;
- 4) suorittanut aseellisen varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen; ja
- 5) saanut vähintään B-luokan ajo-oikeuden.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa mainittu vaatimus ei koske henkilöitä, joilla on Ahvenanmaan itsehallintolain mukainen Ahvenanmaan kotiseutu-oikeus.

Rajavartijan peruskurssin opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa Raja- ja merivartiokoululle opiskelijaksi ottamisen arvioinnissa tarvittavat terveydentilaansa koskevat tiedot Raja- ja merivartiokoulun määräämällä tavalla.

Rajavartiolaitoksen esikunta päättää 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista vaatimuksista.

Raja- ja merivartiokoulu pyytää rajavartijan peruskurssin opiskelijoiksi pyrkivistä turvallisuusselvityksistä annetun lain (177/2002) mukaisen turvallisuusselvityksen.

26 a §

Muuhun koulutukseen osallistuminen

Rajavartiolaitoksen virkamies voidaan määrätä osallistumaan Raja- ja merivartiokoulussa järjestettävään opetukseen. Rajavar-

tiolaitoksen virkamiehen opiskelu Raja- ja merivartiokoulussa toteutetaan rajavartijan peruskurssia lukuun ottamatta virkatehtävänä. Osallistumisoikeudesta päättää Raja- ja merivartiokoulu.

26 b §

Opiskelijan muut tehtävät

Rajavartiolaitoksen esikunta voi määrätä riittävän koulutuksen saaneen rajavartijan peruskurssin opiskelijan suorittamaan myös muita tehtäviä kuin koulutukseen liittyviä harjoituksia, jos se on tarpeen rajavartiolaitoksen toimialaan kuuluvien vakavien erityistilanteiden hoitamiseksi.

Rajavartijan peruskurssin opiskelijan suorittaessa 1 momentissa tarkoitettua tehtävää häneen sovelletaan, mitä rajavartiolain 35 §:n 2 momentissa säädetään rajavartiomiestä avustavan henkilön valtuuksista.

26 c §

Opiskelijan opintososiaaliset etuudet

Rajavartijan peruskurssin opiskelijalle annetaan opiskelun ajaksi maksutta majoitus, nuonitus, vaatetus, terveydenhuolto ja opinto- ja harjoitusvälineet.

Rajavartijan peruskurssin opiskelijalle voidaan suorittaa kustannusten korvauksena päivärahaa, joka on suuruudeltaan vähintään 46 prosenttia kulloinkin voimassa olevasta valtion virkamiesten kokopäivärahasta.

Rajavartijan peruskurssin opiskelijalla on oikeus saada vähintään kaksi valtion kustantamaa matkaa opiskelupaikan ja koti- tai asuinpaikan välillä Suomessa jokaista täyttä opiskelukulenterikuukautta kohden. Matkustamiskustannukset korvataan edullisimman julkisen kulkuneuvon käyttämisestä aiheutuvien kustannusten mukaisesti. Matkakustannukset ulkomailta ja ulkomaille korvataan vain, jos opiskelija asuu ulkomailta vakinaisesti. Vastaavalla tavalla korvataan opintoihin kuuluvien kotimaan tai ulkomaan komennusmatkojen matkustamiskustannukset.

Peruskurssin opiskelijan terveydenhuollon kustannukset korvataan ainoastaan siltä osin kuin hoidon tarve on ilmennyt lähiopetusjakson tai harjoittelun aikana eikä opiskelijalla ole oikeutta kustannusten korvaukseen muulla perusteella.

27 §

Palvelussitoumus

Raja- ja merivartiokouluun pääsykokeen perusteella valittavaan, vähintään kaksi kuukautta kestäväan opiskeluun osallistumisen edellytyksenä on, että opiskelija antaa opiskelun alussa kirjallisen sitoumuksen siitä, että hän palvelee rajavartiolaitoksessa opiskelun päättymispäivästä lukien enintään kahden vuoden vähimmäisajan (*palvelussitoumus*). Rajavartiolaitoksen ilma-alueen lentävään henkilöstöön kuuluvalta henkilöltä vaadittava palvelussitoumus voi olla enintään 14 vuoden pituinen. Upseerin koulutusohjelmaan liittyvästä palvelussitoumuksesta säädetään Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 29 §:ssä.

Jos rajavartiolaitoksen virkamies palvelussitoumusaikanaan irtisanoutuu tai hänet irtisanoetaan taikka rajavartijan peruskurssin opiskelija keskeyttää tai hänen opiskelunsa keskeytetään hänestä itsestään johtuvan muun synn kuin sairauden tai lentotaipumuksen puuttumisen vuoksi, hänen on korvattava valtiolle se määrä, joka määräytyy tutkinnon lajin tai koulutuksen sisällön mukaan ja on enintään puolet hänen opiskelustaan valtiolle aiheutuneista koulutuskustannuksista. Tarkempia säännöksiä korvauksen määräytymisestä annetaan sisäasiainministeriön asetuksella.

Jos opiskelu keskeytyy tai keskeytetään, päätöksen korvauksen perimisestä tekee Raja- ja merivartiokoulu. Rajavartiolaitoksen virkamiehen irtisanoutuessa tai irtisanottaessa virkamies vastaavan päätöksen tekee hallintoyksikkö.

Korvaus on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

27 a §

Päihdetestaus

Rajavartijan peruskurssille hakeutuva on velvollinen osallistumaan laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin ennen peruskurssille hyväksymistä. Rajavartijan peruskurssin opiskelija on velvollinen Raja- ja merivartiokoulun määräyksestä osallistumaan päihdetestiin myös peruskurssin ja siihen liittyvän työharjoittelun aikana, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija esiintyy päihtyneenä koulutuksessa tai harjoitteluun liittyvässä työssä.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentilätieto. Laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö voi luovuttaa Raja- ja merivartiokoululle kirjallisen johtopäätöksen päihdetestistä.

27 b §

Opiskeluaika ja opiskelun siirtäminen ja keskeyttäminen

Opinnot on suoritettava opetussuunnitelmassa määritellyssä enimmäisajassa.

Raja- ja merivartiokoulu voi opiskelijan hakemuksesta siirtää opiskeluoikeutta tai keskeyttää opiskelun enintään kahden vuoden määräajaksi.

Raja- ja merivartiokoulu voi omasta aloitteestaan keskeyttää opiskelijan opiskelun kerrallaan enintään yhden vuoden määräajaksi, jos:

1) opiskelijalla on todettu pitkäaikainen sairaus;

2) opiskelija ei kykene suorittamaan opintojaan hyväksytysti opetussuunnitelman mukaisesti;

3) opiskelija on esitutkinnassa epäiltynä rikoksesta ja opiskelun keskeyttäminen on välttämätöntä ottaen huomioon epäillyn rikoksen törkeys ja laatu; tai

4) keskeyttämiseen on muu 1—3 kohdassa säädettyyn rinnastettava painava syy.

Aikaa, jona opinnot ovat keskeytyneenä, ei lasketa opintojen enimmäisaikaan.

28 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Raja- ja merivartiokoulu voi peruuttaa opiskelijalta oikeuden osallistua koulutukseen ja opetukseen, jos tämä:

1) ei täytä sen opintojakson valintaedellytyksiä, jota hän suorittaa;

2) on antanut koulutukseen pyrkiessään sellaisen väärän tai harhaanjohtavan tiedon taikka salannut sellaisen itseään koskevan seikan, joka olisi estänyt hänen valintansa opiskelijaksi;

3) tuomitaan rangaistukseen sellaisesta rikoksesta, joka osoittaa sopimattomuutta rajavartiolaitoksen virkaan, ja tuomio on lainvoimainen;

4) menettelee tavalla, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen eikä kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena;

5) ei ole enää terveydentilaltaan rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta sopiva ja terveydentilan muutos arvioidaan pysyväksi tai pitkäaikaiseksi;

6) kieltäytyy 27 a §:ssä tarkoitettua päihdetestauksesta, 28 b §:n 1 momentissa tarkoitettuja tarkastuksista tai tutkimuksista tai antaa päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen;

7) ei jatka opiskeluaan 27 b §:ssä tarkoitettun määräajan päätyttyä;

8) laiminlyö toistuvasti tai olennaisella tavalla opetukseen osallistumisen eikä kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena;

9) rikkoo toistuvasti tai olennaisella tavalla Raja- ja merivartiokoulun johtosääntöä eikä kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena; tai

10) ei ole suorittanut opintojaan opetussuunnitelmassa määritellyssä enimmäisajassa eikä Raja- ja merivartiokoulu erityisestä syystä myönnä hänelle lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen.

Raja- ja merivartiokoulun johtaja voi antaa rajavartijan peruskurssin opiskelijalle ja rajavartiolaitoksen palveluksessa olevalle opiskelijalle kirjallisen varoituksen, jos opiskelu-oikeuden menettämistä on henkilön menette-

lyyn johtaneet ja siitä ilmenevät seikat kokonaisuudessaan huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana. Kirjallisen varoituksen sijaan voidaan antaa suullinen huomautus, jos sitä on pidettävä riittävänä seuraamuksena. Menettelystä, josta henkilölle määrätään seuraamus sotilaskurinpitoa koskevien säännösten mukaan tai valtion virkamieslain 24 §:n nojalla, ei anneta tässä momentissa tarkoitettua varoitusta tai huomautusta.

28 a §

Menettely opiskelun keskeyttämistä, varoituksen tai huomautuksen antamista tai opiskelu-oikeuden menettämistä koskevassa asiassa

Raja- ja merivartiokoulun on, ennen kuin se päättää 27 b §:ssä tarkoitettua opiskelun keskeyttämisestä taikka 28 §:ssä tarkoitettua kirjallisen varoituksen tai huomautuksen antamisesta tai opiskelu-oikeuden menettämisestä, yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava opiskelijaa ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Jos opiskelun keskeyttämistä tai opiskelu-oikeuden menettämistä koskeva päätös kumotaan, ylimääräisessä muutoksenhaussa poistetaan tai puretaan, Raja- ja merivartiokoulu päättää opiskelijan siihen mennessä suorittamien opintojen hyväksi lukemisesta myöhemmin vastaavien opintojen yhteydessä.

28 b §

Opiskelu-oikeuden menettämiseen ja opiskelun keskeyttämiseen liittyvä tiedonsaanti

Rajavartijan peruskurssin opiskelija voidaan määrätä laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin terveydentilan toteamiseksi, jos on perusteltua syytä epäillä, että opiskelija ei ole enää terveydentilaltaan rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta sopiva. Raja- ja merivartiokoulu vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Raja- ja merivartiokoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelu-oikeuden arviointia varten Raja- ja merivartiokoulun osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä ja soveltuvuudesta terveydentilansa puolesta rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen.

Raja- ja merivartiokoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelu-oikeuden menettämisen tai opiskelun keskeyttämisen edellyttämät tiedot opiskelijaa koskevasta rikosasiasta esitutkintaviranomaisilta, syyttäjältä ja tuomioistuimelta.

28 c §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Opiskelijaa ja opiskelijaksi pyrkivää koskevia henkilötietolain (523/1999) 11 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja arkaluonteisia henkilötietoja saavat Raja- ja merivartiokoulussa käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistelevat taikka tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskelun keskeyttämisestä tai opiskelu-oikeuden menettämisestä taikka jotka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Raja- ja merivartiokoulun on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista keräämistään henkilötiedoista.

Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään kolmen vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

29 §

Muutoksenhaku

Pääsykokeen perusteella tapahtuvaa koulutukseen valitsemista, palvelussitoumusta, päihdetestaukseen määräämistä, rajavartijan peruskurssin opiskelijan opintososiaalisia

etuja ja opiskelun siirtämistä koskevaan Raja- ja merivartiokoulun päätökseen saa vaatia oikaisua rajavartiolaitoksen esikunnalta siten kuin hallintolaisissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Kirjallisen varoituksen antamista, opiskelun keskeyttämistä ja opiskelu-oikeuden menettämistä koskevaan Raja- ja merivartiokoulun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Opiskelu-oikeuden menettämistä tai opiskelun keskeyttämistä koskeva päätös voidaan panna heti täytäntöön, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Opintosuoritusten arviointia ja aikaisempien taikka muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemista koskevaan Raja- ja merivartiokoulun päätökseen saa vaatia oikaisua rajavartiolaitoksen esikunnalta 30 päivän kuluessa siitä, kun opiskelijalla on ollut mahdollisuus saada arvioinnin tulokset ja opintosuoritustaan koskevien arviointiperusteiden soveltaminen tietoonsa. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

31 §

Sotilasrikossäännösten soveltaminen

Sotilasrikoksia koskevien säännösten soveltamisesta rajavartiolaitoksen sotilasviroissa palveleviin sekä rajavartijan peruskurssin opiskelijoihin säädetään rikoslain 45 luvun 27 §:ssä. Sotilasvirassa olevan rajavartiomiehen oikeudesta voimakeinojen käyttämiseen säädetään rajavartiolain 35 §:ssä, ja sotilaan ja sotilasesimiehen oikeudesta voimakeinojen käyttämiseen puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 23 §:ssä.

35 a §

Eroamisikä

 Lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä palvelevalla erikoisupseerilla, nuoremalla upseerilla, esiuupseerilla ja opistoupseerilla eroamisikä on 1 momentista säädetystä poiketen 50 vuotta, kuitenkin lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä kenraalin ja everstin virassa 55 vuotta.

 Edellä 2 momentissa tarkoitettuja lentäjän koulutusta vaativia tehtäviä ovat lentotoiminnan johtaja, vartiolentolaivueen koulutuspäällikkö, päälennonopettaja, pääteoria-kouluttaja, lennonopettaja, lentotoimintayksikön päällikkö, lentotoimintayksikön varapäällikkö, lentoturvallisuuspäällikkö, lentotoimintaupseeri, koelentäjä, lentokoneryhmän johtaja, helikopteriryhmän johtaja, lentoupseeri, ohjaajaupseeri, ilma-aluksen päällikkö, ilma-aluksen perämies ja ilma-aluksen ohjaaja.

36 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

 Valtioneuvoston asetuksella annetaan muita kuin sotilaskäskyasioita koskevat tarkemmat säännökset:
 -----

3) tarvittaessa Raja- ja merivartiokoulussa sekä vartiolentolaivueessa annettavan koulutuksen ja opetuksen tavoitteista sekä arvostelumenettelystä;

 Sisäasiainministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä:

1) rajavartiolaitoksen virkapuvun ja muun asusteen mallista sekä niiden yhteydessä käytettävistä merkeistä;

2) tarvittaessa rajavartijan peruskurssin opiskelijan maksuttoman ylläpidon ja terveydenhuollon järjestämisestä, päivärahan rahamäärästä ja maksamisenetelystä sekä matkustamiskustannusten korvaamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä.

Rajavartiolaitoksen päällikkö voi antaa tarkentavia määräyksiä rajavartiolaitoksen virkapuvun ja muun asusteen kokoonpanosta, kuosista ja väristä, hankintamenettelystä ja käytöstä sekä puvussa ja asusteissa käytettävistä erikoismerkeistä ja -tunnuksista.

 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Opiskelija, joka on aloittanut rajavartijan peruskurssin ennen tämän lain voimaantuloa, jatkaa opintojaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. Opiskelija siirtyy jatkamaan opintojaan tämän lain mukaan, jollei hän ole suorittanut tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaista rajavartijan peruskurssia viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2016. Raja- ja merivartiokoulu määrää siirtymiseen liittyvistä järjestelyistä.

2.

Laki**henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 7 §:n 3 momentin 1 kohta, 9 §:n 3 momentin 1 kohta ja 12 §:n 3 momentin 5 kohta,

muutetaan 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 8 §, 9 §:n otsikko, 1 momentti sekä 3 momentin johdantokappale ja 2 kohta, 10 §, 11 §:n 3 momentti, 22 §:n 1 momentin 21 kohta, 31 ja 32 §,

sellaisina kuin niistä ovat, 8 ja 10 § osaksi laissa 876/2011, 9 §:n 1 momentti ja 3 momentin johdantokappale laissa 876/2011 sekä 31 ja 32 § osaksi laissa 479/2010, sekä

lisätään 14 §:ään uusi 4 momentti, lakiin uusi 14 a § ja 22 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 980/2007, 1427/2009, 405/2010 ja 479/2010, uusi 22 kohta seuraavasti:

3 §

Rajavartiolaitoksen toiminnallinen tietojärjestelmä

Rajavartiolaitoksen toiminnallinen tietojärjestelmä on rajavartiolaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri, jonka valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettuja osarekistereitä ovat:

- 1) tutkinta- ja virka-apurekisteri;
- 2) lupa-asioiden rekisteri;
- 3) valvonta-asioiden rekisteri;
- 4) rikoksesta epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteri;
- 5) turvallisuustietorekisteri.

5 §

Henkilörekisterin perustaminen, rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelyn valvonta

Henkilörekisterin perustamisesta päättää rajavartiolaitoksen esikunta, jos rekisteri on tarkoitettu rajavartiolaitoksen valtakunnalliseen käyttöön. Muun henkilörekisterin perustamisesta päättää hallintoyksikkö, jolle toisin säädetä tai määrätä. Henkilörekisterin perustanut hallintoyksikkö on rekisterinpitäjä.

8 §

Lupa-asioiden rekisteri

Lupa-asioiden rekisteri voi sisältää tietoja, joita on tarpeen käsitellä poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaitoissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Rekisteriin saadaan tallettaa henkilöllisyyttä koskevista tiedoista tietojärjestelmän käyttötarkoituksen kannalta seuraavat tarpeelliset tiedot: henkilön nimet, syntymäaika, henkilötunnus, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, kansalaisuudettomuus, kansallisuus, kotivaltio, siviilisääty, syntymävaltio, syntymäkotikunta, kotikunta, ammatti, osoite ja puhelinnumero tai muu yhteystieto, tieto henkilön kuolemasta tai kuolleeksi julistamisesta, viranomaisen antama asiakasnumero, ulkomaalaisen henkilön vanhempien nimet ja osoite, henkilön matkustusasiakirjan tiedot, kuva, muut maahantuloon ja rajan ylittämiseen liittyvät tarpeelliset tiedot sekä oikeushenkilön yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot.

Rekisteriin saadaan lisäksi tallettaa poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaitoissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita tarpeellisia tietoja seuraavasti:

- 1) tietoja rajavartiolaitoissa tarkoitettua rajavyyhykelupaa, rajanylityslupaa ja muuta rajavartiolaitoksen annettavaa lupaa koskevasta

hakemuksesta, luvasta, lausunnosta, ilmoituksesta ja päätöksestä (*rajavartiolaitoksen lupatiedot*);

2) tietoja rajavartiolaitokselle tehtävistä rajavartiolaissa tarkoitetuista rajavyöhykeilmoituksista ja muista ilmoituksista (*rajavartiolaitoksen ilmoitustiedot*).

Rekisteriin talletettuja tietoja saadaan käyttää Schengenin rajasäännöstössä säädetyn rajavalvonnan suorittamiseksi.

9 §

Valvonta-asioiden rekisteri

Valvonta-asioiden rekisteri voi sisältää tietoja, joita on tarpeen käsitellä poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Rekisteriin saadaan lisäksi tallettaa poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita tarpeellisia tietoja seuraavasti:

2) rajavartiolain 29 §:ssä säädetyn tunnistamisen suorittamiseksi tarpeellisia kuvatietoja henkilöistä, jotka on otettava kiinni vankeudella rangaistavan rikoksen estämiseksi, selvittämiseksi tai syytteeseen saattamiseksi taikka vankeusrangaistuksen täytäntöön panemiseksi (*automaattisesti tunnistettavien tiedot*);

10 §

Poliisin henkilörekisterien käyttäminen rajavartiolaitoksen tehtävissä

Rajavartiolaitoksen oikeudesta tallettaa poliisin henkilörekistereihin rajavartiolaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja tarpeellisia tietoja säädetään poliisitoimen henkilötietolain 14 §:n 4 kohdassa.

Rajavartiolaitos vastaa poliisin henkilörekistereihin talletetun tiedon oikeellisuudesta

ja sen tallettamisen sekä käytön laillisuudesta omassa toiminnassaan.

11 §

Rikoksista epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteri

Rikoksesta epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteriä saavat käyttää vain rikostiedustelu-, rikosanalyysi- ja tarkkailutehtäviin määrättyt rajavartiomiehet. Rajavartiolaitoksen esikunta voi antaa käyttöoikeuden rikoksesta epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteriin myös poliisin, Tullin tai puolustusvoimien palveluksessa oleville rikostiedustelu- ja tarkkailutehtäviin tai rikostietojen analyysitehtäviin määrättyille virkamiehille.

14 §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

DNA-tunnisteen tallettamista koskevista rajoituksista säädetään pakkokeinolain 9 luvun 4 §:ssä.

14 a §

Salaisilla tiedonhankintakeinoilla saatujen ylimääräisten tietojen käsittely

Poliisilain 5 luvussa tarkoitetuilla salaisilla tiedonhankintakeinoilla saadun ylimääräisen tiedon käyttämisestä säädetään poliisilain 5 luvun 54 §:ssä ja pakkokeinolain 10 luvussa tarkoitetuilla salaisilla pakkokeinoilla saadun ylimääräisen tiedon käyttämisestä pakkokeinolain 10 luvun 56 §:ssä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ylimääräinen tieto saadaan tallettaa 7 ja 11 §:ssä tarkoitettuihin henkilörekistereihin.

22 §

Rajavartiolaitoksen oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä

Rajavartiolaitoksella on sen lisäksi, mitä rajavartiolaissa tai muussa laissa säädetään,

oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten sallassapitosäännösten estämättä tarpeellisia tietoja rekistereistä seuraavasti:

21) väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13—17 §:ssä säädettyistä väestötietojärjestelmän tiedoista;

22) hätäkeskustietojärjestelmästä henkilön oman turvallisuuden tai rajavartiolaitoksen virkamiehen työturvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja rajavartiolaitoksen lakisääteisen tehtävän suorittamista varten; tiedot voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla.

31 §

Tietojen poistaminen tutkinta- ja virka-apurekisteristä

Tutkinta- ja virka-apurekisterin tiedot poistetaan siten kuin poliisitoimen henkilötietolain 22 §:ssä säädetään vastaavien tietojen poistamisesta poliisiasiain tietojärjestelmästä.

32 §

Tietojen poistaminen lupa-asioiden rekisteristä ja valvonta-asioiden rekisteristä

Lupa-asioiden rekisteristä rajavartiolaitoksen lupatiedot poistetaan kymmenen vuoden

kuluttua päätöksen tekemisestä, luvan raukeamisesta, päätöksessä mainitun voimassaoloajan päättymisestä tai tiedon rekisteriin merkitsemisestä, jollei tiedon säilyttäminen ole yksittäisen virkatehtävän suorittamiseksi tarpeellista. Rajavartiolaitoksen ilmoitustiedot poistetaan kymmenen vuoden kuluttua ilmoituksen saapumisesta tai tiedon rekisteriin merkitsemisestä, jollei tiedon säilyttäminen ole yksittäisen virkatehtävän suorittamiseksi tarpeellista.

Valvonta-asioiden rekisteristä meriliikenteen ja talousvyöhykkeen valvontatiedot, maa- ja merirajan valvontatiedot, rajatarkastustiedot sekä Schengenin rajasäännösten liitteessä II mainitut tiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua tietojen rekisteriin merkitsemisestä, jollei tiedon säilyttäminen ole yksittäisen virkatehtävän suorittamiseksi tarpeellista. Rajaliikenteen henkilötiedoista poistetaan seuraamusmaksun määräämistä koskevat tiedot kymmenen vuoden kuluttua rekisteriin merkitsemisestä. Muilta osin rajaliikenteen henkilötietojen poistamisesta säädetään 20 §:ssä. Säilöön otettujen ulkomaa-laisten tiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua henkilöä koskevan viimeisen tiedon merkitsemisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tässä laissa tarkoitettu tietojenkäsittely on saatettava tämän lain mukaiseksi neljän vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

3.

Laki**hätäkeskustoiminnasta annetun lain 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 20 §:n 4 momentti seuraavasti:

20 §	ripelastuslain (1145/2001) 14 §:ssä ja henkilö- tietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 22 §:ssä.
<i>Tietojen luovuttaminen</i>	

Rajavartiolaitoksen oikeudesta saada tietoja hätäkeskustietojärjestelmästä säädetään me-

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta
20 .

4.

Laki**rikoslain 45 luvun 27 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 45 luvun 27 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa
 214/2006, seuraavasti:

45 luku	palveleviin ja rajavartijan peruskurssin opiskelijoihin sekä sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006) tarkoitetussa kriisinhallintakoulutuksessa, -harjoituksissa ja -palveluksessa oleviin niin kuin siitä laissa erikseen säädetään.
Sotilasrikoksista	
27 §	
<i>Sotilaat</i>	

 Sotilaita koskevia säännöksiä sovelletaan lisäksi rajavartiolaitoksessa sotilasvirassa -----
 ----- Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

Helsingissä 5 päivänä syyskuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Sisäasiainministeri *Päivi Räsänen*

1.

Laki**rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 2 §, 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 2 momentti, 7 §:n 2 ja 3 momentti, 9 §:n 2 momentti, 14 ja 15 §, 20 a §:n 2 momentti, 23 ja 25 §, 26—29 §, 31 §:n 1 momentti, 35 a §:n 2 ja 5 momentti sekä 36 §:n otsikko, 2 momentin 3 kohta sekä 3 ja 4 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 2 momentti ja 20 a §:n 2 momentti laissa 221/2007, 31 §:n 1 momentti laissa 555/2007 ja 35 a §:n 2 ja 5 momentti laissa 477/2010, sekä
lisätään lakiin uusi 25 a—25 e, 26 a—26 c, 27 a, 27 b ja 28 a—28 c § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

2 §

*Rajajoukot**Rajajoukot*

Tässä laissa tarkoitetaan rajajoukoilla niitä rajavartiolaitoksen virkamiehiä ja rajavartiolaitoksessa asevelvollisuuslain (452/1950) nojalla palvelemaan määrättyjä tai vapaaehtoista asepalvelusta suorittavia henkilöitä, jotka voidaan valtakunnan puolustusta tehostettaessa liittää puolustusvoimiin.

Tässä laissa tarkoitetaan rajajoukoilla niitä rajavartiolaitoksen virkamiehiä ja rajavartiolaitoksessa asevelvollisuuslain (1438/2007) nojalla palvelemaan määrättyjä tai vapaaehtoista asepalvelusta suorittavia henkilöitä, jotka voidaan valtakunnan puolustusta tehostettaessa liittää puolustusvoimiin.

3 §

3 §

*Rajavartiolaitos, päällikkö ja hallintoyksiköt**Rajavartiolaitos, päällikkö ja hallintoyksiköt*

Rajavartiolaitos on sisäasiainministeriön johdon ja valvonnan alaisena toimiva valtion keskushallintoon kuuluva viranomainen. Rajavartiolaitosta johtaa sisäasiainministeriössä rajavartiolaitoksen päällikkö alaisinaan hallintoyksikköinä rajavartiolaitoksen esikunta, rajavartiostot ja merivartiostot, raja- ja merivartiokoulu sekä vartiolentolaivue (*hallintoyksiköt*).

Rajavartiolaitos on sisäasiainministeriön johdon ja valvonnan alaisena toimiva valtion keskushallintoon kuuluva viranomainen. Rajavartiolaitosta johtaa sisäasiainministeriössä rajavartiolaitoksen päällikkö alaisinaan hallintoyksikköinä rajavartiolaitoksen esikunta, rajavartiostot ja merivartiostot, Raja- ja merivartiokoulu sekä vartiolentolaivue (*hallintoyksiköt*).

5 §

Sisäasiainministeriön tehtävät rajavartiolaitoksessa

Sisäasiainministeri ratkaisee rajavartiolaitoksen alueellisten ja paikallisten yksikköjen ja toimintojen lakkauttamista tai supistamista koskevat asiat. Jollei toisin säädetä, rajavartiolaitoksen päälliköllä on oikeus esittelystä ratkaista muut rajavartiolaitosta ja sen toimialaa koskevat sisäasiainministeriön päätettäviksi säädetyt hallintoasiat, jotka eivät ole yhteiskunnallisesti tai taloudellisesti merkittäviä.

7 §

Tasavallan presidentin päätöksenteko rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioissa

Tasavallan presidentti tekee päätökset rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioissa sisäasiainministerin esittelystä valtioneuvoston ulkopuolella. Päätökset varmentaa sisäasiainministeri. Asiaa esiteltäessä pääministerillä on oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä siitä.

Tasavallan presidentti voi omasta aloitteestaan tai sisäasiainministerin esityksestä siirtää sotilaskäskyasian presidentin valtioneuvostossa ratkaistavaksi. Tällöin presidentti päättää asiasta sisäasiainministerin esittelystä ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta.

9 §

Rajavartiolaitoksen virat

Rajavartiolaitoksen päällikön oikeudesta perustaa, muuttaa ja lakkauttaa rajavartiolaitoksen virkoja samoin kuin oikeudesta sijoittaa ja siirtää virkoja rajavartiolaitoksessa säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksel-

5 §

Sisäasiainministeriön tehtävät rajavartiolaitoksessa

Sisäasiainministeri ratkaisee rajavartiolaitoksen alueellisten ja paikallisten yksikköjen ja toimintojen lakkauttamista tai supistamista koskevat asiat, jotka ovat yhteiskunnallisesti tai taloudellisesti merkittäviä. Jollei toisin säädetä, rajavartiolaitoksen päälliköllä on oikeus esittelystä ratkaista muut rajavartiolaitosta ja sen toimialaa koskevat sisäasiainministeriön päätettäviksi säädetyt hallintoasiat.

7 §

Tasavallan presidentin päätöksenteko rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioissa

Tasavallan presidentti tekee päätökset rajavartiolaitoksen sotilaskäskyasioissa sisäasiainministerin esittelystä valtioneuvoston ulkopuolella. Päätökset varmentaa sisäasiainministeri. Asiaa esiteltäessä pääministerillä ja rajavartiolaitoksen päälliköllä on oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä siitä.

Tasavallan presidentti voi omasta aloitteestaan tai sisäasiainministerin esityksestä siirtää sotilaskäskyasian presidentin valtioneuvostossa ratkaistavaksi. Tällöin presidentti päättää asiasta sisäasiainministerin esittelystä ilman valtioneuvoston ratkaisuehdotusta. Sotilaskäskyasiaa presidentille valtioneuvostossa esiteltäessä rajavartiolaitoksen päälliköllä on oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä siitä.

9 §

Rajavartiolaitoksen virat

Rajavartiolaitoksen virkojen perustamisesta, muuttamisesta ja lakkauttamisesta sekä sijoittamisesta ja siirtämisestä rajavartiolaitoksessa säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

la.

14 §

Virkamiehen siirtäminen toiseen virkaan tai tehtävään

Rajavartiolaitoksen virkamies on velvollinen siirtymään toiseen rajavartiolaitoksen virkaan tai tehtävään, kun se on tarpeen rajavartiolaitoksen yksityiskohtaisen kokoonpanon mukaisen avoimen viran tai tehtävän täyttämistä varten taikka muutoin palveluksen asianmukaista järjestämistä varten.

Jos siirtäminen toiseen virkaan tai tehtävään aiheuttaa virkamiehelle palveluspaikkakunnan muutoksen, asianomaiselle on annettava päätöksestä tieto vähintään kolme kuukautta aikaisemmin.

Toiseen virkaan tai tehtävään siirtämistä koskevaan päätökseen, joka aiheuttaa virkamiehen palveluspaikkakunnan muuttumisen, saa hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Siirtämistä koskeva päätös tulee kuitenkin noudatettavaksi siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Muuhun toiseen virkaan tai tehtävään siirtämistä taikka virkamiehen tehtävään määrittämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

15 §

Rajavartiomies

Rajavartiomies on rajavartiolaitoksen virkamies, joka on saanut valtioneuvoston asetuksella säädettävän rajavartiomiehen koulutuksen ja jonka *asianomaisen* hallintoyksikön päällikkö on määrännyt rajavartiomieheksi.

Rajavartiomiehellä on rajavartiolaissa (578/2005) ja muussa laissa rajavartiomiehel-

14 §

Virkamiehen siirtäminen toiseen virkaan tai tehtävään

Rajavartiolaitoksen virkamies on velvollinen siirtymään toiseen *vähintään samantasoiseen* rajavartiolaitoksen virkaan *taikka toiseen, virkamiehen saamaa koulutusta vastaavaan rajavartiolaitoksen tehtävään*, kun se on tarpeen rajavartiolaitoksen yksityiskohtaisen kokoonpanon mukaisen avoimen viran tai tehtävän täyttämistä varten taikka muutoin palveluksen asianmukaista järjestämistä varten.

Jos siirtäminen toiseen virkaan tai tehtävään aiheuttaa virkamiehelle palveluspaikkakunnan muutoksen, asianomaiselle on annettava päätöksestä tieto vähintään kolme kuukautta aikaisemmin.

Toiseen virkaan tai tehtävään siirtämistä koskevaan päätökseen, joka aiheuttaa virkamiehen palveluspaikkakunnan muuttumisen *taikka ilman virkamiehen suostumusta tapahtuvaan tehtävään siirtämistä koskevaan päätökseen* saa hakea muutosta *valittamalla hallinto-oikeuteen* siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. *Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.* Siirtämistä koskeva päätös tulee kuitenkin noudatettavaksi siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Muuhun toiseen virkaan tai tehtävään siirtämistä taikka virkamiehen tehtävään määrittämistä koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

15 §

Rajavartiomies

Rajavartiomies on rajavartiolaitoksen virkamies, joka on saanut valtioneuvoston asetuksella säädettävän rajavartiomiehen koulutuksen ja jonka hallintoyksikön päällikkö on määrännyt rajavartiomieheksi.

Rajavartiomiehellä on rajavartiolaissa (578/2005) ja muussa laissa rajavartiomiehel-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

le säädetyt toimivaltuudet.

Raja- ja merivartiokoulun oppilaalla on rajavartiomiehelle kuuluvat valtuudet suorittaessaan kouluttajansa johdon ja valvonnan alaisena koulutukseen liittyvää tehtävää.

20 a §

Rajavartiomiehen määräaikainen virantoimituksesta erottaminen

Virantoimituksesta erottamisesta päättää nimittävä viranomainen. Jos nimittävä viranomainen on valtioneuvosto, virantoimituksesta erottamisesta päättää sisäasiainministeriö. Virantoimituksesta erottamisesta päättävän viranomaisen tulee panna virantoimituksesta erottaminen vireille viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen sai tiedon seikasta, joka saattaa aiheuttaa virantoimituksesta erottamisen.

23 §

Virikapuku

Rajavartiolaitoksen sotilasvirassa oleva on velvollinen palveluksessa käyttämään *virkapukuna* rajavartiolaitoksen sotilaspukua, jollei virkatehtävän laadun tai muun syyn vuoksi toisin määrätä. Muu kuin rajavartiolaitoksen sotilasvirassa oleva henkilö ei saa käyttää rajavartiolaitoksen sotilaspukua taikka pukuun kuuluvaa asustetta erehdyttävästi muistuttavaa asua tai pukinetta sillä tavoin, että se voi saada aikaan vaikutelman käyttäjän asemasta rajavartiolaitoksen sotilasvirassa olevana virkamiehenä, *ellei rajavartiolaitoksen päällikkö anna siihen erityisestä syystä tilapäistä lupaa.*

Rajavartiomiehen tehtävään määrättyllä sotilaspuvun käyttöön velvollisella on oltava sotilaspuvussaan rajavartiomiehen asemaa osoittavat sisäasiainministeriön asetuksella tarkemmin säädettävät rajavartiomiehen tunnukset. Muu kuin rajavartiomies ei saa käyttää rajavartiomiehen asemaa osoittavia tunnuksia, ellei rajavartiolaitoksen päällikkö anna lupaa tunnusten käyttöön teatteriesityksis-

le säädetyt toimivaltuudet.

20 a §

Rajavartiomiehen määräaikainen virantoimituksesta erottaminen

Virantoimituksesta erottamisesta päättää nimittävä viranomainen. Jos nimittävä viranomainen on *tasavallan presidentti tai* valtioneuvosto, virantoimituksesta erottamisesta päättää sisäasiainministeriö. Virantoimituksesta erottamisesta päättävän viranomaisen tulee panna virantoimituksesta erottaminen vireille viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen sai tiedon seikasta, joka saattaa aiheuttaa virantoimituksesta erottamisen.

23 §

Virikapuku

Rajavartiolaitoksen sotilasvirassa oleva on velvollinen palveluksessa käyttämään rajavartiolaitoksen *virkapukua*, jollei virkatehtävän laadun tai muun syyn vuoksi toisin määrätä. Muu kuin rajavartiolaitoksen sotilasvirassa oleva henkilö ei saa käyttää rajavartiolaitoksen *virkapukua* taikka pukuun kuuluvaa asustetta erehdyttävästi muistuttavaa asua tai pukinetta sillä tavoin, että se voi saada aikaan vaikutelman käyttäjän asemasta rajavartiolaitoksen sotilasvirassa olevana virkamiehenä.

Rajavartiomiehen tehtävään määrättyllä *virkapuvun* käyttöön velvollisella on oltava *virkapuvussaan* rajavartiomiehen asemaa osoittavat rajavartiomiehen tunnukset sisäasiainministeriön asetuksella tarkemmin säädettävällä tavalla. Muu kuin rajavartiomies ei saa käyttää rajavartiomiehen asemaa osoittavia tunnuksia, ellei rajavartiolaitoksen päällikkö anna lupaa tunnusten käyttöön teatteriesityksis-

sä tai muissa vastaavissa tilaisuuksissa.

Sotilaspukua ja rajavartiomiehen tunnusta voidaan käyttää myös virkatehtävään liittyvän matkan aikana ja edustettaessa rajavartiolaistosta.

Rajavartiolaitoksen päällikkö voi sallia rajavartiolaitoksen sotilaspuvun käyttämisen myös muulle kuin sotilasvirassa palvelevalle virkamiehelle

25 §

Raja- ja merivartiokoulussa annettava koulutus ja opetus

Raja- ja merivartiokoulussa voidaan antaa rajavartiolaitoksen virkaan kelpoisuusvaatimukseksi säädettyä koulutusta sekä täydennys- ja erikoiskoulutusta rajavartiolaitoksen henkilökunnalle ja muille henkilöille. Raja- ja merivartiokoulu vastaa rajavartiolaitoksessa harjoitettavasta tutkimuksesta rajavartiolaitoksen toimialalla.

Raja- ja merivartiokoulussa voidaan järjestää maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa asetuksessa (668/1992) tarkoitettua upseerin koulutusohjelmaan, jatko-opintoihin tai täydennyskoulutukseen kuuluvaa opetusta rajavartiolaitoksen toimialalla sen mukaan kuin maanpuolustuskorkeakoulun kanssa asiasta erikseen sovitaan.

Vartiolentolaiivueessa voidaan järjestää rajavartiolaitoksen ilmailussa tarpeellista koulutusta yhteistoiminnassa raja- ja merivartiokoulun sekä muiden oppilaitosten kanssa.

26 §

Rajavartiolaitoksen koulutus- ja tutkimustoiminnan yleisjärjestelyt

Rajavartiolaitoksen päällikkö vahvistaa rajavartiolaitoksen esikunnan esityksestä rajavartiolaitoksen koulutusta ja tutkimustoimintaa koskevat tulostavoitteet ja toimintalinjat sekä raja- ja merivartiokoulun johtosäännön.

sissä tai muissa vastaavissa tilaisuuksissa.

Virkapukua ja rajavartiomiehen tunnusta voidaan käyttää myös virkatehtävään liittyvän matkan aikana ja edustettaessa rajavartiolaistosta.

Rajavartiolaitoksen päällikkö voi sallia rajavartiolaitoksen *virikapuvun* käyttämisen myös muulle kuin sotilasvirassa palvelevalle virkamiehelle *tai antaa tälle erityisestä syystä tilapäisen luvan käyttää virkapukua taikka pukuun kuuluvaa asustetta muistuttavaa, 1 momentissa tarkoitettua asua tai pukinetta.*

25 §

Raja- ja merivartiokoulussa annettava koulutus ja opetus

Raja- ja merivartiokoulussa voidaan antaa rajavartiolaitoksen virkaan kelpoisuusvaatimukseksi säädettyä koulutusta sekä täydennys- ja erikoiskoulutusta rajavartiolaitoksen henkilökunnalle ja muille henkilöille. Raja- ja merivartiokoulu vastaa rajavartiolaitoksessa harjoitettavasta tutkimuksesta rajavartiolaitoksen toimialalla.

Raja- ja merivartiokoulussa voidaan järjestää *Maanpuolustuskorkeakoulusta* annetussa *laissa (1121/2008)* tarkoitettua upseerin koulutusohjelmaan, jatko-opintoihin tai täydennyskoulutukseen kuuluvaa opetusta rajavartiolaitoksen toimialalla sen mukaan kuin *Maanpuolustuskorkeakoulun* kanssa asiasta erikseen sovitaan.

Vartiolentolaiivueessa voidaan järjestää rajavartiolaitoksen ilmailussa tarpeellista koulutusta yhteistoiminnassa *Raja- ja merivartiokoulun* sekä muiden oppilaitosten kanssa.

25 a §

Rajavartiolaitoksen koulutus- ja tutkimustoiminnan yleisjärjestelyt

Rajavartiolaitoksen päällikkö vahvistaa rajavartiolaitoksen esikunnan esityksestä rajavartiolaitoksen koulutusta ja tutkimustoimintaa koskevat tulostavoitteet ja toimintalinjat sekä *Raja- ja merivartiokoulun* johtosäännön.

Raja- ja merivartiokoulun johtosäännössä voidaan määrätä:

1) koulutuksen ja opetuksen kestosta ja laa-

juudesta;

- 2) koulutuksen ja opetuksen järjestelyistä;
- 3) opiskelijavalinnan menettelyistä;
- 4) opintojen arvostelun perusteista;
- 5) opiskelijan asianmukaisesta käyttäytymisestä ja muusta sotilaallisen järjestyksen edellyttämästä sisäjärjestyksestä;
- 6) opiskelijan vapaa-ajasta, lomista ja poissaoloista;
- 7) Raja- ja merivartiokoulun tilojen ja omaisuuden käytöstä; ja
- 8) valmiuden ylläpitoon liittyvistä velvoitteista.

Raja- ja merivartiokoulu päättää Raja- ja merivartiokoulun opetussuunnitelmista.

(uusi)

25 b §

Raja- ja merivartiokoulun opiskelija

Raja- ja merivartiokoulun opiskelijalla tarkoitetaan rajavartijan peruskurssilla opiskelevaa ja muuta Raja- ja merivartiokoulussa opiskelevaa henkilöä.

(uusi)

25 c §

Opetus- ja tutkintokielet

Raja- ja merivartiokoulun opetus- ja tutkintokieli on suomi tai ruotsi.

Opiskelijalla on oikeus käyttää opiskelijavalinnassa ja kokeissa joko suomea tai ruotsia. Opinnäyte laaditaan joko suomen tai ruotsin kielellä.

Raja- ja merivartiokoulu voi päättää muunkin kielen käyttämisestä opetuksessa ja opintosuorituksissa.

(uusi)

25 d §

Opiskelijan vaitiolo- ja -oikeus

Raja- ja merivartiokoulun opiskelijan vaitiolo- ja -oikeuteen ja -oikeuteen sovelletaan, mitä 17 §:ssä säädetään.

(uusi)

25 e §

Opiskelijan virkapuvun käyttö

Rajavartijan peruskurssin opiskelijan on

käytettävä koulutukseen osallistuessaan 23 §:n mukaista rajavartiolaitoksen virkapukua.

(uusi)

26 §

Rajavartijan peruskurssille valitseminen

Raja- ja merivartiokoulu valitsee opiskelijat rajavartijan peruskurssille. Peruskurssille voidaan hyväksyä valintakokeen läpäissyt henkilö, joka on:

- 1) Suomen kansalainen;*
- 2) suorittanut ylioppilastutkimon, lukion oppimäärän tai vähintään toisen asteen ammatillisen tutkinnon;*
- 3) terveydentilaltaan ja muutoin rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta sopiva;*
- 4) suorittanut aseellisen varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen; ja*
- 5) saanut vähintään B-luokan ajo-oikeuden.*

Edellä 1 momentin 4 kohdassa mainittu vaatimus ei koske henkilöitä, joilla on Ahvenanmaan itsehallintolain mukainen Ahvenanmaan kotiseutuoikeus.

Rajavartijan peruskurssin opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa Raja- ja merivartiokoululle opiskelijaksi ottamisen arvioinnissa tarvittavat terveydentilaansa koskevat tiedot Raja- ja merivartiokoulun määräämällä tavalla.

Rajavartiolaitoksen esikunta päättää 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista vaatimuksista.

Raja- ja merivartiokoulu pyytää rajavartijan peruskurssin opiskelijoiksi pyrkivistä turvallisuusselvityksistä annetun lain (177/2002) mukaisen turvallisuusselvityksen.

(uusi)

26 a §

Muuhun koulutukseen osallistuminen

Rajavartiolaitoksen virkamies voidaan määrätä osallistumaan Raja- ja merivartiokoulussa järjestettävään opetukseen. Rajavartiolaitoksen virkamiehen opiskelu Raja- ja merivartiokoulussa toteutetaan rajavartijan peruskurssia lukuun ottamatta virkatehtävä-

nä. Osallistumisoikeudesta päättää Raja- ja merivartiokoulu.

(uusi)

26 b §

Opiskelijan muut tehtävät

Rajavartiolaitoksen esikunta voi määrätä riittävän koulutuksen saaneen rajavartijan peruskurssin opiskelijan suorittamaan myös muita tehtäviä kuin koulutukseen liittyviä harjoituksia, jos se on tarpeen rajavartiolaitoksen toimialaan kuuluvien vakavien erityistilanteiden hoitamiseksi.

Rajavartijan peruskurssin opiskelijan suorittaessa 1 momentissa tarkoitettua tehtävää häneen sovelletaan, mitä rajavartiolain 35 §:n 2 momentissa säädetään rajavartiomiestä avustavan henkilön valtuuksista.

(uusi)

26 c §

Opiskelijan opintososiaaliset etuudet

Rajavartijan peruskurssin opiskelijalle annetaan opiskelun ajaksi maksutta majoitus, muonitus, vaatetus, terveydenhuolto ja opinto- ja harjoitusvälineet.

Rajavartijan peruskurssin opiskelijalle voidaan suorittaa kustannusten korvauksena päivärahaa, joka on suuruudeltaan vähintään 46 prosenttia kulloinkin voimassa olevasta valtion virkamiesten kokopäivärahasta.

Rajavartijan peruskurssin opiskelijalla on oikeus saada vähintään kaksi valtion kustantamaa matkaa opiskelupaikan ja koti- tai asuinpaikan välillä Suomessa jokaista täyttä opiskelukalenterikuukautta kohden. Matkustamiskustannukset korvataan edullisimman julkisen kulkuneuvon käyttämisestä aiheutuvien kustannusten mukaisesti. Matkakustannukset ulkomailta ja ulkomaille korvataan vain, jos opiskelija asuu ulkomailla vakinaisesti. Vastaavalla tavalla korvataan opintoihin kuuluvien kotimaan tai ulkomaan komsusmatkojen matkustamiskustannukset.

Peruskurssin opiskelijan terveydenhuollon kustannukset korvataan ainoastaan siltä osin kuin hoidon tarve on ilmennyt lähiopetusjakson tai harjoittelun aikana eikä opiskelijalla ole oikeutta kustannusten korvaukseen muulla perusteella.

27 §

Opiskeluoikeudesta päättäminen ja palvelussitoumus

*Rajavartiolaitoksen virkamies voidaan määrätä osallistumaan raja- ja merivartiokoulussa järjestettävään opetukseen, jollei muuta säädetä. Rajavartiolaitoksen virkamiehen opiskelu raja- ja merivartiokoulussa toteutetaan virkatehtävänä. Osallistumisoi-
keudesta päättää raja- ja merivartiokoulu.*

Pääsykokeen perusteella valittavaan opiskeluun osallistumisen edellytyksenä on, että oppilas antaa ennen opiskelun alkamista kirjallisen sitoumuksen siitä, että hän palvelee rajavartiolaitoksessa opiskelun päättymispäivästä lukien enintään kahden vuoden vähimmäisajan (*palvelussitoumus*). Rajavartiolaitoksen ilma-aluksen lentävään henkilöstöön kuuluvalta henkilöltä vaadittava palvelussitoumus voi olla enintään 14 vuoden pituinen. Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa asetuksessa tarkoitettuun upseerin koulutusohjelmaan liittyvästä palvelussitoumuksesta säädetään puolustusvoimista annetun lain (402/1974) 10 b §:ssä.

Jos rajavartiolaitoksen virkamies palvelussitoumusaikanaan irtisanoutuu tai hänet irtisanotaan taikka hän keskeyttää tai hänen opiskelunsa keskeytetään hänestä itsestään johtuvan muun syyn kuin sairauden tai lentotaipumuksen puuttumisen vuoksi, hänen on korvattava se määrä, joka määräytyy tutkinnon lajin tai koulutuksen sisällön mukaan ja on enintään puolet hänen opiskelustaan valtiolle aiheutuneista koulutuskustannuksista *siten kuin sisäasiainministeriön asetuksella tarkemmin säädetään.*

Tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

27 §

Palvelussitoumus

(ks. 26 a §)

*Raja- ja merivartiokouluun pääsykokeen perusteella valittavaan, vähintään kaksi kuukautta kestäväan opiskeluun osallistumisen edellytyksenä on, että opiskelija antaa opiskelun alussa kirjallisen sitoumuksen siitä, että hän palvelee rajavartiolaitoksessa opiskelun päättymispäivästä lukien enintään kahden vuoden vähimmäisajan (*palvelussitoumus*). Rajavartiolaitoksen ilma-aluksen lentävään henkilöstöön kuuluvalta henkilöltä vaadittava palvelussitoumus voi olla enintään 14 vuoden pituinen. Upseerin koulutusohjelmaan liittyvästä palvelussitoumuksesta säädetään Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 29 §:ssä.*

Jos rajavartiolaitoksen virkamies palvelussitoumusaikanaan irtisanoutuu tai hänet irtisanotaan taikka *rajavartijan peruskurssin opiskelija* keskeyttää tai hänen opiskelunsa keskeytetään hänestä itsestään johtuvan muun syyn kuin sairauden tai lentotaipumuksen puuttumisen vuoksi, hänen on korvattava valtiolle se määrä, joka määräytyy tutkinnon lajin tai koulutuksen sisällön mukaan ja on enintään puolet hänen opiskelustaan valtiolle aiheutuneista koulutuskustannuksista. *Tarkempia säännöksiä korvauksen määräytymisestä annetaan sisäasiainministeriön asetuksella.*

Jos opiskelu keskeytyy tai keskeytetään, päätöksen korvauksen perimisestä tekee Raja- ja merivartiokoulu. Rajavartiolaitoksen virkamiehen irtisanoutuessa tai irtisanottaessa virkamies vastaavan päätöksen tekee hallintoyksikkö.

Korvaus on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

(uusi)

27 a §

Päihdetestaus

Rajavartijan peruskurssille hakeutuva on velvollinen osallistumaan laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön ja laboratoriohenkilökunnan tekemään päihdetestiin ennen peruskurssille hyväksymistä. Rajavartijan peruskurssin opiskelija on velvollinen Raja- ja merivartiokoulun määräyksestä osallistumaan päihdetestiin myös peruskurssin ja siihen liittyvän työharjoittelun aikana, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija esiintyy päihtyneenä koulutuksessa tai harjoitteluun liittyvässä työssä.

Päihdetestistä saatu tieto on terveydentilätieto. Laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö voi luovuttaa Raja- ja merivartiokoululle kirjallisen johtopäätöksen päihdetestistä.

(uusi)

27 b §

Opiskeluaika ja opiskelun siirtäminen ja keskeyttäminen

Opinnot on suoritettava opetussuunnitelmassa määritellyssä enimmäisajassa.

Raja- ja merivartiokoulu voi opiskelijan hakemuksesta siirtää opiskeluoikeutta tai keskeyttää opiskelun enintään kahden vuoden määräajaksi.

Raja- ja merivartiokoulu voi omasta aloitteestaan keskeyttää opiskelijan opiskelun kerrallaan enintään yhden vuoden määräajaksi, jos:

1) opiskelijalla on todettu pitkäaikainen sairaus;

2) opiskelija ei kykene suorittamaan opintojaan hyväksytysti opetussuunnitelman mukaisesti;

3) opiskelija on esitutkinnassa epäiltynä rikoksesta ja opiskelun keskeyttäminen on välttämätöntä ottaen huomioon epäillyn rikoksen törkeys ja laatu; tai

4) keskeyttämiseen on muu 1—3 kohdassa säädettyyn rinnastettava painava syy.

Aikaa, jona opinnot ovat keskeytyneenä, ei lasketa opintojen enimmäisaikaan.

28 §

Opinto-oikeuden menettäminen

Raja- ja merivartiokoulun johtaja voi peruuttaa oppilaalta ja rajavartiolaitoksen palveluksessa olevalta opiskelijalta oikeuden osallistua opetukseen, jos tämä:

1) ei täytä sen opintojakson valintaedellytyksiä, jota hän suorittaa;

2) menettelee tavalla, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen, eikä varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena;

3) kieltäytyy päihdetestauksesta, johon hän on velvollinen osallistumaan, tai antaa päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen;

4) laiminlyö olennaisella tavalla opetukseen osallistumisen, eikä varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena;

5) rikkoo olennaisella tavalla sitä, mitä raja- ja merivartiokoulun johtosäännössä on määrätty, eikä varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena;

6) ei suorita opintojaan opetussuunnitelmassa määrätyn ajan kuluessa.

Raja- ja merivartiokoulun johtaja voi, jollei muuta säädetä, antaa oppilaalle ja rajavartiolaitoksen palveluksessa olevalle opiskelijalle kirjallisen varoituksen, jos opinto-oikeuden

28 §

Opiskelu-oikeuden menettäminen

Raja- ja merivartiokoulu voi peruuttaa opiskelijalta oikeuden osallistua koulutukseen ja opetukseen, jos tämä:

1) ei täytä sen opintojakson valintaedellytyksiä, jota hän suorittaa;

2) on antanut koulutukseen pyrkiessään sellaisen väärän tai harhaanjohtavan tiedon taikka salannut sellaisen itseään koskevan seikan, joka olisi estänyt hänen valintansa opiskelijaksi;

3) tuomitaan rangaistukseen sellaisesta rikoksesta, joka osoittaa sopimattomuutta rajavartiolaitoksen virkaan, ja tuomio on lainvoimainen;

4) menettelee tavalla, joka on omiaan vaarantamaan luottamusta rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen, eikä kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena;

5) ei ole enää terveydentilaltaan rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta sopiva ja terveydentilan muutokset arvioidaan pysyväksi tai pitkäaikaiseksi;

6) kieltäytyy 27 a §:ssä tarkoitetusta päihdetestauksesta, 28 b §:n 1 momentissa tarkoitetuista tarkastuksista tai tutkimuksista tai antaa päihteiden väärinkäyttöä osoittavan näytteen;

7) ei jatka opiskeluaan 27 b §:ssä tarkoitettun määräajan päätyttyä;

8) laiminlyö toistuvasti tai olennaisella tavalla opetukseen osallistumisen, eikä kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena;

9) rikkoo toistuvasti tai olennaisella tavalla Raja- ja merivartiokoulun johtosääntöä, eikä kirjallista varoitusta ole pidettävä riittävänä seuraamuksena; tai

10) ei ole suorittanut opintojaan opetussuunnitelmassa määritellyssä enimmäisajassa eikä Raja- ja merivartiokoulu erityisestä syystä myönnä hänelle lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen.

Raja- ja merivartiokoulun johtaja voi antaa rajavartiijan peruskurssin opiskelijalle ja rajavartiolaitoksen palveluksessa olevalle opiskelijalle kirjallisen varoituksen, jos opiskelu-

menettämistä on henkilön menettelyyn johtaneet ja siitä ilmenevät seikat kokonaisuudessaan huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana. *Oppilaalle ja opiskelijalle* voidaan antaa kirjallisen varoituksen sijaan suullinen huomautus, jos sitä on pidettävä riittävänä seuraamuksena. Menettelystä, josta henkilölle määrätään seuraamus sotilaskurinpitoa koskevien säännösten mukaan tai valtion virkamieslain 24 §:n nojalla, ei anneta tässä momentissa säädettyä varoitusta tai huomautusta.

Rajavartijan peruskurssin suorittamisen ajaksi rajavartiolaitoksen virkaan nimitetyn oppilaan virkasuhde päättyy samalla, kun päätös peruskurssia koskevan opiskeluoikeuden menettämisestä on tehty, jollei raja- ja merivartiokoulun johtaja toisin määrää.

(uusi)

28 a §

Menettely opiskelun keskeyttämistä, varoituksen tai huomautuksen antamista tai opiskeluoikeuden menettämistä koskevassa asiassa

Raja- ja merivartiokoulun on, ennen kuin se päättää 27 b §:ssä tarkoitettua opiskelun keskeyttämisestä taikka 28 §:ssä tarkoitettua kirjallisen varoituksen tai huomautuksen antamisesta tai opiskeluoikeuden menettämisestä, yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava opiskelijaa ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Jos opiskelun keskeyttämistä tai opiskeluoikeuden menettämistä koskeva päätös kumotaan, ylimääräisessä muutoksenhaussa poistetaan tai puretaan, Raja- ja merivartiokoulu päättää opiskelijan siihen mennessä suorittamien opintojen hyväksi lukemisesta myöhemmin vastaavien opintojen yhteydessä.

(uusi)

28 b §

Opiskeluoikeuden menettämiseen ja opiskelun keskeyttämiseen liittyvä tiedonsaanti

Rajavartijan peruskurssin opiskelija voidaan määrätä laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin terveydentilan toteamiseksi, jos on perusteltua syytä epäillä, että opiskeli-

ja ei ole enää terveydentilaltaan rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta sopiva. Raja- ja merivartiokoulu vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuista kustannuksista.

Raja- ja merivartiokoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelu-oikeuden arviointia varten Raja- ja merivartiokoulun osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä ja soveltuvuudesta terveydentilansa puolesta rajavartiolaitoksen tehtävien asianmukaiseen hoitamiseen.

Raja- ja merivartiokoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelu-oikeuden menettämisen tai opiskelun keskeyttämisen edellyttämät tiedot opiskelijaa koskevasta rikosasiasta esitutkintaviranomaisilta, syyttäjältä ja tuomioistuimelta.

(uusi)

28 c §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Opiskelijaa ja opiskelijaksi pyrkivää koskevia henkilötietolain (523/1999) 11 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja arkaluonteisia henkilötietoja saavat Raja- ja merivartiokoulussa käsitellä vain ne henkilöt, jotka valmistlevat taikka tekevät päätöksen opiskelijavalmista, opiskelun keskeyttämisestä tai opiskelu-oikeuden menettämisestä taikka jotka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Raja- ja merivartiokoulun on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista keräämistään henkilötiedoista.

Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään kolmen vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

29 §

Muutoksenhaku

Opiskeluoikeuden menettämistä ja kirjallisen varoituksen antamista koskevaan raja- ja merivartiokoulun *johtajan* päätökseen tyytymättömän voi vaatia siihen oikaisua rajavartiolaitoksen esikunnalta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Rajavartiolaitoksen esikunnan tällaisessa asiassa antamaan päätökseen haetaan muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. *Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.*

Opintosuoritusten arviointia ja aikaisempien taikka muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemista koskevaan raja- ja merivartiokoulun *johtajan* päätökseen *tyytymättömän* voi vaatia *siihen* oikaisua rajavartiolaitoksen esikunnalta 14 päivän kuluessa siitä, kun hänellä on ollut mahdollisuus saada arvioinnin tulokset ja opintosuoritustaan koskevien arviointiperusteiden soveltaminen tietoonsa. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

31 §

Sotilasrikossäännösten soveltaminen

Rajavartiolaitoksen sotilasviroissa palvelevat ovat rikoslain (39/1889) 45 luvun sotilaita koskevien säännösten alaisia. Sotilasvirassa olevan rajavartiomiehen oikeudesta voimakeinojen käyttämiseen säädetään *kuitenkin* rajavartiolain 35 §:ssä, ja sotilaan ja sotilasesi-

29 §

Muutoksenhaku

Pääsykokeen perusteella tapahtuvaa koulutukseen valitsemista, palvelussitoumusta, päihdetestaukseen määräämistä, rajavartijan peruskurssin opiskelijan opintososiaalisia etuja ja opiskelun siirtämistä koskevaan Raja- ja merivartiokoulun päätökseen saa vaatia oikaisua rajavartiolaitoksen esikunnalta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Kirjallisen varoituksen antamista, opiskelun keskeyttämistä ja opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan Raja- ja merivartiokoulun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Opiskeluoikeuden menettämistä tai opiskelun keskeyttämistä koskeva päätös voidaan panna heti täytäntöön, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Opintosuoritusten arviointia ja aikaisempien taikka muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemista koskevaan Raja- ja merivartiokoulun päätökseen *saa* vaatia *oikaisua* rajavartiolaitoksen esikunnalta 30 päivän kuluessa siitä, kun *opiskelijalla* on ollut mahdollisuus saada arvioinnin tulokset ja opintosuoritustaan koskevien arviointiperusteiden soveltaminen tietoonsa. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

31 §

Sotilasrikossäännösten soveltaminen

Sotilasrikoksia koskevien säännösten soveltamisesta rajavartiolaitoksen sotilasviroissa palveleviin sekä rajavartijan peruskurssin opiskelijoihin säädetään rikoslain 45 luvun 27 §:ssä. Sotilasvirassa olevan rajavartiomiehen oikeudesta voimakeinojen käyttämi-

miehen oikeudesta voimakeinojen käyttämiseen puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 23 §:ssä.

seen säädetään rajavartiolaiton 35 §:ssä, ja sotilaan ja sotilasesimiehen oikeudesta voimakeinojen käyttämiseen puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 23 §:ssä.

35 a §

Eroamisikä

Lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä palvelevalla erikoisupseerilla, nuoremmalla upseerilla, esiuupseerilla ja opistoupseerilla eroamisikä on 1 momentissa säädetystä poiketen 50 vuotta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja lentäjän koulutusta vaativia tehtäviä ovat lentotoiminnan johtaja, lennonopettaja, *tarkastuslentäjä*, *lentueen päällikkö*, *lentueupseeri*, lentokoneryhmän johtaja, helikopteriryhmän johtaja, lentoupseeri, ohjaajaupseeri, ilma-aluksen päällikkö, ilma-aluksen perämies ja ilma-aluksen ohjaaja.

36 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella annetaan muita kuin sotilaskäskyasioita koskevat tarkemmat säännökset:

3) tarvittaessa tarkemmin raja- ja merivartiokoulussa sekä vartiolentolaiivueessa annettavan koulutuksen ja opetuksen *järjestelyistä*, *valintamenettelystä*, *oppiaineista*, *tutkintovaatimuksista ja opintojen keskeyttämisestä* sekä arvostelumenettelystä;

Sisäasiainministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset rajavartiolaitoksen virkapukuna käytettävän sotilaspuvun ja tarvittaessa muidenkin rajavartiolaitoksen asusteiden

35 a §

Eroamisikä

Lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä palvelevalla erikoisupseerilla, nuoremmalla upseerilla, esiuupseerilla ja opistoupseerilla eroamisikä on 1 momentista säädetystä poiketen 50 vuotta, *kuitenkin lentäjän koulutusta edellyttävässä tehtävässä kenraalin ja everstin virassa 55 vuotta.*

Edellä 2 momentissa tarkoitettuja lentäjän koulutusta vaativia tehtäviä ovat lentotoiminnan johtaja, *vartiolentolaiivueen koulutuspäällikkö*, *päälennonopettaja*, *pääteoria-kouluttaja*, lennonopettaja, *lentotoimintayksikön päällikkö*, *lentotoimintayksikön varapäällikkö*, *lentoturvallisuuspäällikkö*, *lentotoimintaupseeri*, *koelentäjä*, lentokoneryhmän johtaja, helikopteriryhmän johtaja, lentoupseeri, ohjaajaupseeri, ilma-aluksen päällikkö, ilma-aluksen perämies ja ilma-aluksen ohjaaja.

36 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valtioneuvoston asetuksella annetaan muita kuin sotilaskäskyasioita koskevat tarkemmat säännökset:

3) tarvittaessa *Raja-* ja merivartiokoulussa sekä vartiolentolaiivueessa annettavan koulutuksen ja opetuksen tavoitteista sekä arvostelumenettelystä;

Sisäasiainministeriön asetuksella annetaan *tarkempia säännöksiä:*

1) *rajavartiolaitoksen virkapuvun ja muun asusteen mallista sekä niiden yhteydessä käytettävien*

den kokoonpanosta, kuosista ja väristä sekä niistä asukokonaisuuksista ja asusteista, joiden hankkimisessa noudatetaan valtion virkapukuavustuksista annettuja säännöksiä.

Rajavartiolaitoksen päällikkö voi antaa *tässä laissa olevia ja sen nojalla annettuja säännöksiä tarkentavia* määräyksiä virkapukuna käytettävän sotilaspuvun ja muun rajavartiolaitoksen asusteen hankintamenettelyistä ja käytöstä sekä puvussa ja asusteessa käytettävistä erikoismerkeistä ja -tunnuksista.

tettävistä merkeistä;

2) *rajavartijan peruskurssin opiskelijan maksuttoman ylläpidon ja terveydenhuollon järjestämisestä, päivärahan rahamäärästä ja maksamisenettelyistä sekä matkustamiskustannusten korvaamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä.*

Rajavartiolaitoksen päällikkö voi antaa tarkentavia määräyksiä *rajavartiolaitoksen virkapuvun ja muun asusteen kokoonpanosta, kuosista ja väristä, hankintamenettelyistä ja käytöstä sekä puvussa ja asusteessa käytettävistä erikoismerkeistä ja -tunnuksista.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Opiskelija, joka on aloittanut rajavartijan peruskurssin ennen tämän lain voimaantuloa, jatkaa opintojaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan. Opiskelija siirtyy jatkamaan opintojaan tämän lain mukaan, jollei hän ole suorittanut tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaista rajavartijan peruskurssia viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2016. Raja- ja merivartiokoulu määrää siirtymiseen liittyvistä järjestelyistä.

2.

Laki**henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 7 §:n 3 momentin 1 kohta, 9 §:n 3 momentin 1 kohta ja 12 §:n 3 momentin 5 kohta,

muutetaan 3 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 8 §, 9 §:n otsikko, 1 momentti sekä 3 momentin johdantokappale ja 2 kohta, 10 §, 11 §:n 3 momentti, 22 §:n 1 momentin 21 kohta, 31 ja 32 §,

sellaisina kuin niistä ovat, 8 ja 10 § osaksi laissa 876/2011, 9 §:n 1 momentti ja 3 momentin johdantokappale laissa 876/2011 sekä 31 ja 32 § osaksi laissa 479/2010, sekä

lisätään 14 §:ään uusi 4 momentti, lakiin uusi 14 a § ja 22 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 980/2007, 1427/2009, 405/2010 ja 479/2010, uusi 22 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Rajavartiolaitoksen toiminnallinen tietojärjestelmä

Rajavartiolaitoksen toiminnallinen tietojärjestelmä

Rajavartiolaitoksen toiminnallinen tietojärjestelmä on rajavartiolaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri, jonka valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettuja osarekistereitä ovat:

- 1) tutkinta- ja virka-apurekisteri;
- 2) lupa- ja valvonta-asioiden rekisteri;
- 3) rikoksesta epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteri;
- 4) turvallisuustietorekisteri.

Rajavartiolaitoksen toiminnallinen tietojärjestelmä on rajavartiolaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri, jonka valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettuja osarekistereitä ovat:

- 1) tutkinta- ja virka-apurekisteri;
- 2) lupa-asioiden rekisteri;
- 3) valvonta-asioiden rekisteri;
- 4) rikoksesta epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteri;
- 5) turvallisuustietorekisteri.

5 §

5 §

Henkilörekisterin perustaminen, rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelyn valvonta

Henkilörekisterin perustaminen, rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelyn valvonta

Henkilörekisterin perustamisesta päättää rajavartiolaitoksen esikunta, jos rekisteri on tarkoitettu rajavartiolaitoksen valtakunnalliseen käyttöön tai muuhun kuin rajavartiolaitoksen sisäiseen käyttöön. Muun henkilörekisterin perustamisesta voi päättää hallintoyksikkö, jollei toisin säädetä tai määrätä. Henki-

Henkilörekisterin perustamisesta päättää rajavartiolaitoksen esikunta, jos rekisteri on tarkoitettu rajavartiolaitoksen valtakunnalliseen käyttöön. Muun henkilörekisterin perustamisesta päättää hallintoyksikkö, jollei toisin säädetä tai määrätä. Henkilörekisterin perustanut hallintoyksikkö on rekisterinpitäjä.

Voimassa oleva laki

lökisterin perustanut hallintoyksikkö on rekisterinpitäjä.

7 §

Tutkinta- ja virka-apurekisteri

Rekisteriin saadaan lisäksi tallettaa poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita tarpeellisia tietoja seuraavasti:

1) *rajavartiolaitokselle kuuluvassa tehtävässä tarpeellisia tietoja rikoksella menetetystä tai rajavartiolaitoksen haltuun otetusta taikka kadonneesta tai kadonneella henkilöllä olleesta omaisuudesta omaisuuden löytämiseksi ja omistajalleen tai haltijalleen palauttamiseksi sekä katoamistapauksen selvittämiseksi (omaisuustiedot);* (kumotaan, ks. 10 §:n 1 momentti)

8 §

*Poliisiasiain tietojärjestelmän käyttäminen
rajavartiolaitoksen tehtävissä*

Sen lisäksi, mitä poliisitoimen henkilötietolaissa säädetään, poliisiasiain tietojärjestelmä voi sisältää tietoja, joita on tarpeen käsitellä poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. (ks. 10 §:n 1 momentti)

Tietojärjestelmään saadaan tallettaa rajavartiolaitoksen tutkittavasta rikoksesta epäillyn tai rajavartiolaitoksen toimesta suoritettavan esitutinnan, rajavartiolain 27 §:ssä säädetyn muun tutkinnan, muun toimenpiteen taikka pakkokeinon kohteena olevan henkilön henkilöllisyyttä koskevista tiedoista täydellinen nimi, syntymäaika, henkilötunnus, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, kansalaisuudettomuus, kansallisuus, kotivaltio, siviilisääty, syntymävaltio, syntymäkotikunta, kotikunta, ammatti, osoite ja puhelinnumero tai muu yhteystieto, tieto henkilön kuolemasta, henkilön matkustusasiakirjan tiedot, kuva sekä henkilöä koskevat hänen omaan turvallisuus- (ks. 10 §:n 1 momentti)

teensa tai rajavartiolaitoksen työturvallisuuden vaikuttavat tiedot sekä oikeushenkilön yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot.

Tietojärjestelmään saadaan lisäksi tallettaa poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita tarpeellisia tietoja seuraavasti:

1) henkilöiden tavoittamiseksi, valvomiseksi, tarkkailemiseksi ja suojaamiseksi etsintäkuulutetuista, liiketoiminta-, lähestymis- tai matkustuskieltoon määrätyistä, ehdonalaisessa vapaudessa olevista, lähestymiskiellolla suojattavista taikka tarkkailtavista henkilöistä toimenpiteen syy, pyydyt toimenpiteet, kuuluttava viranomainen, kuulutuksen vanhentuminen ja muut kuulutusten valvonnassa tarvittavat tiedot (**etsintäkuulutustiedot**);

2) anastetuista tai muusta syystä etsittävästä ajoneuvoista ja rekisterikilvistä yksilöintitietoja omaisuuden löytämiseksi ja omistajalleen tai haltijalleen palauttamiseksi tarpeellisia tietoja sekä moottoriajoneuvoilla liikkuvista etsittävästä tai tarkkailtavista henkilöistä henkilöiden tavoittamiseksi tarpeellisia tietoja (**etsittävien moottoriajoneuvojen tiedot**);

3) vapaudenmenetyksaikojen seuraamiseksi ja valvomiseksi sekä säilytysturvallisuuden varmistamiseksi esitutkintalain, pakkokeinolain, poliisilain taikka muun säädöksen perusteella kiinniotetuista, pidätetyistä tai vangituista henkilöistä esitutkinnasta ja pakkokeinoista annetun asetuksen (575/1988) 22 §:ssä tarkoitetut pidättämistä koskevat tiedot, rikosilmoituksiin ja kiinniottoon liittyviä tietoja sekä yksittäistapauksissa vapautensa menettäneen säilytysturvallisuuteen vaikuttavia tietoja (**pidätettyjen tiedot**);

4) rikosten tekotapojen luokitteluksi ja analysoimiseksi epäilyn kohteena olevista rikoksista rikosilmoituksiin ja tutkintapöytäkirjoihin perustuvia ilmoitustietoja, asianomistajatietoja, rikoksesta epäiltyä koskevia tietoja, rikoksen yksilöintiin ja tapahtumakuvaukseen liittyviä tietoja, rikoksella saatua omaisuutta koskevia tietoja, tekijän, tapauksen tai teon luokittelua kuvaavia tietoja sekä rikosten sarjoittamiseen ja tekniseen tutkintaan tarvittavia tietoja (**tekotapatiedot**);

5) kadonneiksi ilmoitettujen henkilöiden löytämiseksi tarpeellisia tietoja kadonneista

Voimassa oleva laki

henkilöistä ja tunnistamattomina löytyneiden vainajien tunnistamiseksi tarpeellisia tietoja sekä ilmoituksen tunnistetiedot (**tunnistettavien tiedot**);

6) rikoksesta epäiltyjen henkilöiden tunnistamiseksi, rikoksen selvittämiseksi ja rikosentekijöiden rekisteröimiseksi rikoksesta epäillyistä tai tuomituista henkilöistä pakkokeinoin 9 luvun 3 §:n 1 momentissa säädettyt henkilötuntemerkit ja mainitun luvun 4 §:ssä säädetty DNA-tunnisteet, henkilön videokuvat ja jalkineenjäljet, epäilyn kohteena olevaan rikokseen liittyviä tietoja sekä rekisteröintiä ja henkilön luokitusta koskevia tietoja (**tuntemerkitiedot**).

Rajavartiolaitos vastaa poliisin tietojärjestelmään talletetun tiedon oikeellisuudesta ja sen tallettamisen sekä käytön laillisuudesta omissa toiminnassaan.

(ks. 10 §:n 2 momentti)

8 §

Lupa-asioiden rekisteri

Lupa-asioiden rekisteri voi sisältää tietoja, joita on tarpeen käsitellä poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Rekisteriin saadaan tallettaa henkilöllisyyttä koskevista tiedoista tietojärjestelmän käytötarkoituksen kannalta seuraavat tarpeelliset tiedot: henkilön nimet, syntymäaika, henkilötunnus, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, kansalaisuudettomuus, kansallisuus, kotivaltio, siviilisääty, syntymävaltio, syntymäkotikunta, kotikunta, ammatti, osoite ja puhelinnumero tai muu yhteystieto, tieto henkilön kuolemasta tai kuolleeksi julistamisesta, viranomaisen antama asiakasnumero, ulkomaalaisen henkilön vanhempien nimet ja osoite, henkilön matkustusasiakirjan tiedot, kuva, muut maahantuloon ja rajan ylittämiseen liittyvät tarpeelliset tiedot sekä oikeushenkilön yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot.

Rekisteriin saadaan lisäksi tallettaa poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita tarpeellisia tietoja seuraavasti:

(ks. 9 §:n 3 momentin 1 kohta)

1) tietoja rajavartiolaissa tarkoitettua ra-

(ks. 9 §:n 3 momentin 2 kohta)

9 §

Lupa- ja valvonta-asioiden rekisteri

Lupa- ja valvonta-asioiden rekisteri voi sisältää tietoja, joita on tarpeen käsitellä poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaitaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Rekisteriin saadaan lisäksi tallettaa poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaitaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita tarpeellisia tietoja seuraavasti:

1) *rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja rajavartiolaitaissa tarkoitettua rajavyöhykelupaa, rajanylityslupaa ja muuta rajavartiolaitoksen annettavaa lupaa koskevasta hakemuksesta, luvasta, lausunnosta, ilmoituksesta ja päätöksestä (rajavartiolaitoksen lupatiedot);*

2) *rajavartiolaitoksen suoritettavaksi säädettyssä tehtävässä tarpeellisia tietoja rajavartiolaitokselle tehtävistä rajavartiolaitaissa tarkoitettuja rajavyöhykeilmoituksista ja muista ilmoituksista (rajavartiolaitoksen ilmoitustiedot);*

9 §

Valvonta-asioiden rekisteri

Valvonta-asioiden rekisteri voi sisältää tietoja, joita on tarpeen käsitellä poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaitaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Rekisteriin saadaan lisäksi tallettaa poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaitaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita tarpeellisia tietoja seuraavasti:

(kumotaan, ks. 8 §:n 3 momentin 1 kohta)

(ks. 8 §:n 3 momentin 2 kohta)

2) *rajavartiolaitain 29 §:ssä säädetyn tunnistamisen suorittamiseksi tarpeellisia kuvatie-toja henkilöistä, jotka on otettava kiinni vankeudella rangaistavan rikoksen estämiseksi, selvittämiseksi tai syyteeseen saattamiseksi taikka vankeusrangaistuksen täytäntöön panemiseksi (automaattisesti tunnistettavien tiedot);*

10 §

Poliisin hallintoasiain tietojärjestelmän käyttäminen rajavartiolaitoksen tehtävissä

Hallintoasiain tietojärjestelmä voi sisältää tietoja, joita on tarpeen käsitellä poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Tietojärjestelmään saadaan tallettaa henkilön henkilöllisyyttä koskevista tiedoista täydellinen nimi, syntymäaika, henkilötunnus, sukupuoli, äidinkieli, kansalaisuus, kansalaisuudettomuus, kansallisuus, kotivaltio, siviilisääty, syntymävaltio, syntymäkotikunta, kotikunta, ammatti, osoite ja puhelinnumero tai muu yhteystieto, tieto henkilön kuolemasta, henkilön matkustusasiakirjan tiedot, kuva sekä henkilöä koskevat hänen omaan turvallisuuteensa tai rajavartiolaitoksen työturvallisuuteen vaikuttavat tiedot sekä oikeushenkilön yksilöimiseksi tarpeelliset tiedot.

Rajavartiolaitos saa tallettaa tietojärjestelmään lisäksi poliisilain 1 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rajavartiolaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita tarpeellisia tietoja seuraavasti:

1) ampuma-aselaissa (1/1998) säädettyjen rajavartiomiehen tehtävien suorittamiseksi tarpeelliset tiedot mainitussa laissa tarkoitusta hakemuksesta, luvasta, toimenpiteestä, päätöksestä, esteestä, huomautuksesta, ilmoituksesta ja tarkastuksesta (aselupatiedot);

2) passilaissa (642/1986) rajatarkastusviranomaiselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeelliset tiedot passihakemuksesta ja päätöksestä passiasianssa, tiedot passista tai muusta Suomen viranomaisen antamasta matkustusasiakirjasta, tiedot passin katoamisesta, anastamisesta tai haltuun ottamisesta sekä tiedot passin antamisen esteistä ja passiasiaan liittyvästä huomautuksesta (passitiedot);

3) henkilön tunnistamiseksi ja rajavyöhykelupatodistuksen valmistamiseksi henkilön valokuvan ja nimikirjoitusnäytteen, jotka henkilö on luovuttanut rajavartiolaitokselle, poliisille tai ulkoasiainhallinnon viranomaiselle hakiessaan sellaista lupaa tai päätöstä, jonka

10 §

Poliisin henkilörekisterien käyttäminen rajavartiolaitoksen tehtävissä

Rajavartiolaitoksen oikeudesta tallettaa poliisin henkilörekistereihin rajavartiolaissa tai muualla laissa rajavartiolaitokselle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja tarpeellisia tietoja säädetään poliisitoimen henkilötietolain 14 §:n 4 kohdassa.

valmistamiseen henkilön valokuva ja nimikirjoitusnäyte on tarpeen; kuvatietoihin tallettua henkilön valokuvaa ja nimikirjoitusnäytettä saadaan asianomaisen henkilön suostumuksella käyttää muunkin hänen hakemansa hallintoluvan tai päätöksen valmistamiseen kuin sen asiakirjan valmistamiseen, johon henkilön valokuva ja nimikirjoitusnäyte on luovutettu (kuvatiedot);

4) ulkomaalaislain 131 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi mainitussa pykälässä tarkoitettua ulkomaalaisesta pykälässä tarkoitettua henkilötuntemerkkiä sekä matkustusasiakirjan tiedot (ulkomaalaisten tunnistamistiedot).

Rajavartiolaitos vastaa poliisin tietojärjestelmään talletetun tiedon oikeellisuudesta ja sen tallettamisen sekä käytön laillisuudesta omassa toiminnassaan.

11 §

Rikoksista epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteri

Rikoksesta epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteriä saavat käyttää vain rikostiedustelu-, rikosanalyysi- ja tarkkailutehtäviin määrätyt rajavartiomiehet. Rajavartiolaitoksen esikunta voi antaa käyttöoikeuden rikoksesta epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteriin myös poliisin, tullin tai puolustusvoimien palveluksessa oleville rikostiedustelu- ja tarkkailutehtäviin tai rikostietojen analyysitehtäviin määrätyille virkamiehille.

12 §

Turvallisuustietorekisteri

Rekisteriin saadaan lisäksi tallettaa rajavartiolaitokselle säädettyjen 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi hankittuja muita kuin 2 momentissa mainittuja tarpeellisia tietoja seuraavasti:

5) rajavartiolain 29 §:ssä säädetyn tunnistamisen suorittamiseksi tarpeellisia kuvatietoja henkilöistä, jotka on otettava kiinni vankeudella rangaistavan rikoksen estämiseksi,

Rajavartiolaitos vastaa poliisin henkilörekestereihin talletetun tiedon oikeellisuudesta ja sen tallettamisen sekä käytön laillisuudesta omassa toiminnassaan.

11 §

Rikoksista epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteri

Rikoksesta epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteriä saavat käyttää vain rikostiedustelu-, rikosanalyysi- ja tarkkailutehtäviin määrätyt rajavartiomiehet. Rajavartiolaitoksen esikunta voi antaa käyttöoikeuden rikoksesta epäiltyjen rajavartiolaitoksen rekisteriin myös poliisin, Tullin tai puolustusvoimien palveluksessa oleville rikostiedustelu- ja tarkkailutehtäviin tai rikostietojen analyysitehtäviin määrätyille virkamiehille.

(kumotaan, ks. 9 §:n 3 momentin 2 kohta)

Voimassa oleva laki

selvittämiseksi tai syytteeseen saattamiseksi taikka vankeusrangaistuksen täytäntöön panemiseksi (automaattisesti tunnistettavien tiedot);

14 §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

DNA-tunnisteen tallettamista koskevista rajoituksista säädetään pakkokeinolain 9 luvun 4 §:ssä.

(uusi)

14 a §

Salaisilla tiedonhankintakeinoilla saatujen ylimääräisten tietojen käsittely

Poliisilain 5 luvussa tarkoitetuilla salaisilla tiedonhankintakeinoilla saadun ylimääräisen tiedon käyttämisestä säädetään poliisilain 5 luvun 54 §:ssä ja pakkokeinolain 10 luvussa tarkoitetuilla salaisilla pakkokeinoilla saadun ylimääräisen tiedon käyttämisestä pakkokeinolain 10 luvun 56 §:ssä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ylimääräinen tieto saadaan tallettaa 7 ja 11 §:ssä tarkoitettuihin henkilörekistereihin.

22 §

Rajavartiolaitoksen oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä

Rajavartiolaitoksella on sen lisäksi, mitä rajavartiolaissa tai muussa laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä tarpeellisia tietoja rekistereistä seuraavasti:

21) väestötietojärjestelmästä väestötietolain (507/1993) 4 ja 5 §:ssä säädetyistä tiedoista.

22 §

Rajavartiolaitoksen oikeus saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä

Rajavartiolaitoksella on sen lisäksi, mitä rajavartiolaissa tai muussa laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä tarpeellisia tietoja rekistereistä seuraavasti:

21) väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13—17 §:ssä säädetyistä väestötietojärjestelmän tiedoista;

22) hätäkeskustietojärjestelmästä henkilön oman turvallisuuden tai rajavartiolaitoksen virkamiehen työturvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja rajavartiolaitoksen lakisääteisen tehtävän suorittamista varten; tiedot

voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla.

---

31 §

Tietojen poistaminen tutkinta- ja virka-apurekisteristä sekä poliisiasiajn tietojärjestelmästä

Tutkinta- ja virka-apurekisterin tiedot sekä rajavartiolaitoksen suoraan käytettävästä poliisiasiajn tietojärjestelmästä etsintäkuulutustiedot, etsittävien moottoriajoneuvojen tiedot, omaisuustiedot, pidätettyjen tiedot, rikosilmoitushakemisto- ja seuraamustiedot, sanomanvälitystiedot, tekotapatiedot, tunnistettavien tiedot, tuntomerkkitiedot, tutkinnan ja virka-avun tiedot sekä tutkinnan ja virka-avun arkistotiedot poistetaan siten kuin poliisitoimen henkilötietolain 22 §:ssä säädetään tietojen poistamisesta poliisiasiajn tietojärjestelmästä.

32 §

Tietojen poistaminen lupa- ja valvonta-asioiden rekisteristä sekä hallintoasiain tietojärjestelmästä

Lupa- ja valvonta-asiajn rekisteristä sekä rajavartiolaitoksen suoraan käytettävästä poliisin hallintoasiain tietojärjestelmästä aselupatiedot, passitiedot, kuvatiedot sekä ulkomaalaisten tunnistamistiedot poistetaan siten kuin poliisitoimen henkilötietolain 23 §:ssä säädetään tietojen poistamisesta hallintoasiain tietojärjestelmästä.

Rajavartiolaitoksen lupatiedot poistetaan kymmenen vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä, luvan raukeamisesta, päätöksessä mainitun voimassaoloajan päättymisestä tai tiedon rekisteriin merkitsemisestä, jollei tiedon säilyttäminen ole yksittäisen virkatehtävän suorittamiseksi tarpeellista. Rajavartiolaitoksen ilmoitustiedot poistetaan kymmenen vuoden kuluttua ilmoituksen saapumisesta tai tiedon rekisteriin merkitsemisestä, jollei tiedon säilyttäminen ole yksittäisen virkatehtävän suorittamiseksi tarpeellista.

Meriliikenteen ja talousvyöhykkeen valvon-

31 §

Tietojen poistaminen tutkinta- ja virka-apurekisteristä

Tutkinta- ja virka-apurekisterin tiedot poistetaan siten kuin poliisitoimen henkilötietolain 22 §:ssä säädetään vastaavien tietojen poistamisesta poliisiasiajn tietojärjestelmästä.

32 §

Tietojen poistaminen lupa-asioiden rekisteristä ja valvonta-asioiden rekisteristä

Lupa-asioiden rekisteristä rajavartiolaitoksen lupatiedot poistetaan kymmenen vuoden kuluttua päätöksen tekemisestä, luvan raukeamisesta, päätöksessä mainitun voimassaoloajan päättymisestä tai tiedon rekisteriin merkitsemisestä, jollei tiedon säilyttäminen ole yksittäisen virkatehtävän suorittamiseksi tarpeellista. Rajavartiolaitoksen ilmoitustiedot poistetaan kymmenen vuoden kuluttua ilmoituksen saapumisesta tai tiedon rekisteriin merkitsemisestä, jollei tiedon säilyttäminen ole yksittäisen virkatehtävän suorittamiseksi tarpeellista.

Valvonta-asioiden rekisteristä meriliiken-

tatiedot, maa- ja merirajan valvontatiedot, rajatarkastustiedot sekä Schengenin rajasäännöstön liitteessä II mainitut tiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua tietojen rekisteriin merkitsemisestä, jollei tiedon säilyttäminen ole yksittäisen virkatehtävän suorittamiseksi tarpeellista. Rajaliikenteen henkilötiedoista poistetaan seuraamusmaksun määräämistä koskevat tiedot kymmenen vuoden kuluttua rekisteriin merkitsemisestä. Muilta osin rajaliikenteen henkilötietojen poistamisesta säädetään 20 §:ssä. Säilöön otettujen ulkomaa-laisten tiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua henkilöä koskevan viimeisen tiedon merkitsemisestä.

teen ja talousvyöhykkeen valvontatiedot, maa- ja merirajan valvontatiedot, rajatarkastustiedot sekä Schengenin rajasäännöstön liitteessä II mainitut tiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua tietojen rekisteriin merkitsemisestä, jollei tiedon säilyttäminen ole yksittäisen virkatehtävän suorittamiseksi tarpeellista. Rajaliikenteen henkilötiedoista poistetaan seuraamusmaksun määräämistä koskevat tiedot kymmenen vuoden kuluttua rekisteriin merkitsemisestä. Muilta osin rajaliikenteen henkilötietojen poistamisesta säädetään 20 §:ssä. Säilöön otettujen ulkomaa-laisten tiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua henkilöä koskevan viimeisen tiedon merkitsemisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tässä laissa tarkoitettu tietojenkäsittely on saatettava tämän lain mukaiseksi neljän vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

3.

Laki**hätäkeskustoiminnasta annetun lain 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hätäkeskustoiminnasta annetun lain (692/2010) 20 §:n 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

20 §

Tietojen luovuttaminen

Tietojen luovuttaminen

 Rajavartiolaitoksen oikeudesta saada tietoja
 hätäkeskustietojärjestelmästä säädetään meri-
 pelastuslain (1145/2001) 14 §:ssä.

 Rajavartiolaitoksen oikeudesta saada tietoja
 hätäkeskustietojärjestelmästä säädetään me-
 ripelastuslain (1145/2001) 14 §:ssä ja henki-
 löttöjen käsittelystä rajavartiolaitoksessa
 annetun lain 22 §:ssä.

 Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta
 20 .

4.

Laki**rikoslain 45 luvun 27 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 45 luvun 27 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa
 214/2006, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

45 luku

45 luku

Sotilasrikoksista**Sotilasrikoksista**

27 §

27 §

*Sotilaat**Sotilaat*

 Sotilaita koskevia säännöksiä sovelletaan lisäksi rajavartiolaitoksessa sotilastehtävissä palveleviin sekä sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006) tarkoitetussa kriisinhallintakoulutuksessa, -harjoituksissa ja -palveluksessa oleviin niin kuin siitä laissa erikseen säädetään.

 Sotilaita koskevia säännöksiä sovelletaan lisäksi rajavartiolaitoksessa sotilasvirassa palveleviin ja rajavartijan peruskurssin opiskelijoihin sekä sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006) tarkoitetussa kriisinhallintakoulutuksessa, -harjoituksissa ja -palveluksessa oleviin niin kuin siitä laissa erikseen säädetään.

 Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta
 20 .
